

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BEYÂNÎ-İ KARAHİSÂRÎ DÎVÂNİ
(İNCELEME-METİN)**

SALİH YAPINCA

MAYIS-2017

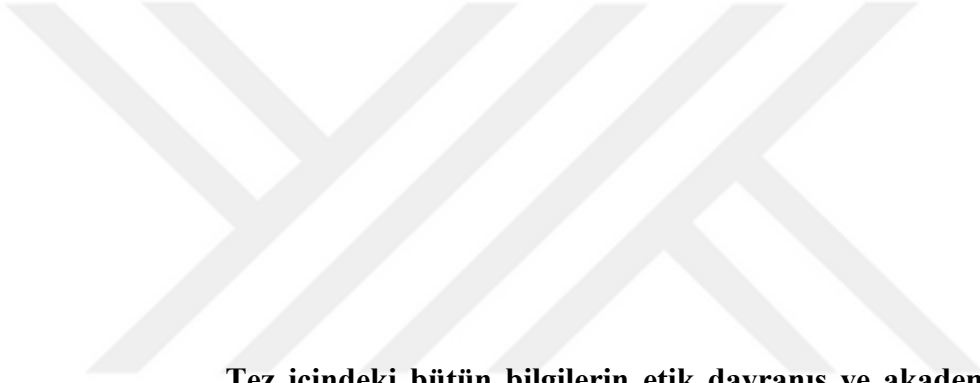
T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BEYÂNÎ-İ KARAHİSÂRÎ DÎVÂNİ
(İNCELEME-METİN)**

SALİH YAPINCA

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. FATİH BAŞPINAR

MAYIS-2017

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Salih YAPINCA
09/05/2017

ÖZ

BEYÂNÎ-İ KARAHİSÂRÎ DÎVÂNI (İNCELEME-METİN)

Yapınca, Salih

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Doç Dr. Fatih Başpınar

Mayıs 2017

Bu çalışmada Beyânî-i Karahisârî'ye ait müstensih yazması eser transkripsiyonlu metin olarak hazırlanmış, bilimsel metotlar kullanılarak incelenmiş, şairin edebî kişiliği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde eserin kime ait olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve şairin edebî yönü ele alınmıştır. İkinci bölümde Yazma'nın şekil ve muhteva yönünden incelemesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise Dîvân metni yer almaktadır.

Neredeyse tamamen tahmîslerden oluşan, fakat şimdiye kadar günyüzüne çıkarılamayan önemli bir eser bu çalışmayla edebiyatımıza kazandırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Beyânî-i Karahisârî, Beyânî, Dîvân, Tahmîs, Muhammes.

ABSTRACT

BEYÂNÎ-İ KARAHİSÂRÎ DÎVÂNI (İNCELEME-METİN)

Yapınca, Salih

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Fatih Başpınar

May 2017

In this study, copying manuscript which belongs to Beyânî-i Karahisârî has been prepared as text with transcription, has been observed with using scientific methods and the poet's literary personality has been tried to be evaluated.

The study consists of 3 parts. In the first part it has been tried to be determined to whom the work belongs to and the poet's literary direction has been dealt with. In the second part manuscript has been examined in terms of form and content. In the third part manuscript includes the text of the Divan. An important work which consists almost entirely of "*tahmîs*" but can not be brought up to the present until now, has been gained to our literature with this study.

Key Words: Beyânî-i Karahisârî, Beyânî, Dîvân, *Tahmîs*, Pentastich.

ÖNSÖZ

Beyânî-i Karahisârî Dîvânı tahmîslerden oluşan bir yazma eserdir. Bu eseri çalışma konusu olarak seçmemizin sebebi, elbette böyle bir eserin varlığının henüz bilinmiyor olmasındandır.

Çalışmamızda mümkün olduğunca ince eleyip sık dokumaya çalıştık. Öncelikle şunu belirtmek isteriz ki şair hakkında kaynaklarda bilgi yer almamaktadır ve bu da bizim çalışmamızı zorlaştıran unsur olmuştur.

Eski Türk Edebiyatı'nda *dîvânlar* her zaman akademik alanda önemli eserler arasında yer almıştır. Şimdiye kadar tespit edilerek günyüzüne çıkarılmış olanları bizim için elbette her zaman kazançtır. Dîvânların edebiyat tarihi bakımından da önem arz ettiği muhakkaktır. Hâlâ günyüzüne çıkarılmayan ya da varlığından haberdâr olunamayan eserler ise bizleri derinden üzmektedir.

Kendimize edindiğimiz şiâr; geleneklerimize, geçmişimize, tarihimize, edebiyatımıza, sanatımıza, şiirimize bağlı kalmayı bilmek ve bunun için çaba sarf etmek olmuştur. Bunun yanında *eski şiirimize* bağlı kalmak ise; bize hep ayrı bir tat, ayrı bir huzur, ayrı bir edebî haz vermiştir. Bütün bunlar da bizim bu yola girmemize, bu yolda ilerlememize vesîle olmuştur.

Kültürümüze duyduğumuz saygı ve böyle bir eserin varlığını biliyor olmamız neticesinde bu eserin çalışılması gerektiğini düşündük. Sahip olduğumuz imkânlar, elimizde olan ve sonradan ulaşabildiğimiz kaynaklarla elimizden geldiğince geniş bir araştırma yapmaya çalıştık.

Böylece Eski Türk Edebiyatı'na bir dîvân, edebiyat tarihimize de bir şair daha kazandırmış olduk. Şunu da belirtmek isteriz ki edebiyatımızı bir yazma eserden daha haberdâr etmenin huzurunu duymaktayız.

Son olarak çalışmamıza katkıda bulunan hocalarım Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TAŞTAN'a ve Yrd. Doç. Dr. Niyazi ADIGÜZEL'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı yapmamda çok büyük emeği olan, beni bu alanda yetiştiren, yönlendiren ve bana yol gösteren kıymetli hocam, Doç. Dr. Fatih BAŞPINAR'a vermiş olduğu emek, göstermiş olduğu ilgi ve alâkadan dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Salih YAPINCA

*Bismillâhirrahmânirrahîm.
Ramazân-ı Şerîf hürmetine...
Bir Şeb-i Berât.*

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BEYÂNÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ	3
1.1. Hayatı.....	3
1.1.1. Beyânî'nin Hayatı.....	3
1.1.2. Hayatı ve Kişiliğine Dair İzler.....	3
1.1.3. Beyânî Mahlaslı Şairler.....	4
1.2. Edebî Şahsiyeti	5
1.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri.....	5
1.2.2. Kaynakların Şiirini Değerlendirişi.....	6
1.2.3. Kendi Şiirini Değerlendirişi.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

DÎVÂN'IN İNCELENMESİ.....	9
---------------------------	---

2.1. Şekil Özellikleri	9
2.1.1. Nazım Şekilleri ve Türleri.....	9
2.1.2. Vezin.....	13
2.1.3. Kafiye ve Redif.....	14
2.2. Şiirlerin Muhteva Özellikleri	14
2.3. Tahmîslerin İncelenmesi	14
2.3.1. Tahmîs Yazılan Şairler.....	14
2.3.2. Tahmîslerin Değerlendirilmesi.....	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÎVÂN	23
3.1. Metin Tespitinde İzlenen Yol.....	23
3.2. Yazmanın Tanıtılması.....	23
3.3. Transkripsiyon Alfabeti	31
3.4. Metin.....	33
SONUÇ	201
KAYNAKÇA.....	203

KISALTMALAR

- Hz.** : Hazret-i
mm. : Milimetre
Muh. : Muhammes
S.A.V. : Sallallâhu aleyhi ve sellem
Tah. : Tahmîs
Taş. : Taşîr
Tesd. : Tesdîs
yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

Beyânî-i Karahisârî edebiyatımızda şimdiye kadar varlığından haberdâr olunamamış bir şairdir. Çalışmamıza konu olan eser ise; bu şairin tahmîslerinden müteşekkil bir yazmadır. Yazma müellif yazması değil, müstensih yazması bir eserdir. İstinsah tarihi mevcut olmakla birlikte, istinsah edildiği dönemin padişahı Sultan (II.) Mahmud'un tuğrası da yazmanın sonunda yer almaktadır.

Bu çalışmada Beyânî-i Karahisârî'ye ait müstensih yazması eser transkripsiyonlu metin olarak hazırlanmış, bilimsel metotlar kullanılarak incelenmiş, şairin edebî kişiliği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde eserin kime ait olduğu tespit edilmeye çalışılmış, şairin hayatı ve edebî şahsiyeti ele alınmıştır. Ancak kaynaklarda şair hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu nedenle şairin hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili izler şiirlerinden çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu konudaki fikirlerimize sağlam bir temel oluşturabilmek amacıyla *Beyânî* mahlaslı şairlere de yer verilmiştir.

İkinci bölümde Yazma'nın şekil ve muhteva yönünden incelemesi yapılmıştır. Muhammes, Tahmîs, Taşîr ve Tesdîs nazım şekilleri ele alınmıştır. Şiirler vezin ve kafiye yönünden incelenmiştir. Tahmîs yazılan şairler ve gazelleri ayrıntılı olarak ele alınmış, bu hususta tespitler yapılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Dîvân metni yer almaktadır. Bu bölümde öncelikle metin tespitinde izlenen yoldan bahsedilmiştir. Yazmanın tanıtılması da bu bölümde ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır. Şaire ait olan şiirler dışında, müstensihe ait şiirlere ve istinsah tarihine de "*Yazmanın Tanıtılması*" başlığı altında yer verilmiştir. Ayrıca bu başlık altında sayfa kenarlarında yer alan mısralar, beyitler, nazîreler de bir araya toplanmıştır.

Yazmada şaire ait olmayan, ancak başlıklarıyla birlikte yazılmış olan şiirlerin listesini şu şekilde sıralayabiliriz:

*Güfte-i Tayfûr Elvânî, Nazîre-i Latîfî, Müstezâd-ı Müştâk, Güfte-i Fâzıl,
Nazîre-i Fâzıl, Gazel-i Tayfûr Elvânî.*

Son olarak bir “*Sonuç*” bölümüne yer verilerek şair ve yazma eser hakkında kısa bir çıkarımda bulunulmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

BEYÂNÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1.1. Hayatı

1.1.1. Beyânî'nin Hayatı

Beyânî-i Karahisâri hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Tahmîs ettiği şairlerin yüzyıllarına bakıldığında en geç 17. yüzyıl şairlerinin gazellerine tahmîs yazdığı görülmektedir. Bu da şairin yaşadığı yüzyıl hakkında tahmini bir bilgi vermektedir.

1.1.2. Hayatı ve Kişiliğine Dair İzler

Şairin hayatı hakkında kaynaklarda bilgi olmadığı gibi doğal olarak kişiliğine dair de bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak şiirlerinden çıkarılabilecek bazı yorumlar yapılabilmektedir:

Beyânî mahlaslı şairlere bakıldığında aşağıda 2. sırada yer alan, asıl adı Ahmed olan Beyânî'nin yaşadığı dönem tutmakta ise de; dîvânındaki şiirlerden tek bir mısra bile tutmadığından ve dîvânında Karahisâr adının hiç geçmemiş olmasından dolayı şairin bu Beyânî olması mümkün olmamaktadır.

6. sırada yer verdiğimiz, III. Murad [saltanatı: 1574-1595] dönemi şairi olan Sinoplu Beyânî'nin ise 17. yüzyılı görüp göremediğini net olarak bilmemekteyiz. Bu yüzden bunun hakkında da net bir sonuca ulaşamadık. Ancak Beyânî-i Karahisârî, Emîrî'nin bir gazeline tahmîs yazmıştır ve bu gazelde *Câmî-i Sinob* ifadesi geçmektedir. Tabi bu mısralar Beyânî'ye değil, Emîrî'ye ait olan gazelin mısralarıdır. Ancak yine de Beyânî'nin *Câmî-i Sinob* ifadesi geçen bir gazele tahmîs yazmış olması düşündürücüdür:

Söz esâsın bağladum açup belâgatden deri
Uymaya pergâr-ı efkâre muhaşşal bir yeri
'Aqla sığmaz şan'atı fehm ü ferâsetden berî
Câmî-i Sinob içinde ögdiler bir minberi
Kaşdum oldur ben dahî vaşf'edem ol sîmîn-beri

Tah. 149/I.

Bunlar dışında kalan Beyânî mahlaslı şairlerin ise; ya yaşadıkları yüzyıl tutmamakta ya da yaşadıkları yüzyıl hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak Beyânî-i Karahisârî'nin kim olduğu hakkında net bir bilgiye ulaşılamamış ve yaşadığı yüzyıl hakkında ise tahminlerden ileri gidilememiştir.

Kişiliği hakkında şiirlerine baktığımızda kendi şiirlerini ve şairliğini övdüğü görülmektedir. Bu hususlara çalışmamızda şairin edebî şahsiyetiyle ilgili bölümde yer verdik.

Şu hususu ise burada söylemek gerekir ki; Beyânî'nin, Dîvân Kâtibi 'Abdî'nin bir gazeline yaptığı şu tahmîse bakıldığında kâtiplik talebinde bulunduğu görülmektedir:

Haḫda ger Ḳarahiṣārî ile dünyâ dolsa
Her biri ḫidmet éderdi aña ger yol bulsa
Néce olurdu **Beyânî** de kitâbet görse
N'ola erbâb-ı kalem 'Abdiye şâkird olsa
Hâzret-i mîr-i nişânîdür anuñ üstâdı
Tah. 156/V.

1.1.3. Beyânî Mahlaslı Şairler

1. BEYÂNÎ: Çalışmamıza konu olan şairdir.

2. BEYÂNÎ: Asıl adı Ahmed'dir.[ö. 1075/1664-1665] Babası kadılık yapmış olan şair, medrese eğitimi almış, müderrislik ve kadılık yapmıştır. Mürettep bir dîvânı vardır.(Başpınar, 2008: 1-9)

3. BEYÂNÎ: Asıl adı Mustafa olan şair, Cârullâhzâde lakabıyla tanınmıştır. Aynı zamanda tezkire yazarı olmasından dolayı Beyânî mahlaslı şairler arasında en tanınmış olanıdır. Riyâzî ve Âşık Çelebi doğum yerinin Niğbolu olduğunu söyler. Çoğu kaynakta ise Rusçuklu olarak geçmektedir. Müderrislik ve kadılık yaptığı bilinmektedir. Hacca gidip geldikten sonra mesleği bırakmış, Sofiler Tekkesi şeyhi Ekmel Efendi'ye bağlanmış, tarikata girmiştir. Şeyhinin vefatından sonra onun yerine geçen şair tasavvufî şiirler yazmıştır. Arapça ve Türkçe şiirleri vardır.

4. BEYÂNÎ: Yanbolu'da doğan şair Şeyh Kemaloğlu lakabı ile bilinir. Kanuni döneminde vefat eder. [970/1552].Âşık Çelebi onun nesrinin şiirinden daha üstün olduğunu söyler.

5. BEYÂNÎ: Kastamonulu olan şair kâtiplik yapmıştır. İlim ve irfan sahibidir, hat sanatında ustalık göstermiştir. Latîfi iyi ahlaklı, sabırlı, incelik ve nezaket sahibi olduğunu, sözünün sanatlı ve zarif olduğunu söyler.

6. BEYÂNÎ: Sinop'ta doğmuş olan şair, hicivleriyle tanınmıştır. III. Murad [saltanatı: 1574-1595] dönemi şairidir.

7. BEYÂNÎ: Asıl adı Hasan'dır. Edirne'de doğmuştur. Orta hâlli bir şair olduğu kaynaklarda geçmektedir. Kanuni [saltanatı: 1520-1566] dönemi şairidir.

8. BEYÂNÎ: Seydî Çelebi asıl adıdır. Bağdat'ta doğmuş, Beyânîzâde adıyla tanındığından bu mahlası kullanmıştır.

9. BEYÂNÎ: Mehmed asıl adıdır. Sahn müderrislerinden olan şair, bilgisinin yanında şiir ve inşası ile tanınmıştır.

10. BEYÂNÎ: Asıl adı Mehmed olan şairin mahlası, Âşık Çelebi ve Sicill-i Osmânî'de Peykî olarak geçmektedir. On altıncı asır şairidir.

1.2. Edebî Şahsiyeti

1.2.1. Dil ve Üslûp Özellikleri

Beyânî-i Karahisârî'nin şiirlerinde kullandığı dil klasik divan şiirimizin özelliklerini taşımaktadır. Şair, Türkçe yazmakla birlikte Arapça, Farsça kelime ve tamlamaları da şiirlerinde kullanmış, bu da ahengi yakalamasına yardımcı olmuştur.

Mısralarda yer yer ayetler geçmektedir. Ayetlere şiirlerinde yer vermesi şairin üslûbunu güçlendirmiştir. Böylece anlatımda derinlik elde edilmiştir.

Şiirlerde gördüğümüz bir diğer özellik ise; teşbih, mecaz, mübâlâğa, isti'âre, telmih, kinaye, tekrîr gibi edebî sanatların diğer dîvân şairlerinin şiirlerinde olduğu gibi sıkça kullanılmış olmasıdır.

Akıcı ve rahat bir söyleyiş görülen şiirlerde derûnî bir hava da sezilmektedir. Gazellerini tahmîs ettiği şairlerin üslûbunu ve dil özelliklerini devam ettirmeye çalıştığı, hatta bazen bu şairlerden daha iyi bir dil kullanmaya, daha iyi bir söyleyiş yakalamaya çalıştığı âşikârdır. Bâkî'nin gazeline yazılan tesdîsin bir bendi buna güzel bir örnek olabilir:

Şadâ-yı deff ü ney sanma dem-â-dem dem çeker meclis
Elinde çarh-ı dūnuñ zâr édüp gögüs döger meclis
Olup dem-sâz-ı 'ūd u çenge her dem iñiler meclis

Géçen ol cām-ı Cemle sürdüğü zevki öger meclis
Dahi Cemşîdi yād eyler gözinden [kan] döker meclis
Mey-i gül-gün sirişk-i cām-ı çeşm-i hün-feşânıdur

Tesd. 50/II.

1.2.2. Kaynakların Şiirini Değerlendirışı

Şairin edebî kişiliği hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

1.2.3. Kendi Şiirini Değerlendirışı

Şair kendi şiiri hakkında bazı benzetmelerde bulunmaktadır. Özellikle mahlas bendlerinde bunu açıkça görmekteyiz. Ayrıca tahmîslerden oluşan bir eser olduğundan, kendisini gazellerini tahmîs ettiği şairlerle kıyasladığı görülmektedir.

Hayâlî gazelinde kendi şiirinin satırlarını denizin dalgasına benzetirken; Beyânî de kendi sözlerini denizlerdeki incilere benzetir:

Beyânînün demi 'İsāya beñzer
Şadefde lü'lü'-i lālāya beñzer
Kelāmı bir dūr-i deryāya beñzer
Hayâlînün dili deryāya beñzer
Suñūr-ı şî 'ridür emvāc-ı deryā

Tah. 8/V.

Mahlasına yer verdiği şu mısradaki ise beyitlerini 'âşıkâne bir eda ile ile söylediğini dile getirir:

Beyânî 'âşıkâne söyler oldı şimdi ebyâtı

Tah. 26/V./3.

Riyâzî kendi sözlerini ruhun gıdası olarak tasvir eder; buna karşılık Beyânî de ona nazîre mahiyetinde kendi sözlerini etrafa şeker saçarcasına tatlı olarak vasıflandırmıştır:

Érişdi bu nazmuñla yine kalbüme hālet
Vermekde **Beyânî** bu dimāğ-ı dile lezzet
Elfāz-ı şeker-bār-ile içi dolu ni'met
Güyā ki bisāf oldı bu tomār-ı belāğāt
Hakḳā ki **Riyāzî** suhanuñ rūḥa gıdādur

Tah. 45/V.

Kıyâmî kendisini efsâne olarak görür. Beyânî ise zerre kadar adı duyulmamışken, 'ankâ kuşu gibi ortada yokken, ansızın ortaya çıkan kuş yuvası misâli adından söz ettirdiğini söyler ve 'âşıkâne gazellerinden söz eder:

Yokken **Beyânî** zerrece nâm ü nişânemüz
‘Ankâ-şifat görünmez iken âşiyânemüz
Dolmuş zamâneye ğazel-i ‘âşikânemüz
*Olmuş fesâne halka **Kıyāmî** fesânemüz*
Hâşıl ki cümle ‘âleme efsâne düşmüşüz
Tah. 52/V.

Zihnî kendi şiirini eşsiz, benzersiz olarak görmekte, sihir mi, esfsûn mu diye sorarak halkı hayrete düşürdüğünü, düşmanları susturduğunu söylemektedir. Beyânî’de kendi sözlerinin elmas mı, altın mı, yoksa şiir okyanusunda dizilmiş inci mi, başkalarını acze düşürecek kadar üstün sözler mi olduğunu sorar; böylece aslında şiirine bir değer biçilemeyeceğini dile getirir:

Beyânî sözlerüñ cevher mi yâ altun mıdur bilmem
Kelâmuñ baħr-ı nazm içre dūr-i meknûn mıdur bilmem
‘Aceb mu‘ciz mi mu‘cizden daħi efzûn mıdur bilmem
Senüñ nazm-ı bedî‘üñ siħr mi efsûn mıdur bilmem
*Ki halkı hayret alur **Zihniyâ** a‘dâyı söyletmez*
Tah. 54/V.

Şu bendde bir savaş meydanına davet havası hissedilir. Tabi buradaki meydan şairlerin söz meydanıdır. Rûhî irfân mızrağının kendisinde olduğunu, dikbaşlıların boyun eğdiğini ve şiir meydanına çıkma zamanının geldiğini söyler. Beyânî ise güzel söz söyleyenin kendisi olduğunu, belâgat ülkesinin kendi idaresinde olduğunu, gönül ehlinin düşmanlarından intikâm alma zamanının geldiğini söyler:

Hağ bu kim sensin **Beyânî**-veş bugün mîr-i kelâm
Zabtuña alduñ belâgat mülkini şâhum tamâm
Yéridür a‘dâ-yı ehl-i dilden alsañ intikâm
Nîze-i ‘irfân elüñde tevsen-i tab‘ ise râm
*Nazm meydâni senüñdür **Rûhiyâ** cevlâna gel*
Tah. 85/V.

Yahyâ renkli şiirini saf şaraba benzetirken, Beyânî de şiirine saf kadeh dense şaşılmayacağını, çünkü verdiği keyifle bütün şairleri sarhoş edeceğini söyler:

Beyânî nazmuma dence ‘aceb mi cām-ı şafâ
Ki neş’esinde anuñ cümle mest olur şu‘arâ
Érer mi ‘aql ile esrârına anuñ dānâ
*Maħabbet ehline bir ħālet eyler éy **Yahyâ***
Şarāb-ı nāba bedeldür bu şi‘r-i renginüm
Tah. 101/V.

Rûhî söylenen sözün rindâne ve dervîşâne bir eda ile söylenmesi gerektiğini, bunun da herkesin harcı olmadığını dile getirir. Beyânî ise Rûhî'ye bu zamanda boş konuşanın çok olduğunu, herkesi söz ehli sanmamasını, ancak kendisinin de artık bu meydan da olduğunu bilmesini söyler:

Gerçi çok dilde bugün kâl ile kı̇l éy Rûhî
Her kesi ehl-i sūhan añlamağıl éy Rûhî
Gör ne dér diñle **Beyānî**yi de bil éy Rûhî
*Söz démek her kişinüñ semti degül éy **Rûhî***
Söz odur kim ola rindâne vü dervîşâne

Tah. 141/VII.

2. BÖLÜM

DÎVÂN'IN İNCELENMESİ

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Nazım Şekilleri ve Türleri

2.1.1.1. Muhammesler

Muhammes Arapça kökenli bir kelime olup “*hums*” kökünden gelmektedir. Kelime anlamı olarak *beşli*, *beş katlı* manasına gelmektedir.(Devellioğlu, 2010: 778). Edebiyatta ise aynı vezinde beşer mısralık değişik sayıdaki bendlerin birleşmesinden oluşan nazım şeklidir. Ayrıca Türk musikisinde de bir usulün adıdır.

Aslında muhammes musammatın bir türüdür. Musammat ise Eski Türk Edebiyatı'nda bendlerle kurulan nazım şekillerinin genel adıdır. Musammatların isimlendirilmesi ise bendlerin mısra sayılarına göre olduğundan beş mısralık musammatlara muhammes denmiştir.

Muhammesler genellikle 4-8 bend arasında yazılır; ancak daha uzun muhammesler de yazılmıştır. Muhammesler kafiye şekillerine göre *muhammes-i mütekerrir* ve *muhammes-i müzdevic* olmak üzere ikiye ayrılır. Bunların kafiye şekilleri şöyledir:

Muhammes-i müzdevic: aaaaa bbbba cccca ...

Muhammes-i mütekerrir: aaaaA bbbbA ccccA ...

aaaAA bbbAA cccAA ...

Muhammesler hemen her konuda yazılabilmektedir. Muhammeslerin son bendinde şairin mahlası yer almaktadır. (İpekten, 2010: 95-96).

Bizim çalışmamıza konu olan yazmada iki muhammes yer almaktadır. Bunlar yazmada 2^b ve 3^a'da bulunan ve bizim çalışmamızda 1. ve 2. sıra numaralarını almış olan şiirlerdir. Her iki muhammes de 5 bendden oluşmaktadır. Kafiye yönünden her ikisi de müzdevic muhammes örneğidir.

Konuları bakımından incelendiğinde ilk muhammesin Münâcât olduğu görülmektedir. İlk bendde “*Sübhāne men tefekkerā fī'ş-şubhi ve'l-mesā*” diyerek Allah'ı sabah-akşam tenzih ve tefekkür etmek gerektiğini dile getiren şair;

“tevekkül, tevḥîd, tesbîḥ, viṣāl, cemāl, *Ḳālū belā*” gibi İlâhî aşkı çağrıştıran kelimelere sıkça yer vermiştir. Aruz vezni olarak muzârî bahrinde “*Mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*” kalıbı kullanılmıştır.

İkinci muhammes ise *Der Medh-i Ḥazret-i Sulṭānū’l-Enbiyā* başlığı ile yazılmış bir Na’t olarak karşımıza çıkmaktadır. “*Cümleye vācibdür anuñ zikriñ étmek evvelā*” mısrası ile Hz. Muhammed (S.A.V.)’in ismini anmanın ve devam eden mısralarda O’na salâvât getirmenin önemi dile getirilmiştir. “*Yā n’içün yād olmaya ser-tāc-ı ḥayl-i enbiyā*” mısrası ile O’nun peygamberler ordusunun baş tacı olduğu söylenerek yine anılması gerektiği dile getirilirken; “*Ṭutdı deryālar şadefden düir kelāmuña kulaḳ*” mısrası ile de sözünün sedef ve inci gibi olduğu ve denizlerin de dinlediği anlatılmak istenmiştir. Hadisler burada dile getirilen unsur olmuştur. “*Ma’den-i lutf-ı ilāhî menba’-ı ilm ü ḥayā*” mısrası ile ilmin, hayanın ve Allah’ın lutfunun kaynağı olduğu söylenirken; “*Cümle dünyā hep muṭî’-i emr ü fermānuñdurur*” mısrasında da O’nun sözlerine bütün dünyanın itaat ettiği dile getirilmiştir. Ayrıca “midḥat medḥ” kelimeleri ile yine övgüden söz edilmiş ve “Server-i peygamberān” tamlamasıyla da peygamberlerin başı olduğu tekrarlanmıştır. Aruz vezni olarak remel bahrinde “*Fā’ilātün fâ’ilātün fâ’ilātün fâ’ilün*” kalıbı kullanılmıştır.

2.1.1.2. Tahmîsler

Tahmîs kelime manası olarak *beşleme, beşli hale getirme* demektir. Tahmîs aslında bir muhammestir. Önceden beyitlerle yazılmış manzumenin her beytinin önüne aynı vezin ve kafiyede, anlamca da uyacak şekilde üçer mısra eklenerek muhammes haline getirilmesine *tahmîs etme*, ortaya çıkan muhammese de *tahmîs* adı verilir.

Tahmîs edebiyatımızda çok kullanılan bir musammat çeşidi olmakla birlikte; en çok gazeller tahmîs edilmiştir. Şairler devlet büyüklerinin, meşhur şairlerin gazellerine, bazen de kendi gazellerine tahmîs yazmışlardır.

Yapılan tahmîsler genellikle tahmîs olarak ya da tahmîs edilen gazel şairinin ismiyle birlikte anılır. Şairlerin kendi gazellerine yazdıkları tahmîsler ise *tahmîs-i gazel-i hod* başlığı altında yer alır. Son bendde şairlerin mahlasları bulunur. (İpekten, 2010: 100)

Tahmîsin kafiye düzeni şöyledir:

aaa (aa) bbb (ba) ccc (ca) ...

2.1.1.3. Taştîrler

Taştîr kelime manası olarak *ikiye ayırma* demektir. Edebiyatta dört ya da beş mısralık bendlerden oluşan bir nazım şeklidir. Daha çok iki mısra arasına üç mısra eklenerek beşli taştîr yapılmıştır.

Sonuç olarak; bir gazelin her beytinin mısraları arasına aynı vezin ve kafiyede, anlamca da uyacak şekilde üçer mısra eklenerek yapılan tahmîse *taştîr* veya *tahmîs-i mutarrafa* denir.

Taştîr/tahmîs-i mutarrafa'nın kafiye düzeni şöyledir:

(a) aaa (a) (b) bbb (a) (c) ccc (a) ...

Son bende şairlerin mahlasları bulunur. (İpekten, 2010: 101)

Çalışmamızda tespit edebildiğimiz bir taştîr bulunmaktadır. Yazmada taştîr değil tahmîs olarak geçmektedir. Bu taştîr Sultan III. Murad'ın bir gazeline yapılmıştır ve 5 bendden oluşmaktadır. Yazmada 81^b'de başlayıp 82^a'da devam eden, bizim çalışmamızda ise 150. sıra numarasını almış olan taştîrin son bendi şöyledir:

*Bir hışşedür **Murādî** bu güftârdan murād
Biñ kışşa dence olmaya bundan dañi ziyād
Eyle du'ā-yı devletin anuñ **Beyānî** yād
Aña ki hoş buyurdu anı ol şeh-i 'ibād
'Ākil olanlar andan éderler dirayeti*

2.1.1.4. Tesdîsler

Tesdîs kelime manası olarak *altıya çıkarma*, *altılama* demektir. Edebiyatta ise bir gazelin her beytinin önüne aynı vezin ve kafiyede, anlamca da uyacak şekilde dört mısra eklenerek yapılan müseddeslere tesdîs adı verilir. (Devellioğlu, 2010: 1269)

Son bendde şairlerin mahlasları bulunur. Tesdîsin kafiye düzeni şöyledir:

aaaa (aa) bbbb (ba) cccc (ca) ...

Bu şekilde usulüne uygun tesdîsler çok fazla yazılmamış; şairler daha çok bir gazelin matla' beytini alarak *mütekerrir müseddes* yazmışlar ve buna da tesdîs demişlerdir. Bu şekilde yapılan tesdîslerin kafiye düzeni ise şu şekildedir: (İpekten, 2010: 107)

aaaa (AA) bbbb (AA) cccc (AA) ...

Bizim alışmamızda bir tesdıs bulunmaktadış. Yazmada tahmıs olarak gemektedir. 27^a da başlayıp 28^a da biten tesdıs Baki'nin bir gazeline yapılmıştır. Bizim alışmamızda ise 50. sıra numarasını almış olan şiirdir. Usulüne uygun yazılmıştır ve 7 bendden oluşmaktadır. Bu tesdısın son bendi şoyledir:

Beyanı vaşf-ı la'li ab-ı hayvandan 'ibaretdür
Dehān-ile miyānı medħi hı yoğdan kināyetdür
Edā-yı 'ıkd-ı dürr-i naşm-ı pāki pür-selāsetdür
Kelām-ı rüħ-başşı cisme kuvvet cāna minnetdür
*řafā-yı şi 'r-i **Baki** bā 'ış-i mihr ü maħabbetdür*
Bu ab-ı zindegānı ol hayāt-ı cāvidānıdür

2.1.2. Vezin

Yazmadaki bütün şiirlerde aruz vezni kullanılmıştır. Toplam 17 farklı vezin kullanılmış olup; vezinler en çok kullanılanıdan, en az kullanılanına doğru aşağıdaki tabloda sıralanmıştır:

Tablo 1. Vezinler

Vezinler	Şiir Numaraları	Toplam
<i>Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün</i>	4, 5, 7, 20, 32, 33, 36, 40, 44, 46, 51, 57, 67, 69, 73, 77, 80, 87, 91, 92, 98, 100, 103, 104, 105, 108, 110, 114, 115, 118, 119, 122, 123, 128, 130, 134, 139, 141, 143, 144, 147, 152, 154, 156, 157, 158	46
<i>Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün</i>	2, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 22, 23, 24, 37, 49, 53, 55, 58, 59, 60, 62, 68, 70, 76, 81, 82, 85, 86, 99, 113, 121, 125, 126, 145, 149	32
<i>Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün</i>	6, 12, 16, 26, 30, 34, 35, 39, 47, 50, 54, 56, 64, 65, 74, 78, 79, 97, 107, 112, 117, 131, 132, 140, 148, 151, 153	27
<i>Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün</i>	1, 3, 17, 21, 27, 28, 31, 38, 52, 63, 66, 71, 72, 75, 83, 84, 89, 102, 109, 124, 129, 135, 136, 138, 150	25
<i>Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün</i>	48, 61, 88, 94, 101, 155	6
<i>Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün</i>	15, 45, 90, 93, 146	5
<i>Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün</i>	95, 96, 10	3
<i>Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün</i>	8, 29	2
<i>Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün</i>	9, 43	2
<i>Müfte 'ilün mefā 'ilün müfte 'ilün</i>	41, 142	2

<i>mefā' ilün</i>		
<i>Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün</i>	127, 137	2
<i>Mef'ülü fā'ilātü me'fāilü fā'ilün</i>	25	1
<i>Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün</i>	42	1
<i>Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü</i> <i>mefā'ilün</i>	106	1
<i>Müstef'ilün fe'ülün müstef'ilün</i> <i>fe'ülün</i>	111	1
<i>Müstef'ilātün müstef'ilātün</i> <i>müstef'ilātün müstef'ilātün</i>	116	1
<i>Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün</i> <i>fe'ilün</i>	133	1

2.1.3. Kafiye ve Redif

Kafiye ve redif yönünden şair diğer şairlerin gazellerine yaptığı tahmîslerde başarılıdır.

2.2. Şiirlerin Muhteva Özellikleri

İlk şiir bir münacât, ikincisi ise na'tdır. Bu iki şiir şairin kendi muhammesleridir. Bunlardan sonra ise Hakânî ve Sâlihî'ye ait birer gazel tahmîs edilmiştir. Bunlar da yine na't olarak yazılmışlardır.

Yazmanın diğer tahmîslerinde ise dîvân edebiyatına konu olabilecek hemen her konu işlenmiştir. Zamandan şikâyet, beşerî aşk, ilâhî aşk, peygamberlik, din büyükleri, nefis, ölüm, edeb, şairlik ve söz söyleme, yiğitlik, gam çekmek ve adalet bunlardan başlıcalarıdır.

2.3. Tahmîslerin İncelenmesi

2.3.1. Tahmîs Yazılan Şairler

Yazmada Beyânî'nin hangi şairlerin gazellerini tahmîs ettiği aşağıdaki tablodadır. Toplam 74 farklı şair ismi ya da mahlası yer almaktadır. Ayrıca tahmîslerin bend sayıları ile birlikte, tahmîs yazılan şairlerin dîvânlarından tespit edebildiğimiz gazeller ve beyit sayıları da tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Tahmîs Yazılan Şairler

	Şair Mahlasları	Şiir Numarası	Bend Sayısı	Divanların daki Gazel Numarası	Beyit Sayısı	Not
1	‘Abdî (Dîvân Kâtibi‘Abdî Paşa)	156	5	-	-	
2	Ahmed (Sultan I. Ahmed) (17.yy.)	151	5	Diger	5	
3	‘Âlî	153	5	-	-	
4	‘Aṭâ’î (Nevî-zâde) (17.yy.)	133	5	199	5	
5	‘Avnî	129	5	-	-	
6	Bâkî (16. yy.)	9	5	11	5	
		10	5	20	6	
		20	5	32	5	
		27	5	57	7	
		31	5	134	7	
		37	5	157	7	
		40	5	151	5	
		43	5	174	5	
		50	7	54	7	Tesd.
		62	5	221	5	
		64	5	223	6	
		66	5	226	5	
		67	5	229	9	
		71	5	242	7	
		75	5	260	5	
		84	5	303	5	
89	5	289	7			
95	9	318	10			

		97	5	333	7	
		106	5	338	7	
		110	5	384	7	
		137	5	470	7	
		146	5	508	7	
7	Behiştî (16. yy.)	72	5	257	5	
8	Beyânî-i Karaşîrî (kendi şiiri)	1	5	-	-	Muh.
		2	5	-	-	Muh.
		63	5	-	-	
		94	5	-	-	
		102	5	-	-	
9	Cemâlî	81	5	-	-	
10	Dervîş	76	7	-	-	
		79	5	-	-	
11	Dervîş (Paşa)	113	5	-	-	
12	Emîrî	93	5	-	-	
		149	5	-	-	
13	Emrî	55	5	210	5	
		123	5	-	-	
		139	5	459	5	
14	Fevrî	14	5	-	-	
15	Feyzî	47	5	-	-	
		53	5	-	-	
		158	5	-	-	
16	Fiğânî (16. yy.)	109	5	61	5	
17	Firâkî (16. yy.)	12*	7		7	
		125	5	-	-	
18	Fu'adî	118	7	-	-7	

19	Fuzūlī (16. yy.)	7	5	15	7	
		38	5	103	7	
		61	5	133	5	
		73	5	146	7	
		105	10	201	10	
20	Ġazālī	80	5	-	-	
21	Ḥabābī	57	7	-	-	
22	Ḥaḳānī (16. yy.)	3	5	1	5	
23	Ḥarīmī	34	5	-	-	
24	Ḥatmī	132	5	-	-	
25	Ḥayālī (16. yy.)	8	5	3	5	
		18	5	1	5	
26	Ḥiṣālī	33	5	-	-	
27	Ḥüsāmī	117	7	-	-	
28	Ḥusrev	19	5	-	-	
29	İşhāḳ (Çelebi) (16. yy.)	78	5	144	5	
30	Ḳabūlī (16. yy.)	22	5	44	7	
		29	5	126	5	
		32	5	100	7	
		36	5	55	5	
		39	5	116	6	
		46	5	56	5	
		90	5	235	7	
		108	5	283	5	
		116	5	325	5	
31	Kāmī	16	5	-	-	
		107	5	-	-	
32	Ḳıyāmī	52	5	-	-	

33	Maḳālī	86	5	-	-	
		155	5	-	-	
34	Merdi	148	5	-	-	
35	Meşḳī	15	5			
36	Meylī (16. yy.)	126	5	136	5	
37	Muḥiti	136	7	-	-	
38	Muḥyī	58	5	-	-	
		128	5	-	-	
39	Murādī (Sultan III. Murad)(16. yy.)	150	5	1521	5	Taşṭ.
40	Nāṭḳī	138	5	327	7	
41	Nev'ī (16. yy.)	26	5	86	5	
		41	5	65	5	
		87	5	289	8	
		88	5	284	5	
		127	5	466	6	
		130	5	396	5	
		135	5	447	6	
		145	5	469	5	
42	Nidā'ī	44	5	-	-	
		68	7	-	-	
43	Raḥmī (Bursalı) (16. yy.)	13	5	-	-	
		49	5	72	5	
44	Re'yi	30	5	-	-	
45	Riyāzī	45	5	-	-	
46	Rūḥī (Bağdath) (16. yy.)	85	5	758	5	
		141	7	910	8	
47	Şadri	59	7	-	-	

48	Şāfī	121	5			
		143	5			
		144	5			
49	Sā'ī	98	5	-	-	
50	Şālihi	4	5	-	-	
51	Şehābī (16. yy.)	82	5	206	5	
52	Sem'ī	21	5	-	-	
53	Şidki	24	7	-	-	
54	Sirri	42	5	-	-	
55	Sinānī	112	5	-	-	
56	Sürürī	48	5	-	-	
57	Şehidi	99	5	-	-	
58	Şemsi Paşa (16. yy.)	147	7	473	7	
59	Şeyhī	6	5	-	-	
		60	5	-	-	
		83	5	-	-	
60	Şeyhī (Allāme Şeyhī Mehmed Efendi) (17.yy.)	120	5	144	7	
61	Tiġi	152	5	-	-	
62	'Ubeydī (16. yy.)	51	5	104	5	
		111	5	225	5	
		115	5	218	5	
		122	5	260	5	
		154	5	313	5	
63	'Ulvī (Derzi-zāde) (16. yy.)	11	5	52	5	
		25	5	153	5	
		35	5	142	9	

		65	5	269	5	
		74	5	312	5	
		100**	5	300	5	
		124	5	599	5	
		131	5	610	7	
		157	5	652	5	
64	Ümîdî (16. yy.)	5	5	4	5	
65	Vaḥdetî (Dimetokalı) (17.yy.)	92	5	86	5	
		134	5	121	5	
		142	5	117	5	
66	Vālihî	114	5	-	-	
67	Vechî	28	5	-	-	
68	Veysî	77	9	-	-	
		140	5	-	-	
69	Vücûdî	91	5	-	-	
70	Yaḥyâ (Şeyhülislâm) (17.yy.)	70	5	180	5	
71	Yaḥyâ (Taşlıcalı) (16. yy.)	23	5	55	5	
		101	5	290	5	
		103	5	273	5	
		119	5	386	5	
72	Yetimî	104	5	-	-	
73	Zeyneb Hâtûn (15. yy.)	17	5			
74	Zihnî	54	5	-	-	
		56	9	-	-	
		69	7	-	-	
		96	8	-	-	

12 numaralı tahmîs, Firâkî'nin bir gazeline yapılmıştır; ancak Firâkî'nin dîvânında bu gazele rastlanmamıştır.

100 numaralı tahmîs, 'Ulvî'nin bir gazeline yapılmış; ancak bu gazele de 'Ulvî'nin dîvânında rastlanmamıştır.

2.3.2. Tahmîslerin Değerlendirilmesi

Tahmîs edebiyatımızda çok kullanılan bir musammat çeşidi olmakla birlikte; edebiyatımızda en çok gazeller tahmîs edilmiştir. Şairler devlet büyüklerinin, meşhur şairlerin gazellerine, bazen de kendi gazellerine tahmîs yazmışlardır.

Tahmîsin taşınması gereken belli özellikler vardır. Daha önce de söylediğimiz gibi tahmîs, beyitlerin önüne aynı vezin ve kafiyede, anlamca da uyacak şekilde üçer mısra eklenmek suretiyle ortaya çıkarılır. Bu bakımdan bir tahmîs incelenirken ilk önce kafiye, vezin ve mânâya bakılmalıdır. Tahmîs edilen gazelin beyitleri ile sonradan eklenen mısralar mânâ ve söyleyiş yönünden uyum içinde olmalıdır. Bununla birlikte; asıl beyitlerde söylenmek istenenlerin, sonradan eklenen mısralarda tekrar edilmesi ise tahmîsin başarısız sayılmasına sebeptir. Zira başka bir şairin şiirini tahmîs eden şair tekrara düşmemelidir. Bu bakımdan bakıldığında Beyânî'nin yapmış olduğu tahmîslerde başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Kafiye ve aruzu önemsiz birkaç hata dışında iyi kullanan şair, mânâ ve söyleyiş açısından da tahmîs ettiği şairlerin üslûbuyla uyum içindedir.

Tahmîslerin edebiyatımızda yer bulmasının şüphesiz şairler arasında bir meydan okuma, kendini ispatlama, adını önemli şairler arasına yazdırma gibi hususlarla ilgisi vardır. Ayrıca şunu da göz önünde bulundurmak gerekir ki; şairlerin unutulmaması, bazen adının ünlü bir eserle ya da başka bir şairin ismiyle birlikte anılmasıyla olmuştur. Yazmada tahmîs edilen şairlere baktığımızda en çok karşılaştığımız şairin Bâkî olduğunu görmekteyiz. Sultânü'ş-Şu'arâ ünvanıyla anılan bir şairin 23 gazeline 1 tesdîs ve 22 tahmîs yazılmış olması elbette Beyânî'nin adının duyulmasını ve zihinlerde yer etmesini sağlayacaktır.

Bütün bu hususlar neticesinde tahmîs geleneğine iyi ve kötü şu mülâhazalar ile de bakabiliriz: Dîvân şiirinde şairler zaten söylemek istediklerini beyitler vasıtasıyla, dilin bütün imkânlarını kullanarak söylemektedirler. Yani tam bir ifade ile düşüncelerini ortaya koymaktadırlar. Bu da beyitlerin üzerine sonradan yapılacak bir eklemeyi gereksiz kılmaktadır. Bir ekleme yapıldığı takdirde tekrara düşmek kaçınılmazdır.

Diğer bir nokta-i nazar ise; tahmîslerin edebiyatımıza kattığı zenginlikler olmalıdır. Bu zenginliklerden biri edebî rekâbettir. Zira edebî rekâbet her zaman şiirimizi zenginleştirmiştir. Dîvân şiirimizde nazîreler ne kadar edebî rekâbetin temsilcisiyse, tahmîsler de bir o kadar edebî rekâbetin temsilcisi olmuştur. Bu rekâbetin sonucunda kazanan elbette yine şiirimiz olmaktadır. Beyânî'nin mısralarında da özellikle kendi şiirini, şairliğini övdüğü mısralarda, tahmîs ettiği şairle kendini karşılaştırması edebî rekâbetin örneğidir.

Tahmîs geleneği aynı zamanda eski şairlerin şiirleriyle kültürel bağımızı sürdürmemize de bir aracı olmaktadır. Yine eski eserlerin kayda geçmesi de tahmîsler vesîlesiyle sağlanmaktadır. Nitekim bu yazma eserde 'Avnî mahlaslı bir gazelin tahmîs edilmiş olması; fakat Fatih (II. Mehmed)'in dîvânında bu gazelin bulunmaması, eğer bu gazel 'Avnî mahlasını kullanan başka bir şaire ait değilse, belki de bizim, Fatih'in bilinmeyen bir gazelinden haberdâr olmamızı sağlamıştır.

Tahmîslerin değerlendirilmesi hususunda üzerinde durmak istediğimiz asıl nokta, bütün bir dîvânın tahmîslerden oluşmuş olmasıdır. Yazma *Beyânî-i Karahisârî Dîvânı* başlığını taşısa da şairin muhammesler ve kendi gazellerine yaptığı tahmîsler dışında tamamı kendisine ait olan bir şiiri bulunmamaktadır. Buradan hareketle şairin zor yazan bir şair olduğunu, hatta hayal gücünün zayıf olduğunu söyleyebiliriz. Yine şairin hep başka şairlerin gazelleri üzerinden şiir yazması bir nevî taklitçilik olarak da düşünülebilir. Kaldı ki zor yazan, hayal gücü zayıf bir şairin, başka şairlerin muhayyilesinden yola çıkarak şiir meydana getirmesi daha kolay olsa gerektir. Sonuçta diğer şairlerin kurduğu kafiye, imge, mazmunları kullanarak şiir söylemektedir. Buna rağmen şairin nazîre mahiyetinde tahmîsleri olduğunu da göz önünde bulundurmak gerekir. Elbette bütün bu söylediklerimizi Beyânî'nin henüz bilinen başka bir eseri olmadığını düşünerek dile getirmekteyiz. Günyüzüne çıkan başka eseri, eserleri olursa yeniden değerlendirmek gerekir.

3. BÖLÜM

DÎVÂN

3.1. Metin Tespitinde İzlenen Yol

İlk olarak yazmanın Beyânî mahlaslı şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Yazmanın müellif nüshası olmadığı, sonradan istinsah edilen müstensih yazması olduğu tespit edilmiştir.

Elde bir tek nüsha bulunduğu ve Dîvân'ında başka bir örneğine ya da müellif nüshasına rastlanmadığı için bu tek nüsha üzerinden çalışılmıştır. Söz konusu yazma da İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazmaları Bölümünde 463 numarada kayıtlıdır.

Dîvânda her şiire numara verilmiş, bulunduğu varak numarası dipnotta belirtilmiştir. Varakların (a) ve (b) yüzleri ise varak numarasından hemen sonra harf hizasından yukarıda olacak şekilde gösterilmiştir. (24^a, 55^b gibi.)

Metnin oluşturulmasında bilimsel eserlerde genel kabul görmüş çeviriyazı sistemi kullanılmıştır.

Dîvân'ın tertibinde alfabetik sıraya uyulduğundan, çalışmamızda bu sıralama korunmuştur.

Yazmada yer alan müstensihe ait düzeltmeler dikkate alınarak metne bunlar alınmış, değiştirilen kelime ve ifadeler dipnotta verilmiştir.

Metinde vezin hataları dikkate alınmamıştır. Okunması güç bölümler anlama ve üsluba uygun olacak şekilde, vezinden de yola çıkılarak tamir edilmeye çalışılmış, bu kısımlara yapılan ekleme ve düzeltmeler köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir.

Metinde geçen ayetler ve Arapça, Farsça ibareler dipnotlarda belirtilmiştir.

3.2. Yazmanın Tanıtılması

İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazmaları Bölümünde 463 numarada kayıtlı yazma, ebadı (Dış-İç) 219x164-156x92 mm'dir. 88 varak, sırtı kahverengi meşin kaplı âdi mukavva ciltlidir. Kâğıt aharlı, kalın, beyaz; yazı ise talik ve 16 satırdan ibarettir. Ayrıca başlıklar ve

şairlerin mahlasları kırmızı yazılmış ve mahlaslar, üzerine kırmızı çizgi konularak belirginleştirilmiştir.

Yazmanın zahriye varağında şu beyit bulunmaktadır:

*Sühûletle cihānda hîç kimse nām-dār olmaz
Nigīni şerhe şerhe kızmayınca cismi nām (?) olmaz*

1^a Yazmanın vikâye varağıdır; şu beyit yer alır:

*Geçdi Mecnûn nevbeti şimdi benem rüsvâ-yı 'aşk
Doğrı dérlér her zamān bir 'āşıkıñ devrānidur*

1^b'de *Hazā Dīvān-ı Beyānī-i Karaşārī* başlığı koyu bir renkle yer almaktadır. Sayfanın sağ kenarında ise *Güfte-i Tayfūr Elvānī* başlığı ile 7 beyitlik bir gazel yazılıdır:

Güfte-i Tayfūr Elvānī

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

*Fıkr-i hayāl-i yār ile gönüm belādudur
Rü'yā imiş ki gördüğüm ol meh fezādudur*

*Taşvîr-i hüsn-i mäh-mişālîñ dilimdedür
Bîgāne şanma mäh-veşim āşinādudur*

*Bir şühür ki mişlini devrān görmemiş
Ġam bilmeyüp de dā'imā cānān şafādudur*

*Bu çarh-ı dūn étmeyecek mi müsā'ade
İkbāl-i ser-nigün-ı fütādem cefādudur*

*Bîñ cevr görse 'aşk belası kımaz beni
Durmaz uçar bu murğ-ı dilim bî-vefādudur*

*Zülfî kemendi bende çeküp 'aql u hüşümü
Bîgāne nergisi yine ben bî-nevādudur*

*Bî-ihtiyār meftūnunem çeşm-i pür fesād
Öldür ya 'afv kıl saña **Tayfūr** [fedādudur]*

2^a'da şu ifadeler yer almakta:

İsteşahbehü'l-fakîr ilallahü'l-Ġanî Es-Seyyid Fāzıl ğafera leh

Bu ifadelerin altında ise müstensih'e ait *Fāzıl* mührü yer almaktadır.

Yazma eserin Beyânî'ye ait olan kısmı 2^b'den başlamaktadır. *Dîvân-ı Beyânî-i Karaşişârî* başlığı altında Muhammes nazım şekliyle yazılmış 5 bendlik bir Münâcât vardır. Bundan sonra ise *Der-Medh-i Hazret-i Sulţânü'l-Enbiyâ* başlığı ile yine Muhammes nazım şekliyle 5 bendlik bir Na't yer alır. Daha sonra ise Beyânî'nin diğer dîvân şairlerinin gazellerine yazdığı Tahmîsler gelmektedir.

Zeyneb Hatun'un "ét" redifli gazeline yapılan tahmis 10^a'da başlayıp 10^b'de devam etmektedir. Bununla birlikte 10^b'nin sayfa kenarında Zeyneb Hatun'un bu gazeline Latîfî'nin yapmış olduğu nazîre *Nazîre-i Latîfî* başlığı ile yazılmıştır:

Nazîre-i Latîfî

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

*Éy hür-ı meclis yine firdevs-i enver ét
Şîrîn lebüñle sāğarımız cām-ı kevşer ét*

*Göñlün gibi karañu ise şüfî halvetüñ
Kandîl-i cām-ı meyden ānu gel münevver ét*

*'Aşk āteşini 'ūd-şifat şal derūnuña
'Ālem dimāğını nefesüñden mu'aţtar ét*

*Dergāh-ı yāre eyler iseñ éy sabā güzer
Bir nebzeden o hazrete vāfir du'ālar ét*

*Gel éy **Latîfî** defteriñi dürmedin felek
Dîvāne olma şî'rüñi dîvān u defter ét*

27^a'da başlayıp 28^a'da biten şiir, Bâkî'nin gazeline yapılmış bir *Tesdîs* olmasına rağmen başlıkta *Tahmîs* olarak geçmektedir.

34^b, 51^a, ve 56^a'da başlayan Tahmîsler ise Beyânî'nin kendi gazellerine yaptığı tahmîslerdir; bunlar da yazmada *Ġazel-i Beyânî Tahmîs-i Ĥod* başlığı ile belirtilmiştir.

51^b'de başlayan tahmîs ise yazmada *Ġazel-i Bâkî Beyânî* başlığıyla yazılmış; "Tahmîs" kelimesi kullanılmamıştır.

52^b'de başlayan tahmîs ise Zihnî'nin bir nazîresine yapılmıştır. Yazmada *Nazîre-i Zihnî Tahmîs-i Beyânî* başlığı ile belirtilmiştir.

75^a'nın sayfa kenarında şu beyit yazılıdır:

Mezāda vérdiler bulunmadı bir t̄alib

[Kimü]ñ nukūd-ı 'aţyāsı var anı alacak

81^b'de başlayıp 82^a'da biten şiir, Sultan Murad'ın gazeline yapılmış bir *Taşîr* olmasına rağmen başlıkta *Tahmîs* olarak geçmektedir.

86^a'da tahmîsler son bulmaktadır. Feyzî'nin bir gazeline yapılmış olan tahmîsin son bendi bu sayfada bulunmaktadır. Altında ise *İstinsah Kaydı* mevcuttur:

*Harrarahū el-ḥakīr el-fakir el-mu'terif bi'l-'aczi
ve't-takṣīr es-Seyyid Fāzıl
ḡaferahū zūnūbehu Āmīn
yā Rabbe'l-'ālemīn
Hū
1242 Rā 17*

Divân sona erdikten sonra, 86^b'de *Müstezād-ı Müştāk* başlığı ile yazılmış bir müstezād ve sayfa kenarında *Güfte-i Fāzıl* başlığı ile yazılmış bir gazel bulunmaktadır:

Müstezād-ı Müştāk

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

I.

*Éy serv-i sehî-kāmet-i būstān-ı melāḡat
Ṭübā-yı nezāket
Vay gülbün-i nāz-ı çemenistān-ı leṭāfet
Ārāyiş-i cennet*

II.

*Kākül müdür ol yoḡsa ki bir deste-i sünbül
Zencīr-i teselsül
Ser-rişte-i devlet mi veyā perde-i ḡikmet
Ālāyiş-i kudret*

III.

*Zülfün şanemā ebrūlaruñ tīḡ-i kazādur
Püsküllü belādur
Müjgānlaruñ tīr-i sitem gözlerüñ āfet
Maḡmūr-ı muḡabbet*

IV.

*Maḡbüb velī ḡüsn-i kemālāt-ile merḡüb
Ādāb-ile maḡbüb*

Ġayetde hünermend ü zekî kân-ı belâġat
'Ummân-ı feşâġat

V.

Zannım bu ki bir pāk-nazardan nazar almış
Feyz-i hüner almış
'Aşıklarına her dem éder luř-ile şefkat
Üstâdına rahmet

VI.

Hallāk-ı ezel aġsen-i şüretde bezetmiş
Ögmüş de yaratmış
El-kışşa ser-ā-pā hüner ü táb u tarāvet
Gülzār-ı řabāġat

VII.

Bir ben degülem şimdi cihān ġüsnüne **Müřtāk**
Biñ şevk-ile 'uřřāk
ġayrān-ı temāřā-yı cemāl oldı temāmet
Yā Rab bu ne ġikmet

Güfte-i Fāzil

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Bād-ı řabā édincede güzer ġüsn bāġına
Zülfüñ taharrük ile döşendi ayaġına

Étdüm ġadeng-i 'aşşına şinemi hedef
Belki al-ile penbe kıya zaġm dāġına

ġrām éder mi māder-i müşfik zamānda
Tā almayınca mihr-ile tıflı kıcaġına

Diġkatle küh-kene eylesen nazar
Mestānelikle pīre-zenin düşdi āġına

şevke mübeddel eyledi **Fāzil** řabī'atiñ
Bařdıķda kıdem pīr-i muġāmiñ otaġına

87^a da ise 86^b deki müstezâda yazılmış *Nazīre-i Fāzil* başlıklı bir müstezâd ve yine sayfa kenarında olmak üzere *Ġazel-i řayfūr Elvānī* bařlıġıyla bir gazel bulunmaktadır:

Naẓīre-i Fāzıl

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fa'ülün

I.

*Bir kāmēti 'ar'ar kadi tūbā-yı nezāket
Bir şīveli āfet
Ebrūları mānend-i kemān çeşm kıyāmet
Eṭvāri nezāfet*

II.

*Hattı ne güzel pister-i gül üzre döşenmiş
Kudretle bezenmiş
Zātında müheyyā güzelim hilm ü belāgat
Vey kân-i letāfet*

III.

*Perçem teline bağlu hezārān dil-i 'āşık
Her birisi Vāmık
Vérmiş saña Hallāķ-ı cihān bunca ḥalāvet
Cennetden 'alāmet*

IV.

*Müjgānları çün tır ü sitem gerden-i mīnā
Hālī gül-i ra'nā
'Āşıklarūña étme yéter böyle ḥakāret
Éy naḥl-i melāḥat*

V.

*Bakmaz yüzime ḥāk-i reh olsam da o kāfir
Ĝāyetle sitem-ger
'Uşşākını şayd étmede ol kân-i sa'ādet
Kılmadı rehāvet*

VI.

*Bī-çāre gönül nergis-i mestūñ eleminden
Hicrān-ı ğamından
Şeb-tā-be-seḥer āteş-i 'aşkuñla melāmet
Eyle ser-'ināyet (?)*

VII.

Redd étme çapundan revîş-i hüsni-ile cânân
***Fâzîl** saña kurbân*
İhsân-ile gönliüm evini eyle 'imâret
'Ummân-ı sahâvet

Gazel-i Tayfûr Elvânî

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Rakîbâ gel çıka bu 'ukde-i gönliñ bucağından
Muhal endîşedür kes gözlerin yârîñ buhağından (?)

Vefâ étse felek bir kez kabûl olsa bu da 'vâtum
Vişâl eşnâlarında bûse vërse hüsni bāğından

Nesîm-i subh érüp bûy-ı vefâ neşr étse dünyâyâ
Halâş olmak yine mümkün degül bu 'aşk dāğından

O ebrû seyfi hûn-rîz āndan (?) gîsû kemendinden
Aşılmış biñ dil-i 'âşık hamâ 'il şol u şağından

*Hezâr-āsâ figân étse de **Tayfûr** gülşen-i dilde*
Vefâ étmek 'ademdür kes figānuñ gül kulağından

87^b de Farsça yazılar ve 88^a da Farsça bir gazel bulunmaktadır.

88^b de ise Sultan II. Mahmud'a ait tuğra yer almaktadır.

Baş:

Éy zāt-ı pākūñ ism-i şerîfidür Hudā
Sübhāne men tefekkerā fi 'ş-şubhi ve 'l-mesā
Bu yolda kıl hidāyetüñi reh-nümā baña
Yok ğayrıya tevekkülüm ancağ yine saña
Bulunmaz ibtidāña nühustüñden intihā

Son:

Hevesi cümle **Beyānî** budur ehl-i kudsüñ
Talebi aña nihānî budur ehl-i kudsüñ
Dā'imā zikr-i dehānı budur ehl-i kudsüñ
Feyziyā vird-i zebānı budur ehl-i kudsüñ
Şalli yā Rabbi 'aleyhi bi-ğadāti ve 'aşî

3.3. Transkripsiyon Alfabeti

ا	a, e, '
آ	ā, a
ب	b
پ	p
ت	t
ث	ṯ
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	š
ص	ṣ
ض	ḏ, ḏ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	'
غ	g
ف	f
ق	q
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ü, ū, ō
ه	h, a, e
ی	y, i, ī

3.4. Metin

Dīvān-ı Beyānī-i Qaraḥiṣārī

1.

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Éy zāt-ı pāküñ ism-i şerīfidür Hudā
Sübḥāne men tefekkerā fī 'ş-şubḥi ve 'l-mesā
Bu yolda kıl hidāyetüñi reh-nümā baña
Yok ğayrıya tevekkülüm ancaḳ yine saña
Bulunmaz ibtidāña nüḥustüñden intihā

II.

'Aşḳuñ hemīşe ḳalbüme cāndan yaḳındurur
Şevḳüñse dilde cānum ile hem-nişındürür
Tevḥīd vird-i ḥalk-ı zamān u zemīndürür
Tesbīḥ cümle vaḥş u tıyūr u ins ü cindürür
Allāhu rabbü 'l-a 'zami bāḳin bilā-fenā

III.

Fehm édemez me'ālını dil ḳıl ü ḳālīñüñ
Ḳādir degül cevābına hergiz su'ālīñüñ
Döymez şerār-ı şevḳine rüy-ı celālīñüñ
Tā perde-i zalām-ı 'ademden cemālīñüñ
Envārı ile kevn ü mekān oldı pür-ziyā

IV.

Meşşāta-i şabā ki ne dem eyleye güzer
Rüy-ı 'arūs-ı gülşene vérdükde zīb ü fer
Ümmīd-i bāĝ-ı vaşluñ ile cān virür iver
Bülbül-i seḫer şadā ile bu ḥüb şavtı dér
Yā men bedā' cemālūke fī külli mā bedā

1. 2^b.

I/2. "Sabah ve akşam (Allah'ı) tefekkür eder, tenzih ederim."

II/5. "En yüce yaratıcı Allah bākīdir, fānī değildir."

IV/5. "Bütün başladığım şeylere senin güzelliğinle (güzelliğini anarak) başlarım."

V/5. *ḳālū belā*: Kur'an-ı Kerim, 7 A'raf Suresi 172.

V.

Yél gibi yélse dil n'ola her dem hayālũne
Kühüyle érmek olmadı hergiz kemālũne
Āhir 'aceb ériřmek olur mu viřālũne
'Āřık durur **Beyānī** kuluñ da cemālũne
Ķālũ belāda éreli cān sem'ine nidā

2.

Der-Medh-i Ħazret-i Sultānu'l-Enbiyā

Fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilũn

I.

İsm-i pāk-i zāt-ı bī-çũnu kılalum ibtidā
Cümleye vācibdür anuñ zikriñ étmek evvelā
Yā n'içũn yād olmaya ser-tāc-ı hayl-i enbiyā
Yā cemī'a'l-mü'minĩn şallũ 'alā hayri'l-verā
Mefhar-ı evlād-ı Ādem Muřtafā vü müctebā

II.

Hep vücũduñ birle zāhirdür rüsũm-ı mümkināt
Ħalka şer'-i müstaķĩmũñ gösterür rāh-ı necāt
Nuşk-ı pākũn kāřif ü ħallāl-i 'ıķd-i müřkilāt
Server-i peygamberān u şadr-ı bedr-i kā'ināt
Dürr-i ařdāf-ı celālũñde güher-kān-ı vefā

III.

Ĥutdı deryālar şadefden dür kelāmuña kulaķ
Midĥatũñ yazılmaya gökler olursa ger varaķ
N'ola alursa 'ulũm-ı zāt-ı baĥtıñdan sebaķ
Bülbül-i bāĝ-ı hüdā sĩmurĝ-ı ķāf-ı ķurb-ı Ħaķ
'Andelĩb-i gülşen-i cān řũti-i vahy-i Ħudā

IV.

Éy vücũduñla müzeyyen cümle-i rüy-ı zemĩn
Vey müşerref maķdemũñden 'arř-ı Rabbü'l-'ālemĩn
Sensin eyvān-ı nübüvvet şadrına řāh-ı güzĩn
Ħāzin-i esrār-ı ķudsĩ ĥ'āce-i dünyā vü dĩn
Ma'den-i luşf-ı ilāhĩ menba'-ı 'ilm ü ĥayā

2. 2^b-3^a.

I/4. "Ey mü'minler, yaratılmışların en hayırlısına salāvāt (getirin).

V/5. "Ey günahların baĝıřlatıcısı (Hz. Muhammed s.a.v.), kıyamet günü bize şefa'atçi ol."

V.

Halk-ı 'âlem bende-i in'âm u ihsānuñdurur
Cümle dünyā hep muṭī'-i emr ü fermānuñdurur
Gülşen-i medhūñde bir murğ-ı hoş-elhānuñdurur
Bu **Beyānī**-i şikeste-dil şenā-ḥ'ānuñdurur
Yā şefī'a'l-müznibīn işfa' ilā yevmi'l-cezā

3.

Ġazel-i Hāḳānī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

I.

Ṭütī-i dil terennüm édüp étmede nevā
Āyīne-i cemālūñe baḳduḳca zāhirā
Mir'āt-ı tab'-ı pāküme vérdi yine cilā
Minnet Hudāya ki eyledi nazm-ı şeref-fezā
Na't-ı güzīn-i ḥazret-i sultān-ı enbiyā

II.

Oldur güzīn-i server-i ḥayl-i peygamberī
Olsa zamāne halkı anuñ n'ola çākeri
Cāndur disem de mürdelere vardurur yéri
İsī tufeyl-i yek ser-i müy-ı mu'anberi
Mūsī kemend-i turre-i tārına mübtelā

III.

Éy bāğ-ı vahye bülbül olan ḥōca-i güzīn
Ser-cümle kā'ināta bugün ḥāmī vü mu'in
Sensin muḥaşşal iki cihānda yine hemīn
Şāhib-nigīn-i 'arşa-i gerdün-penāh-ı dīn
Kürsī-nişīn-i şuffe-i nüḥ-ṭāk-ı aşfiyā

IV.

Ol server-i risālete kim yoḳdurur naḳīr
Dest-i şefā'ati umarın ola dest-gīr
Hep dergeh-i mürüvvetine kā'ināt esīr
Meftūn-ı iltifātı eger bay eger faḳīr
Muḥtāc-ı ḥāk-i pāyı eger şāh eger gedā

3. 3^a-3^b. Tahmīs edilen gazel. (Gülhan, 1996: 97)

V.

Étseñ **Beyānī**nüñ bu du‘āsın n'ola qabūl
Oldur fütāde ol seni gözler çü sağ u şol
Göster o derdmende meded eyle toğrı yol
Hākānī-i şikeste-dilüñ sen delīli ol
Lillāhi yā Muḥammed ü Maḥmūd u Muştafā

4.

Ġazel-i Şālihī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Biz nice eyleyevüz hizmet-i sulṭānı edā
Bende-i ḥalkā be-gūş-iken anuñ hep dünyā
Hele yüz sürmegi ḥāk-i derine gördi revā
Ḥamdü lillah ki kemāl-i kerem-i Mevlānā
Eyledi çeşm-i cihān-bīnümüzü necm-i bedā

II.

Gerçi dérler bunı devlet de gerekdir serde
Başa iletür işi her kim érer bir merde
Şevķ-i mihr-ile ḥuşūşa kim ola perverde
Gökde istedüğini tañ mı bulursa yérde
Mürşid-i kāmil olunca kişiye rāh-nümā

III.

Rif‘ate érdi güneş olalı kapuñ nökeri
Yüz sürer dergehüñe hizmete gülşen seḥerī
Şem‘-i ruḥsāruña pervāne désem yoķ mu yéri
Ser-i küyiñ dolanur dün géce gördüm qameri
Yıldızı bencileyin düşkün anuñ da cānā

IV.

Böyle bir mertebe-i ‘ālīyi şol kim gördi
Āsitān-ı felek-‘unvānuña yüzler sürdi
Pertev-i mihrüñ anı mürde iken dirgürdi
Kevkeb-i baḥtını burc-ı şerefe érgürdi
Hāle-veş dergehini sen mehüñ éden me’vā

V.

Pür édüp yine derūnuñı şadā-yı neyle
Bu **Beyānī** gibi medħinde ğazeller söyle
Ķalb-i pākūñ ne revādur ala muĝber Őöyle
Őalıħa gerd-i riyādan dili maħfūz eyle
Vérmeķ isterseñ eger āyine-i albe cilā

5.

Ķazel-i Ūmīdī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

I.

Gün gibi vérdi cemālūñ yine āfāa ziyā
Pertev-i rūyuñ-ıla oldı münevver dünyā
Gözedürken ser-i kūyuñ gözü tuŐ oldı saña
Ka ‘beden yüz çevürüp éy sanem-i māħ-liā
ÉŐigūñ cānibine döndi hemān ible-nümā

II.

Ķaste-i derd-i ğam-ı yārem iŐim nāle vū zār
Vardur ol ğone-femūñ bülbül-i Őeydāsı hezār
Ele girmez bilürüz n'eyleyelüm cāndur umar
Rūħı Őeftālūsini öpmeĝe vérmez ola yār
Büstān-ı ser-küyında biñ olsa ayva

III.

Mīve-i vaŐlına hī bir kesün ériŐmez eli
Baĝ-ı dehr ire yok ol add-i bülendūñ bedeli
öpe gelmez baña toĝrusı démeme aña belī
Naħl-i bālāsını ol serv-i adıñ seyr édeli
Ķāyet ala ĝorinür oldı ĝözüme Tūbā

IV.

Sāī el üzre utarken meyi cem‘iyyetde
Ķürmet eylerken aña ĥidmet idüp ĝayetde
Ne ĥaā ıldı ola ‘āleme keyfiyyetde
Leb-i cānāneye olaŐdı déyü Őoħbetde
Cām-ı Őaħbāyı bugün ortaya almış zuraā

5. 4^a-4^b. Tahmīs edilen ĝazel. (Selvi, 2008: 54-55)

V.

Gösterür turrelerüñ yār çözüp ser-bendin
Cân mezedür déyü şundukda o la‘l-i kıandin
Diñlemez pîr-i muğānuñ bu **Beyānî** pendin
Yitürüp bâde-i ‘aşk-ile Ümîdî kendin
Mest olup düşdi bugün halk-ı cihāna rüsvā

6.

Gazel-i Şeyhî Tahmîs-i Beyānî

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

Gedāyam sûretā rāh-ı belāda bî-ser ü bî-pā
Maķām-ı künc-i miñnet baña oldu mesken ü me’vā
Görüp şāhāne tarzum reşk éderse tañ midur a’dā
Şeb-i firķatde éy meh nār-ı dildür şem‘-i bezm-ārā
Hayālün hem demüm hün-ı sirişküm bâde-i hamrā

II.

Géce evc-i semāda görinenler şanma kim aħter
Gözin yummaz felek tā şubħa dek éy meh seni gözler
Ne var teşrîf kılsañ böyle olmaz bir müferriħ yer
Ĝamuñ sākî vü sīnem şadr-ı meclis dīdeler şāgar
Müheyādur şeh-i ‘aşka yine bir bezm-i bî-hemtā

III.

Yéridür pertev-i rūyuñ çıķa eyvān-ı keyvāna
Münevverdür ziyā-yı ‘ārızuñ birle bu kāşāne
Muħaşşal yérde gökde kıalmadı bir mihr-i raħşāne
Düşünce ‘aks-i hurşīd-i cemālün bezm-i rindāna
Meh-i tābān-ı evc-i ‘işret oldu sāgar-ı şāhbā

IV.

Niçe şehler cihānda terk édüp tācını gitmişdür
Yoluñda döne döne ‘aşkuñ ile işi bitmişdür
Ĝamuñla rastî kārın bugün başa iletmişdür
Felek şevķ-ı ruħuñla zer külāhın kec-rev étmişdür
Degüldür māh-ı nev fark-ı felekde görinen cānā

V.

Beyānī dilberānuñ gerçi yok bir böyle mümtāzı
Velī ol kebk-i hoş-reftār durmaz arturur nāzı
Tenezzül eyleyüp gūş etmez āvāz-ı tabıl-bāzı
Hümā gibi kıatı yüksekden eyler oldı pervāzı
Şikār itmekdür ol şehbāzı **Şeyhī** maṭlabu'l-a'lā

7.

Ġazel-i Fuzūlī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Gözümüñ merdümi ol ğamze-i mekkāra fidā
Eşküümüñ dürleri 'ayniyle o hūn-h^vāra fidā
Cümleten nem var ise eylerem ol yāra fidā
Cānumuñ cevheri ol la 'l-i şeker bāra fidā
Ömrümüñ hāşılı ol şīve-i reftāra fidā

II.

Aña 'āşık mı dénür kim seve bir cānānı
Dil nedür durmaya 'arz eyleye aña anı
Cāna minnetdür anuñ yolına vérmek cānı
Derd çekmiş başum ol hāl-i siyeh kurbānı
Tāb görmüş tenüm ol turre-i tarrāra fidā

III.

Seg-i kūyuñ uyumaz nāle-i efgānımdan
Él degül kendüm uşandım hele ben cānumdan
Aldı derd-i elem ise beni her yanumdan
Pāre pāre dil-i mecrūh-ı perīşānumdan
Ser-i kūyuñda yatan her ite bir pāre fidā

IV.

Ġam degül étmese miñnetde baña dil yardım
O da derde düşe déyüben aña kōrkardum
Dil ü cānla çekişüp gerçi çoğ aldum vérdüm
Cān u dil kaydını çekmekden özüm kurtardum
Cānı cānāneye vérdüm dili dildāra fidā

7. 5^a-5^b. Tahmīs edilen gazel. (Tarlan, 2011: 61-66)

V.

N'eyesün yā bu **Beyānī**-i ḥaḳīr ü nā-çīz
Dem-be-dem çekmede ol yār ise tīg-i ser-tīz
Çorḳaram ḳatlı ide nā-gāh o çeşm-i ḥün-rīz
Éy **Fuzūlī** n'ola ger şaḳlar isem cānı 'azīz
Vaḳt ola kim ola bir şūh-ı sitem-kāra fidā

8.

Ġazel-i Ḥayālī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

I.

Cihānda kimse yoḳ āzāde aşlā
Eger dīvānedür ger merd-i dānā
Degül mi 'aşḳ-ı Leylā ile rüsivā
Neden bī-ḳayd imiş Mecnūn-ı dānā
Ki ḳoymuş başına biñ dürlü ḡavḡā

II.

Benem vādī-i miḥnet içre güm-rāh
Éder hep ḥaḳ-ı 'ālem benden ikrāh
Degül bir kimse hīç ḥālümden āḡāh
N'ola ḳılsam leb-i dildār için āh
Ḳanı 'ālemde bir bī-dūd ḥelvā

III.

Dilā dīvāne olup düşme taḡa
Şalınma seyl-veş her bāḡ u rāḡa
Ġurūr étme şaḳın uyma dimāḡa
Dilerseñ başa çıkmaḳ düş ayaḡa
Bunuñla başa çıkdı cām-ı şaḡba

IV.

Mekānum n'ola olsa künc-i vaḥdet
Cihāndan eyledim fi'l-cümle 'uzlet
Hīç étmem kimseye 'ālemde minnet
Vücūdum mülkidür ḳāf-ı ḳanā 'at
Göñül murḡıdur ol ḳāf içre 'anḳā

8. 5^b-6^a. Tahmīs edilen gazel. (Tarlan, 1945: 98)

V.

Beyānīnün demi 'İsāya beñzer
Şadefde lü'lü'-i lālāya beñzer
Kelāmı bir dūr-i deryāya beñzer
*Hayālī*nün dili deryāya beñzer
Suṭūr-ı şī 'ridür emvāc-ı deryā

9.

Ġazel-i Bāķī Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Yine zulmetden cihān buldı ziyā
Geldi gülşen oldı 'ālem rūşenā
Siḥrdür ḥaḳḳā ki bu mu'ciz-nümā
Nev-bahār erişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuḥyi 'l-arza ba 'de mevtiḥā

II.

Şerḥ édemez āyet-i ḥüsnuñ zebān
Lebleriñden ḥaṭṭuñ éy şīrin-dehān
Sensin 'ālemde Süleymān-ı zamān
Olsa ḥükmünde n'ola ins-ile cān
Mūrlar cüllāba düşmiş güyiyā

III.

Niçe bir géçsün günüm ālām-ile
Raġbet olmazmış cihānda kāmile
Müstecāb imiş du'ā aḥşam-ile
Yār aġyāra söger düşnām-ile
Ref' olur çüñkim du 'ā ile belā

IV.

Ortaya aldı beni derd ü elem
Neye varur ḥālüm āḥir bilmezem
Olmada gitdükce dil pā-māl-i ġam
Dest-i miḥnetden alınmaya yaķam
Ger olursa iki 'ālem bir yaña

9. 6^a-6^b. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 77)
I/5 Kur'ān-ı Kerīm, 30 Rüm Süresi 50.

V.

Gör **Beyānī** ol nigārı n'eyledi
Hālūme baqdı vefālar eyledi
Söylemezken döndi baña söyledi
Eşk-i çeşmüm yāre 'arz étdüm dédi
Bākiyā ma 'lūm oldu mācerā

10.

Ġazel-i Bāki Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Var ise ref' eylemiş rüyından ol meh-rū niķāb
Māha düşmiş tāb-ı ruhsārından anuñ ıztırāb
Yüzi açılmış kızarmış gül gibi gitmiş hicāb
Şöyle olmuş cām-ı aşk-ı yārdan mest ü harāb
Kendüsin dīvārdan dīvāra urmuş āfitāb

II.

Mülk-i hüsn içre bugün éy şehir-yār-ı kām-bīn
Anlaruñ başduğı yer 'aynı olur naķş-ı nigīn
Meskenet birle öñüñde yer öper āhū-yı Ćin
Nāfe kaldı zülf-i pür-ĉinüñ görüp ser-ber-zemīn
Ayağuñ toprağına miskinlik étdi müşg-i nāb

III.

Cām-ı meyden 'aynı ayrılmaz anuñ leyl ü nehār
Bāde üzre dīde-bānlıķdur aña var ise kār
Gözine gelmiş anuñ şişüp ķapadursa ne var
Doķunupdur bāde-i gül-gūna çeşm-i rüzgār
Şāğar üzre şanmañuz peydā olur yer yer habāb

IV.

Rāh-ı miħnetde şehā dil pāy-māl olur yürür
Dest-i cevruñse bu bī-üftādeyi durmaz sürür
Ćāre yok her kes cihānda başı yazusın görür
Derd-i 'aşkuñ 'āşık-ı miskīni dā'im öldürür
Mestlik pāyāne érse érişür elbetde h'āb

10. 6^b-7^a. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 81)

V.

Ey felek kılmak **Beyān**nün neden bađrını hūn
Himmetūñ ednāya ‘ālī-ṭab‘ı eylersin zebūn
Ṭođrusı kec-revlik étdūñ n'ola olsañ ser-nigūn
Bākīye senden ferāgat vérdi éy gerdūn-ı dūn
Südde-i devlet-me‘āb-ı pādişāh-ı kām-yāb

11.

Ėazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I.

Cevr-i zulminden meger kim eylemiş ikrāh dost
Dér yürür mest-i müdām-ı ‘aşq olup ol māh dost
Gözleyüp rāh-ı Hüdāyı olmadı güm-rāh dost
Halka-i zikre girüp devr eyledi nā-gāh dost
Kubbe-i eflāke çıkdı na‘ra-i Allāh dost

II.

Kaşr-ı cennetdür o hūrī birle her dem meskenüm
Şahn-ı gülzār-ı cināndur güyiyā sīnem benüm
Serv ü güllerle müzeyyendür fezā-yı gülşenüm
Şerhalarla dāđlarla doludur cānā tenüm
Nāle kılsam ‘ālemi tutar şadā-yı āh dost

III.

Dermendi hālını bilmez gibi ol dil-rubā
Böyle zann étdüm zamīrinden anuñ ben ġālibā
Luṭf kıl ahvāl-i derd-i ‘āşıkı bildür aña
Yā İlāhī yārumı da eyle ‘aşka mübtelā
Düşmenūñ buđz u nifākından ola āgāh dost

IV.

Gerçi mir‘āt-ı ruḥ-ı dilber leṭāfet gösterür
Bir nazarda ‘āşıkā biñ dürlü şüret gösterür
Arturur her demde nāzın nice hālet gösterür
Geh maḥabbet ‘arz ider gāhī ‘adāvet gösterür
Ol perī olur bizimle gāh düşmen gāh dost

11. 7^a-7^b. Tahmīs edilen gazel. (Çetin, 1993: 223)

V.

Şayd olursın éy **Beyānī** h̄ile dāmından şakın
Ġaflet üzre olma a‘dā intikāmından şakın
Zehr-i mār-ālūd olan şīrīn kelāmından şakın
Keşf-i rāz itme ‘adūnuñ iltiyāmından şakın
‘Ulvīyā olmaz bilürsin düşmen-i bed-h^vāh dost

12.

Ġazel-i Firākī Tahmīs-i Beyānī

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

Bu dehrüñ kişt-zārın h̄aşılı sildüñ süpürdüñ tüt
Zamānuñda kamū dünyāya hüküm étdüñ buyurduñ tüt
Emīrāne sa‘ādet tahtına geçdüñ oturduñ tüt
Cihāna şāh olup cān u cihān tırduqça durduñ tüt
Fenā mülkine Şeddādī binā bünyādın urduñ tüt

II.

Gözetle kārbanı key şakın ayrılma maḥmilden
Gözün h^vāb almasun cehd ét götür gel ğafleti dilden
Elüñle zād-ı rāhuñ h̄azır ét yok fāyide élden
Göçersin kūs-ı rihlet çalınur bir gün bu menzilden
Otağüñ pādişāhum lāle-veş şahrāda kurduñ tüt

III.

Çanı n'oldı cihānuñ husrev ü dārā vü h̄ākānı
Yéle vérdi tağıdup tımçurāk-ı tāk-ı eyvānı
Tütalum ins ü cinne eyledüñ hüküm-ile fermānı
Vücüd iklīminüñ farzā ki olmuşsın Süleymānı
‘Adem deryāsına ol salṭanat mührin düşürdüñ tüt

IV.

Şakın dünyāyı şanma cāy-ı rāḥatdur benüm ‘ömrüm
Bu bir h̄ār-ile tölmuş rāh-ı miḥnetdür benüm ‘ömrüm
Buña meyl eyleyen ‘ālemde ‘avretdür benüm ‘ömrüm
Konağüñ ‘ākıbet bāğ-ı ferāgatdür benüm ‘ömrüm
Şabā gibi esüp her yaña yayıldıñ yopurduñ tüt

12. 7^b-8^a. Tahmīs edilen gazel. (Güler, 2010: 1043)

V.

Olup Mecnûn gezme vādî-i hayretde ser-gerdân
Kılur her bir saçı Leylâ hevâsı aklunı tâlân
Gider mestâne vaz'ı sâkiyâ bâkî degül devrân
Olursın cür'a-veş yarın ya bir gün hâk ile yeksân
Bugün cân bezmine érdüñ şafâ cāmını sürdüñ tüt

VI.

Bu şaydigâh şaydında n'édersin aldanup alup
Ya deşt-i küh-ı âfi hamza-âsâ urma olanup
Ya hod 'anâ-şifat ahruñla dehre pençeler şalup
Murâduñca bu 'âlem-i murğ-zârından şikâr alup
Şehâ bâzû-yı devletden niçe şehbâz uçurduñ tüt

VII.

Çekilmedin **Beyânî** gibi urma ol yola hâzır
Perişân olma fikr ét var iken cem'iyet-i hâtır
Bilürsin bunu almaz bunda ne mü'min ne hod kâfir
Götürür bezm-i keşretden ayağı her kişi âhir
Firâkî bir el önde 'âlem-i vahdetde yurduñ tüt

13.

Gazel-i Rahmî Tahmîs-i Beyânî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I.

Çün gül-âb ile bulur ruhsâr-ı cânân terbiyet
Güllere vérdi arâvet berg ü bârân terbiyet
Zülf-i dildârı éderse şâne her ân terbiyet
Hüsn-i yârı çün kılur zülf-i perişân terbiyet
Bâğ-ı cennetde éder güyâ ki rıdvân terbiyet

II.

Püte-i 'aş içre zer gibi tenüm âl eyleyen
Tâb-ı mihr-i rüydur göñlümi hoş-hâl eyleyen
Başa iletmez işin bu yolda ihmâl eyleyen
'Aşdur 'aşıkları cânâna işâl eyleyen
Pîrden bulmuşdurur erbâb-ı 'irfân terbiyet

III.

Her kaçan kim ‘arz-ı ruhsār eyleye ol gül-izār
‘Āşık-ı şūrīdesin eyler perīşān-rūzgār
Rūyına tağıtsa ger sūnbüllerini vechi var
Zūlf-i ‘anber-bār-ile şūret bulur ‘aşq-ı nigār
Bāgbāndan nitekim bulur gülistān terbiyet

IV.

Budurur lāyık olan ‘ālemde merd-i ‘ākile
Kul olur bir mürşid-i pākīze-tıynet kāmile
Olsa bī-rehber kişi uğrar tarīk-i müşkile
Pīr-perver olmasa sālīk érişmez menzile
Behre bulmaz atadan almasa oğlan terbiyet

V.

Şād olup gülmez **Beyānī** dā’imā gamgīn olur
Ekşeri şā’irlerūñ bir vech-ile miskīn olur
Bulsa rağbet her biri şūret-gerān-ı Çīn olur
Şi’r-i **Rahmī** iltifāt-ı şāh-ile rengīn olur
Güllerin bāguñ kıılır mihr-i dirahşān terbiyet

14.

Ġazel-i Fevrī Tahmīs-i Beyānī

Fā’ilātūn fā’ilātūn fā’ilātūn fā’ilūn

I.

Hızr bil her gördüğün şahsı dilā ‘Īsā gözet
Kendūñi başdan ayağa belki hāk-i pā gözet
Démezem ben saña kim var zīr ile bālā gözet
Kendü miqdārında éy dil her kesi a’lā gözet
Zerreyi mihr-i münevver kaçreyi deryā gözet

II.

Şāh-ı dehr olmuş kimi başına géymiş tāk-ı zer
Kimi pā-māl-i reh-i derd ü belā olup gezer
Böyledür āyīn-i kec-reftār-ı çarh-ı bed-güher
‘Ākıl iseñ kimseye étme haķāretle nazar
Şırçayı gevher bil éy dil serçeyi ‘ankā gözet

III.

Ṭālib ol cān-ile kesb-i ma‘rifet kıl éy gönül
Gün gibi yeriñ ‘Uṭārid-menzilet kıl éy gönül
Meskenüñ sa‘y eyle kūy-ı meskenet kıl éy gönül
Ḳalb Beytullāhdır bir mevhibet kıl éy gönül
Mertebeñ biñ meretebe eflākden bālā gözet

IV.

Gökde her bir encümi mihr-i dirahşān añlayup
Yérde her bir ḳatre-i nā-çīzi ‘ummān añlayup
Her bir ehl-i derdi Eflāṭūn u Loḳmān añlayup
Merd iseñ merdāne baḳ mūrı Süleymān añlayup
‘Āḳil-iseñ her gedā-yı bī-kesi dārā gözet

V.

Aç olup olma gözi aç açup el ḳılma recā
Kimseye rızḳı **Beyānī** vérmez illā kim Ḥudā
Öl diril bu yolda ḳūt-ı lā-yemūt édin ḡidā
‘Aşḳ içinde kenz-i lā-yefnā dilerseñ **Fevriyā**
Her neye olsa ḳanā‘at ile istiḡnā gözet

15.

Ġazel-i Meşḳī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

I.

Zā‘f-ıla riyāzetde tenüñ mişl-i giyāh ét
Ne meyl-i cihān ne heves-i mañşıb u cāh ét
Her demde ümīd-i kerem ü luṭf-ı ilāh ét
Sür ḥak-i der-i yāra yüzüñ derd ile āh ét
Yüz yérde niyāz-ile ṭurup ḥizmet-i şāh ét

II.

Nā-būd oluban bir kese göstermeyigör ser
Dünyāyı ararlarsa da diḳḳatle ser-ā-ser
Tā vara ‘adem mülkine dek yoḳlana yér yér
Bulmaya seni ḡuşşa vü ḡam bir niçe yıllar
Var ḡuşe-i mey-ḥāneyi kendüñe penāh ét

III.

Yokdur çü bilürsin o şehün luḫfına hıç ḫad
Ṭutmaz ebedā himmeti seyli öñini sed
Belki kereminden şale sāye o sehī-ḫad
Ol lāle-‘izār éde nazār ḫālūñe şāyed
Al ile yaşıł cismüñi pür-ṭāğ-ı siyāh ét

IV.

Zāhirde ölen ḫod yine dünyāda dirilmez
Yol ehli olan belki ṭarīḫinden ırılmaz
Ḳalkḫ ṭur yuḫarı yatmağ-ıla yola girilmez
Oturmağ-ıla menzil-i maḫşūda érilmez
Éy ṭālib-i Ḥaḫ var özüñi sālik-i rāh ét

V.

N'eyler bu **Beyānī** ḫuluñuñ ḫatline tedbīr
Zaḫmetle neden çekmek aña ḫançer ü yā tīr
Sehm-i müjeñ étmişken anuñ cānına te'sīr
Lāzım degül öldürmek için **Meşḫī**[ye] şemşīr
Bir kerre hemān gūşe-i çeşmüñle nigāh ét

16.

Ġazel-i Kāmī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Dil-i pür-iştiyāḫı kendüñe luḫfuñla müştāḫ ét
Démem saña beni gel mālīk-i emlāk-i erzāḫ ét
Yoluñda durmuşam öldür gerekse ṭāḫatüm ṭāḫ ét
Yéter şemşīr-i hicrān-ıla éy şeh ḫatl-i 'uşşāḫ ét
Benüm de ḫaydumı gör zümre-i 'uşşāḫa ilḫāḫ ét

II.

Felek gibi begüm kec-revlik ile devri terk eyle
Hele luḫf ét bu bed āyīni bu bed ṭavrı terk eyle
Cefā-yı fevrī eylerseñ de bārī fevri terk eyle
Degüldür resm-i ḫübī gel cefā vü cevri terk eyle
Yürü var ḫüsn-i ḫulḫa mālīk ol tebdīl-i aḫlāk ét

III.

Bu ben üftādeñi luṭf ét düşürme sāye-veş hāke
Çıkardum iltifātuñ olsa éy meh evc-i eflāke
Ğarīb ü nā-tüvānam şalmagil rāh-ı haṭarnāke
Elifler çek hevā-yı kāmētüñle sīne-i çāke
Bu şöhretle beni mümtāz édüp meşhür-ı āfāk ét

IV.

Dil-i nālānumuñ bülbül gibi zār étmedür kārı
Vefā hod eylemezseñ al figānum gūřuñā bārı
Gider gel gülşen küyuñdan éy gül her ḥas u ḥārı
Ya gülzār-ı viřāle lāyık eyle ‘āřık-ı zārı
Ya künc-i ğamda anı ateř-i hicrūñle iḥrāk ét

V.

Beyāñi gülřen-i küyuñdan oldı bülbül-i gūyā
Anuñ hiç nālesin gūř eylemezsin éy gül-i ra‘nā
Kayırmaz kahr édersin bārı luṭf ét aña aḥyānā
Ya bend eyle ser-i zülfüñle **Kāmī** bendeñi cānā
Ya hod vér göñlini çāh-ı zenaḥdānuñdan ıtlāk ét

17.

Ğazel-i Zeyneb Ḥātün Taḥmīs-i Beyāñi

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

Éy meh felekde yine bu gün gibi yér ét
‘Arz-ı cemāl idüp kuluñı luṭfa mazḥar ét
Mihri-i ruḥuñla pertev-i ḥurřid[i] bī-fer ét
Keşf ét niķābuñı yéri göĝi münevver ét
Bu ‘ālem-i ‘anāřırı firdevs-i enver ét

II.

Reşk-i lebüñ ḥicāba düşürmişdür éy perī
Zulmet olursa āb-ı hayvānuñ n'ola yéri
Yok zerre deñlü gerçi dehānuñda söz yéri
Depret lebüñi cūřa getir ḥavz-ı Kevřeri
‘Anber řaçuñı çöz bu cihānı mu ‘aṭtar ét

17. 10^a-10^b.

10^b. Sayfa kenarında Zeyneb Hatun'un bu gazeline Latıfı'nin yazdıĝı nazire var.

III.

Sensin bu gün memālik-i ḥüsn içre şehr-yār
Yélüp yoluñda ḥizmetüñ étmekde rüzgār
Bulsañ felekde n'ola Süleymān gibi vaqār
Haṭṭuñ berāt yazdı şabāya dédi ki var
Mülk-i Ḥotenle kişver-i Çini musaḥḥar ét

IV.

Bu Zāl-i dehrin ālına aldanma éy ḥabīb
İltür şuya şusuz getürür ādemi bu şīb
Şanma ölümlü ḥastaya dermān éder ṭabīb
Āb-ı ḥayāt olmayıcaḡ éy gönül naşīb
Biñ kez gerekse zūlmete seyr-i Sikender ét

V.

Ḥoş-bū olup açıl yüri verd-i çemen gibi
Āzürde-ḥāṭır olma **Beyānī** diken gibi
Baş yarar ol cihānda hemān kūh-ken gibi
Zeyneb ḡo meyli zīnet-i dünyāya zen gibi
Merdāne var sāde dil ol terk-i zīver ét

18.

Ġazel-i Ḥayālī Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Dostlar ol server-i ḥübān elinden el-ḡıyās
Rāh-ı ḡamda miḥnet-i hicrān elinden el-ḡıyās
Pāy-mālem ḥāşıl-ı devrān elinden el-ḡıyās
Öpmege el vérmez ol cānān elinden el-ḡıyās
Zūlm elin uzatdı ol fettān elinden el-ḡıyās

II.

Çüp olup eşküm yañadan varlığım gitdi séle
Gülşen-i 'ālemde 'ömrüm ḥāşılım vérdüm yéle
Degme bir derd ü belāya ḡāyil olurdum hele
Sāye-veş kaldum ayakda raḡm édüp almaz ele
Ol ḡıyāmet serv-ḡad cānān elinden el-ḡıyās

18. 10^b-11^a. Tahmīs edilen gazel. (Tarlan, 1945: 116)

III.

Baňa ol ŧeh ki ‘aceb zulum-i firāvān eyledi
Hātırım cem‘iyyetin bozdı perīŧān eyledi
Gönlümüň ŧehrini hep alan u tālān eyledi
Zulm eliyle yıkdı dil mülkini vīrān eyledi
El-ġiyās ol zulum[i] çok hūbān elinden el-ġiyās

IV.

Gönlümüň mülkini zabt étđi o ŧāhum bekledi
Bī-hisāb ‘āŧıklarından ben kılını yegledi
Göz göre ben kara yazılıya āhır n'eyledi
Hāme ile el bir édüp rāzumı fāŧ eyledi
İki yüzlü defter ü dīvān elinden el-ġiyās

V.

Yüz çevirdi bakmaz oldu yār ise benden yaňa
ŧimdiden gerü **Beyānī** hālümüz bilmem n'ola
Çāre kalmadı nice taqrīr édem hālüm aňa
Aġlamakdan dīde elden çıkdı el vérmez baňa
*Éy **Hayālī** ol gül-i handān elinden el-ġiyās*

19.

Ġazel-i Husrev Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Terk édersem ŧan‘at-ı ‘aŧkı bir ahır kār güç
Hālüm ise ol cefā-kārumdan istifsār güç
ŧaķlayup gönlümde eylersem ġamum inkār güç
Yāre derdüm aġlasam dérdüm velī izhār güç
Göz göre kiŧi günāhın eylemek ikrār güç

II.

Sālik-i rāh-ı maħabbet hāŧılı bilmez riyā
Merd olan sālūs-ı tāt-bīne olmaz āŧinā
Biň naŧīhat eyleseň hiç bir uyar yoķdur saňa
Cidd édüp ‘uŧŧāķa teklīf étme zühdüň zāhidā
Çün buyurmadı bilürsin kimseye Cebbār güç

III.

Dil ezelden mübtelā-yı miḥnet-i hicrān idi
Vādī-i rāh-ı belā-yı ğamda ser-gerdān idi
Gerçi ğılmem ağlamam merdüm benüm yeksān idi
Ağlamak firqatde a‘dā ğılmese āsān idi
Cevr-i cānān neydi ammā ta‘ne-i ağyār ğüç

IV.

Hoş gelür mi ‘āşıkıñ bu ḥāṭır-ı ğamnākine
Yār ola ol ğonça-fem dehrüñ ḥas u ḥāşākine
Ol ğazāl el vërmez iken ‘ālemüñ çālākine
Avlayup ol seg iletmiş ḥāne-i nā-pākine
Çün eşitdim ğeçe yāre eylemiş ağyār ğüç

V.

Var mı bir dem ki **Beyānī** ğözlerüm pür-nem degül
Bī-ğām olan gerçi ‘ālemde benī Ādem degül
Yokdurur nuṭka mecālüm ḥāṭırum ḥurrem degül
Dün bağsa nazmuma **Husrev** edānī ğam degül
Her kişinüñ muḳtezāsınca dëmek eş‘ār ğüç

20.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Ṭolanur bezmi iver ğörmege cānānı ḳadeḥ
Bir ayakla bitürür biñ bir işi ānī ḳadeḥ
Olsa meclisde tehī vërmez igen şānı ḳadeḥ
Pür olup devr edicek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḥ olur ḥalka-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ

II.

Düşüp ayağına her kes yüz urup bende iken
Ṭutup el üzre anı bende-i efkende iken
Mihr-i ‘ālem gibi devr içre fūrüzānde iken
Felek-i ‘işrete bir aḥter-i ferḥunde iken
Yine Mirrīḥ-şıfat durma döker ḳanı ḳadeḥ

20. 12^a. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 86-87)

III.

Ehl-i şoḥbet ki biri birine yār olmuşdur
Çīn ü Māçīne bedel özge diyār olmuşdur
Zerde-i şavmı sizer cümlesi var olmuşdur
Meclis-i mey ki bedenlerle hişār olmuşdur
Şehr-i 'işretdür anuñ āfet-i devrānı kadeḥ

IV.

Şūfī ser-ḥalka-i zikrem dēr öñi serserīdür
Añma luṭf ét anı ol dā'irelerden berīdür
Ḥaylice ince ḥayālāt ü nezāket yéridür
Devr-i meclis ki şafā cāmi 'inüñ çenberidür
Āb-ı rengīn ile kandīl-i fūrüzānı kadeḥ

V.

Cem geçinse n'ola her demde **Beyānī** sākī
Aldı taht-ı yedine bezm-i mey-i 'uşşākı
Şu'le-i şevk tütupdur dükeli āfākı
*Yaraşur ḥalka-i rindāna désem éy **Bākī***
Hātem-i Cemdür anuñ la 'l-i Bedeḥşānı kadeḥ

21.

Ġazel-i Sem'ī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Zann étme mihri kapladı éy meh seḥab-ı sürḥ
Reşk-i ruḥuñla çekdi yüzine niḳāb-ı sürḥ
Ġam āteşiyle bağrum olupdur kebāb-ı sürḥ
Ḥün-ı sirişk-i dīdedür éy dil şarāb-ı sürḥ
İki gözüm bi-'aynihī anda ḥabāb-ı sürḥ

II.

Var ḥışmı bendesine o şāhuñ qarīnede
Lāyık mıdur efendisi kulına kīn éde
Oldı sütün-ı āh müretteb ḥazīnede
Ġam ḥaymesini kırmak için deşt-i sīnede
Çeşmüm yaşı taraf taraf oldı tınāb-ı sürḥ

III.

Cānā taqayyüd eylemedüñ seyr-i bāğla
Gözler yoluñı nergis ü gül göz kulağla
Abdāluñ oldu kapuña geldi çerāğla
‘Āşıkıların ki cismini zeyn étđi t̄ağla
Égnine géydi her biri güyā şiyāb-ı sürh

IV.

Gördi meger çemende bugün vech-i aḥsenüñ
Yüzi kızardı haclet ile verd-i gülşenüñ
Āfāka şaldı nūr u ziyā rüy-ı rüşenüñ
Tāb-ı cemāl-i enverüñi görelı senüñ
Şermendelikde oldu şehā āftāb-ı sürh

V.

Ḳan ağlasam güler baña her dem o bī-vefā
Rengīnter degül mi **Beyānī** bu mācerā
Ta‘bīre gelmez anı nice şerh édem saña
Hicrān şebinde bu dil-i pür-hūn **Sem‘iyā**
Oldı ḥayāl-i dilbere bir cāme-ḥ^vāb-ı sürh

22.

Ġazel-i Ḳabülī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Dest-i ḳudret yapmış ol bir sīmi bāzū ḳoymış ad
Tār-ı ‘anber-fāmına zūlf-i semen-bū ḳoymış ad
Dāne beñler vérmiş aña ḥāl-i Hindū ḳoymış ad
Ol ki māha nūr tevcīh eylemiş rü ḳoymış ad
Nürdan bir nūn peydā ḳalmış ebrü ḳoymış ad

II.

Şu‘le-i billürī midür berḳ uran ya aḳ gümiş
Gör ne şan‘at ḥarc olınmışdur ki gözler görmemiş
Az olur bir böylece pākīze rüşen gösteriş
Şem‘-i kāfūrı fūrüzān eyleyüp gerden démiş
Halka-i düd-ı siyāh-ı şem‘e gīsū ḳoymış ad

22. 13^a. Tahmīs edilen gazel. (Erdoğan, 2008: 552-553)

III.

Var mıdur ol dil-rubā gibi bugün nāzik güzel
Kim ola şāyeste-i medḥ ü sezāvār-ı gāzel
Naqşınıñ ḥayrānı Mānī ḥattı Yāqūta bedel
Sīmden bir levḥ taşvīr étmiş üstād-ı ezel
Rişteler tahrīr édüp eṭrafına mū koymuş ad

IV.

Cem' olup her bir yere ser-tāc-ı üstādan-ı kıuds
Ṭāyir-i evc-i hümā-pervāz-ı şehbāzān-ı kıuds
Mālik-i naqş-ı şuver ḥal-kār-ı naqḳāşān-ı kıuds
Çehre-perdāz-ı teşāvīr-i nigāristān-ı kıuds
Bir cemāl ārāyīş étmiş rüy-ı nīgū koymuş ad

V.

Evvel ü Āḥir **Beyānī** çün odur Ḥayy u Qādīm
Şerḥ olunmaz hiç dil ile kıdretullāhi'l-‘Azīm
Luṭfinuñ dāru’ş-şifāsından bulur şıḥḥat saķīm
Nokta deñlü nutfeyi nuṭka getürmüş ol Ḥakīm
*Hikmeti gör kim **Ḳabūlī**-i süḥan-gū koymuş ad*

23.

Ġazel-i Yahyā Tahmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I.

Ḥ^vān-ı lutfuñ birle sīriz bize gelmez nān lezīz
İştihā olsa meşeldür dérler olur nān lezīz
Vuşlat-ı yārum gelür gerçi baña her ān lezīz
‘Āşıka firḳat zamānında gelür cānān lezīz
Cān vérürken derdmend insāna gelür cān lezīz

II.

Bir gümüñ āyīnedür güyā ki yāruñ sīnesi
Ḥoş şafā kesb eyler éy dil ‘āşık-ı dīrīnesi
Maḥv olur andan gider jengār-ı kibr ü kīnesi
Ṭolsa taşvīr-i nigār-ile gönül āyīnesi
Vuşlat[ı] ‘uşşāka acı görünür hicrān lezīz

23. 13^b. Tahmīs edilen gazel. (Çavuşoğlu, 1977: 315)

III.

Āsitān-ı yār olursa n'ola her dem meskenüm
Hāk-pāyuñ kuhl éderse ger bu çeşm-i rüşenüm
Tu‘me étse itlerine iş bu cān-ile tenüm
İştıyākum var kilāb-ı kūy-ı dildāra benüm
‘Ālem-i ğurbetde olur ādeme yārān lezīz

IV.

Baňa ol yār-ı cefā-pīşe neler étدی neler
Tīr-i müjgān-ile kıddüm bağlayup bağrum deler
Dostlar bu ben hađırūñ hāline itler güler
Yāra karşı ağlaşursa yaraşur üftādeler
Kim olur gül vakti érse ‘āleme bārān lezīz

V.

‘Aşq-ı yār-ile **Beyānī** bilmezem hālüm n'olur
Gerçi kim her kes meşeldür dérler étdügin bulur
Bunca yıldur āteş-i ‘aşkuñla yanup yakılır
Dōstum Yahyāya kapuñda vefā kıl kim olur
Derdmend-i ‘āşık-ı der-māndeye dermān lezīz

24.

Ġazel-i Şıdkī Tahmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I.

Haste-i derd-i firāk-ı yār olup leyl ü nehār
Bes nedendür pister-i miñnetde çekmek intizār
Yok yere édüp ‘ilāc olma igen perhīz-kār
Öldüñ éy dil ğam yémekden iç şarāb-ı hoş-güvār
Şıhhat için ol devā-yı mañzı içmekde ne var

II.

Sākiyā keyfiyyet-i hāl-i meyi bilmez ‘avām
Al ele kıoma ayakda kıalmasun kıl ihtirām
Yunmayup göz ğussadan uyhu yüzün étmiş harām
Baňa bakup acımış çeşm-i habāb-ile müdām
Döne döne cām-ı mey bezm içre ağlar bī-karār

III.

Yāra dēdüm gül gibi var başum üstünde yérüñ
Tütüyā éderse çeşmüm yaraşur hāk-i derüñ
Jāledür dendān degül içinde yā verd-i terüñ
Nā-şüküfte ğoncadur var ise ağzı dilberüñ
Būs-ı la‘le kıyıl olmaz eyledüm zār-ı hezār

IV.

Ƙıldı sevdā-yı ser-i zülfi perīşān sünbüli
Hāli raġbetden düşürdi Hind élinde fülfüli
Ƙodı bezm içre ayaklarda leb-i la‘li müli
Bülbüleyle bülbülüñ bu ğulġuleyle ğulġuli
Gülleri pejmürde kıldı muṭribi ğüyā vü zār

V.

Gerçi cevri ol şehüñ eksik degül her āyine
Bī-vefālarda selam olsun anuñ ayīnine
Ben cefā-keş ‘āşık[a] bilsem ki cānā kīni ne
Cism ü cāna tīġ-i ğamzeñ yaralar urdı yine
‘Aql u fikrüm eyledi Tātār-ı zülfüñ tārümār

VI.

Niçe gündür görmedüm ol yār-ı rüy-ı meh-veşi
Gözlerimüñ cüy-bār olup n'ola aḡsa yaşı
Ṭutalım bir kez kenār étdüñ o serv-i ser-keşi
Bu vücūdum hırmenine düşdi hicrān āteşi
Berg-i ‘ömrüm sū-be-sū taġıtdı dest-i rüzġār

VII.

Yārdan gelse **Beyānī** her cefā vérür şafā
Ya nedür aġyār elinden çekdügüm derd ü belā
Kārı dest-i zulm ile hāṭır-şikenlikdür bañā
Şīşesini ğöñlimüñ şındırmaḡ ister **Şıdkiyā**
Seng-i ṭa‘nı ṭurmaz atar ol ḡasūd-ı nā-be-kār

25.
Ġazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī
Mef‘ülü fā ‘ilātü me ‘fāilü fā ‘ilün

I.

Açıl şafā-yı kalble éy şūh-ı gül-‘izār
Āyīne-i dilünde neden böyle inkisār
Haṭ geldi déyü hāṭıruña érmesün ğubār
Hoş yaraşur cemālüne bu haṭṭ-ı müşg-bār
Āmentü bi ‘llezī ḥalaқа ‘l-leyle ve ‘n-nehār

II.

Eşkümi ki dem-be-dem ser-i kūyuñda cārīdür
Güyā ki ‘ayn-ı bāğ-ı cinān cūybārıdur
Nev-reste haṭ ki bāğ-ı ruḥuñ sebze-zārıdur
Hüsünüñ zamānınıñ meger evvel bahārıdur
Yér yér bitürdi tāze çemen şun ‘-ı Gird-gār

III.

Yokdur bu ḥüsn-ile saña beñzer begüm güzel
Ḥüsn ü edā yérinde kelāmuñsa bī-bedel
Duydum uşūlini ne imiş étdüğü ‘amel
Devr-i ruḥuñda éy şanem üstād-ı lemyezel
Bir ḥüb sūrete bağladı adı benefşe-zār

IV.

Şān-ı şerīfi ‘ālīdür ḥadd-i zātınıñ
Müşṭākıdur felekde melekler şifātınıñ
‘Unvānı ḥüsn-i haṭṭ-iledür münşe’ātınıñ
Zerd olduğı bu kim haṭṭ-ı ḥüsni berātınıñ
Tuğrā-yı zer-nişānladur ḥükme i ‘tibār

V.

‘Ālemde ‘ilm-i ‘aşқа bulunmazdur intihā
Yok ders-i ‘aşkı başa çıkarmış **Beyāniyā**
Keşf oldı aña ezber oğur gerçi şüretā
‘Ulvī çü görđi muşḥaf-ı ḥüsünüñde haṭ şehā
Seb ‘u ‘l-meşāni remzini fehm étse vechi var

25. 14^b-15^a. Tahmīs edilen gazel. (Çetin, 1993: 280-281)
I/5. “Geceyi ve gündüzü yaratana iman ettim.”

26.
Ġazel-i Nev'î Tahmîs-i Beyânî

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

I.

Dilâ âdem olan kavlinde dâyim şâdıķ olmaķdur
Bu dehr-i pîre-zende merd-i 'ahd-i sâbık olmaķdur
Kişi halk olmadan evvel maħabbet hâlık olmaķdur
Maħabbetden ġaraż şanmañ ki Kays u Vâmık olmaķdur
Hüner bir hâlet-ile vaşl-ı yâra lâyık olmaķdur

II.

Göñül bîhüde gezme 'âķıl-iseñ küh u şahrâda
Bir éyü ad-ile yâd olagör sende bu dünyâda
Dême noķşanı var 'aşķında Mecnün-ile Ferhâda
Tamâm oldı güzellik şanma Şirîn ile Leylâda
Niçe Leylâ bulunur erlik ammâ 'âşık olmaķdur

III.

Bulup Mecnün-ı şeydâ vâdî-i 'aşķ içre isti'dâd
Fünün-ı mihri érgürdi kemâline olup üstâd
İletdi tişe-i kârını başa 'âķıbet Ferhâd
Çeküp Manşûrı dâra étdiler hâkisterin berbâd
Murâd akrân içinde her cihetden fâyık olmaķdur

IV.

Ne bilsün pes şafâsın degme nâdân hâlet-i 'aşķuñ
İçenlerdür bilenler lezzetini şerbet-i 'aşķuñ
'Îlâcı az olur şâhib-firâş-ı zaħmet-i 'aşķuñ
Bilinmez derdi çokdur mübtelâ-yı miħnet-i 'aşķuñ
Şifâ-sâz olmada hikmet tabîbüm hâzık olmaķdur

V.

Muķâbil olsa dil ruhsârına artar maķâlâtı
Şafâdan tûtî çün güftâra başlar görse mir'âtı
Beyânî 'âşıkâne söyler oldı şimdi ebyâtı
Bize Nev'î gerekmez zümre-i kâlûñ hayâlâtı
Ġaraż şî'ri kişinüñ hasb-i hâli nâtiķ olmaķdur

27.
Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī
Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Güş étme pend-i zāhidi éy dil revā budur
Her dem naşihatüm benüm eşit saña budur
Seyr étmek ise 'aks-i ruhuñ muktezā budur
Bak cām-ı 'ayşa āyīne-i pür-şafā budur
Gel gör habāb-ı şāğarı necm-i hüdā budur

II.

Sākī müdām cām-ı şafā-bahşa nāzırın
Ġāyetde dil-şikeste vü dem-beste-hātırın
Rūh-ı revānı görmemişem bilmezem yérin
La 'l-i nigāra cān désem işbāta kādīrin
Erbāb-ı 'aşk öñinde hele müdde 'ā budur

III.

Düşkündürür fütādelerüñ gökde yılduzı
Éy dil toyulduğ üzdürelüm kaldurup azı
Gitmek görindi göz göre yā hū begüm sizi
Ağyār diñler oldı pes-i perdeden bizi
'Alemdē ehl-i derde görünmez belā budur

IV.

'Āyş-i müdām devr-i zamān eyle éy gönül
Añla uşuli seyr-i cihān eyle éy gönül
Ney gibi bezm-i ġamda fiğan eyle éy gönül
Āheng-i āhı turma hemān eyle éy gönül
Sāz-ı nevā-yı 'aşka münāsib hevā budur

V.

Şalındı yine gülşene ol serv-ğad-i seher
Bāğ-ı hüsnde gör ki **Beyānī** neler biter
Ednā edāya kim bakar a'lāyadur nazar
Bākī kelāmı cümleden a'lā edā éder
Hakk-ı suhanda hāşıl efendi edā budur

28.
Ġazel-i Vechī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Ġam-hāne-i zamān ki cāy-ı yegānedür
Kāşāne-i sipihr-i felekden nişānedür
Rindān-ı dehr şu gibi añā revānedür
Dergāh-ı pīr-i meykede hoş āsitānedür
Anda 'amel terāne vü çeng ü çeğānedür

II.

Erbāb-ı meclis ile 'aceb kılsañ ittiḥād
Mānend-i gönça olsa gönüller ne var güşād
Gülseñ açılsañ eyleseñ aḥbābı n'ola şād
Gül gibi sākī la'lüñi seyr étmedür murād
Bezm-i şafāda sāğar-ı şaḥbā bahānedür

III.

Cāndur egerçi rüḥ-ı muşavverlerüñ yeri
Cāy eylese ḥayālüñ olur dīde-i teri
Şüretde anı şanma ki ḥālīdür éy perī
Mülk-i vücūd içre bu kalb-i şanevberī
'Ankā-yı kāf-ı 'aşkuña bir āşiyānedür

IV.

Te'şīr éder derūna kaçan olsa hoş şadā
Ḥālā ki rüy-ı mev'izeden olına edā
Bugün naşīḥat eyler-iseñ diñlerüz n'ola
Yarınki ḥāli söyleme bize vā'izā
Erbāb-ı ḥāle kışsa-i ferdā fesānedür

V.

Geldi **Beyānī** kapuña bir ḥizmet étدی kim
Bir kimse vāqıf olmadı çoğ diğğat étدی kim
Érdi murāda ḥāşılı bir ḥālet étدی kim
Dün gece **Vechī** yār-ile şoḥbet étدی kim
El-ān daḥi mest-i şarāb-ı şebānedür

29.
Ġazel-i Ķabŭlĭ Tahmĭs-i Beyānĭ

Meġā 'ilŭn meġā 'ilŭn fe 'ulŭn

I.

Dilā her berg bir ħaṭ-ber-varaḳdur
Hem ehl-i ħāle her ħarfi sebaḳdur
Ŗabā gŭyā Ŗadā-yı nuṭḳ-ı Ĥaḳdur
Çemen gŭlzāra dil lāle tuṭaḳdur
Gŭl ũ nergis aña gŭz ũ ḳulaḳdur

II.

Tenŭm ta' lĭm-ħāne oldı Ŗeklā
Yŭreксе bir ceres iinde gŭyā
Ēdersem n'ola dilden nāle peydā
Oḳuñla sĭne pŭrdŭr ĕy ḳaşı yā
N'ola tirkeş denŭrse mā-ṣadaḳdur

III.

Bu Zāl-i arḫ ĕder her gŭn Ŗĭrinlik
Olupdur cān-ı Ferħādı kebinlik
Nie ṭāmāta ĕtmişdŭr gelinlik
'Arŭs-ı dehre gŭk zerrĭn ibinlik
Ŗafaḳ bir al vālādan duvaḳdur

IV.

Ŗu kim gŭz dānesin dŭkŭp Ŗaarsa
Bulur anda ne kim bunda ekerse
Gĕrŭ alur kime kim behre vĕrse
'Aceb mi ħāşıl-ı 'ŕmri bierse
Felek dihkān māh-ı nev oraḳdur

V.

Gelen gider **Beyānĭ** kā'ināta
Gŭñŭl vĕrme bu dehr-i bĭ-şebāta
Degŭl mŭmkin yĕlinmek mŭmkināta
Ķabŭlĭ nāzır olmuş Ŗeş cihāta
Bilinmez dār-ı dŭnyā ḳa bucaḳdur

30.
Ġazel-i Re'yi Tahmīs-i Beyānī
Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Görenler sen melek sīmāyı cānā hürdur dérler
Yüzüñ nūr-ı tecellīdür mekānuñ Ṭürdur dérler
Bu élde mu'ciz-i Mūsī gibi meşhürdur dérler
Yed-i beyzāñı seyrān eyleyenler nürdur dérler
Baқанlar sīneñe āyīne-i billürdur dérler

II.

Ḳomadı dil-şikeste ol ṭabībüm kıldı tīmārı
Tenüñ cismüme yağı urdı yağıdı ḳalb-i ağıyārı
Ḳasedden def gibi gögsin döger ney-veş éder zārı
Görenler sīne-i mecrūḥum üzre sīne-i yārı
Şarılmış yarama şan merhem-i kāfürdur dérler

III.

Felekde devr édüp geşt eyledüñ dünyāyı ser-tā-pā
Cihānda ḳalmamışdur başumuzdan geçmedük ğavġā
Ḳomazduḳ az u çok elden ayağı bir zamān aşlā
Ḳarābāt-ı muġāna gerçi çokdan varmaduḳ ammā
Éşitdük hep varanlardan anı ma'mürdur dérler

IV.

Vefā édüp saña nerm oldı gibi ol dil-i sengīn
Zihī baḥt u şeref zī ṭālī'-i ferḥunde vü taḥsīn
Yüzüñ pister ḳoluñı ḥ^vāb-gāhda eyleyüp bālīn
Géce vuşlatda mıyduñ yār-ile éy 'āşık-ı miskīn
Seḫerden düş olanlar key saña mesrürdur dérler

V.

Beyānī bāde-i nāba mu'ādil var mı keyfiyyet
Ḳayāt ābı gibi vérür ölümlü ḥastaya şıḫḫat
'Aceb ḫikmet degül mi gūş ḳıl kim bundadur şoḫbet
Ḳarābātılık ile şöyle **Re'yi** bulmuşuz şöhret
Ḳazā ile olursun ḥasta da maḥmürdur dérler

31.
Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī
Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Herkes 'adem diyārına āhir göçer géçer
Bir köpidür bu seng-i muşallā neler géçer
Ér géç biri birisin egerçi başar géçer
Cüy-ı fenā-yı halk birer ikişer géçer
Bahr-i fenādan ehl-i tecerrüd yüzer géçer

II.

Var mı benüm gibi elem-i yāri ha çeker
İllā ki tır-i ğamzesi göñlümde yér éder
Şemşir-i āb-dārına dil-teşnedür ciger
Reşk-i zülāl-i hançeri halkuñ bélin büker
Şehr-i dile gelince hezārān kemer géçer

III.

Çeşmin diküp müdām gözinde görür şarāb
Ġāhī vücūdını yéle vérür olur harāb
'Aynına gelmez eylemez ol kimseden hicāb
Cām-ı şarāb-ı nābdan ayırmaz gözün habāb
Bir rüzgār-ı dīde-i şahib-nazar géçer

IV.

Qaldım reh-i belāda olup zār u der-be-der
Étmez vefā cefāyı da az étse kim ne dér
Étdüğine o seng-dilüñ her gören güler
Yollarda görse ağladuğum baña taş atar
Ġāhī bu çeşm-i eşk-feşānum siler géçer

V.

Hāl-i **Beyānī**yi niçe taqrir édem saña
Ol serv-қadde érmez elüm ağlasam n'ola
Gitdükçe bilmezem neye varur bu mācerā
*Ġülzār-ı cāna şu aқıdur şanki **Bāқiyā***
Dilden sinān-ı ğamzeleri şöyle ter géçer

32.
Ġazel-i Ķabŭlĭ Tahmĭs-i Beyānĭ
Fe 'ilātŭn fe 'ilātŭn fe 'ilātŭn fe 'ilŭn

I.

Bugŭn ol Ķavsi ki sen ŧāh-ı cihān-gĭr Ķeker
Anı 'ālemde ne paŧa vŭ ne ħod mĭr Ķeker
Ďarb-ı destŭn yalıñuz ŧanma ki zih-gĭr Ķeker
Beni gŭrdŭkĶe mŭjeñ ĩy Ķaŧı yā tĭr Ķeker
Ħıŧm ĩder ħamzelerŭn ŭstŭme ŧeŧŧĭr Ķeker

II.

Kim ħiĶāb eyleye sen 'ālĭ-cenāb-ı ħŭsne
Kimse Ķādir mi senŭnle ya cevāb-ı ħŭsne
ŧerħi ħod ŧıħmaz iken ŧafħa-i bāb-ı ħŭsne
Ħāŧiye yazdı ħaĶuñ metn-i kitāb-ı ħŭsne
Ķıl Ķalemle ŧaĶuñ eĶrāfına tahrĭr Ķeker

III.

Bendeñi yere bıraĶmaĶ ne revādur māhum
ĶıĶmasun gŭklere luĶ eyle fiħān u āhum
Ďeme yokdur o Ķulumdan ħaber ŭ āħāhum
Dil-i dĭvāne esĭrŭndŭr esirge ŧāhum
NiĶe yildur ħam-ı ħĭsŭn-ıla zencĭr Ķeker

IV.

Levh-i maħfŭz bozulmaz ne kim olmiŧ tahrĭr
Baŧı yazusını elbetde gŭrŭr bay u faĶĭr
Saña yĕtmez mi bu āyāt u ħadĭŧ ŭ tefsĭr
Cāy-gĭr olmasa dilde n'ola ħarf-i tedbĭr
Dest-i Ķudret ki aña ħāme-i taħyĭr Ķeker

V.

Olmadum bir boyu servŭn elemŭnden āzād
Durma gitdŭkĶe **Beyānĭ** ħama oldum mu'tād
Kime ĩtsem ki cevānānuñ elinden feryād
Dĭde aħardı bŭkā'-ile Ķabŭlĭ dil-ŧād
ZevĶi dervĭŧ ĩder amma elemin pĭr Ķeker

33.
Ġazel-i Hişālī Tahmīs-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Reh-revān-ı harem-i kūyuñ olan er gerek er
Şanma āsānlıg-ıla mümkün ola aña güzer
Kıatı çokdur bu tarīk içre gönül havf u haşar
Merd-i sālīk édemez kıble-i tahkīke sefer
Olmayınca aña tevfiq-i İlāhī rehber

II.

Diler-iseñ olasin zevk u şafāya vāşıl
Zemzem-i eşkle kīn çirkini kalbünden sil
Ele al hātır-ı hem-rāhuñı kaṭ‘ ét menzil
Sa‘y édüp eyle tavāf-ı harem-i Ka‘be-i dil
Zāhidā ister-iseñ kıılmağa haccü’l-ekber

III.

Qararup kalbi anuñ kim ola seng-i hārā
Yüz tutup Ka‘beye dönerse nite kıble-nümā
Beklese çün Hacerü’l-esved anı şubḥ u mesā
N’eylesün olmayıcağ sīne-i şüfde şafā
Secde-i hāne-i bünyād-ı Halīl-i Āzer

IV.

Bulmağ isterseñ eger menzil-i maşşūda vuşul
Rāstī bekle tarīkuñ er iseñ gözle uşul
Elden içdāmı koma var arayup bul aña yol
‘Ārifüñ gönline gir dāḥil-i Beytullāh ol
Eyle Hannāna vü Mennāna vü Deyyāna nazar

V.

Dil-i şāfī n’ola āyīne-şıfat bulsa cilā
Mazhar étmişdür anı luṭfına zīrā Mevlā
Bu **Beyānī**ye haķāretle baķup kıılma cefā
Nazar-ı pāk édegör oldı **Hişālī** zīrā
Mü’minüñ kalbi nazargāh-ı Celīl-i ekber

34.
Ġazel-i Ĥarīmī Tahmīs-i Beyānī
Meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün

I.

Cihānda ŧanmañ ancaḡ ra'd iñler āsmān aḡlar
Hemīŧe miñnet ü derd-ile kevn iñler mekān aḡlar
Belā vü ġuŧŧa-i dehr ile pīr iñler civān aḡlar
Elinden Zāl-i çarhuñ belki tīr iñler kemān aḡlar
Bu devrūñ gerdiŧinden Rüstem iñler Ĥahramān aḡlar

II.

N'ola haḡḡuñ ġamıyla āh édüp ḡan aḡlasam cānā
Ġubār-ı haḡḡuñ-ıla dīde-i cān oldu nā-bīnā
Ġulistān-ı cemālūñ sebze-i haḡ dutdı ser-tā-pā
Yéridür aḡlayup āh eylese murġ-ı dil-i ŧeydā
Muḡarrer ḡār ucından bülbul iñler bāḡbān aḡlar

III.

Demidür ḡande-rūluḡ 'arz ḡıl olsun cihān ḡurrem
ŧafā kesb eylesün dīdāruñ ile her dil-i pūr-ḡam
Cemāl-i cān-fezāña muntazırlardur ḡamu 'ālem
Meded ihyā vü ŧād ét bir nefes gel éy Mesīḡā-dem
Ġamuñla ŧimdi maḡlūḡ-ı zemīn iñler zamān aḡlar

IV.

Ne dem ḡūn-ı siriŧkūm mācerāsın étsele taḡrīr
ŧehā bir özge rengīn dāstān olur hemān taŧvīr
Nice ŧerḡ éde ḡāme ḡıŧŧa-i derdümi bī-taḡŧīr
Ne mümkindür ki nāme eyleye aḡvālūmi taḡrīr
Efendim baḡrı yufḡa kāḡıd iñler ḡāme ḡan aḡlar

V.

Ĥapuñda baŧ u cān-ile döner pergāruñ olmuŧdur
Yoluñda eŧk-i çeŧmi birle gevher-bāruñ olmuŧdur
Beyānī gibi yā ḡod 'andelīb-i zāruñ olmuŧdur
Ĥarīmī-veŧ meger kim 'āŧıḡ-ı dīdāruñ olmuŧdur
Anuñçün durmayup dōlāb-ı çarḡ iñler revān aḡlar

34. 19^a-19^b.

IV/5. Efendim: ḡayanmaz.

35.

Ġazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Meḡā ‘ilün meḡā ‘ilün meḡā ‘ilün meḡā ‘ilün

I.

Şehā n'oldı senüñle ‘ahd ü peymān étdüğüm demler
Ne demlerdi seni cevre peşimān étdüğüm demler
Nic'oldı çeşmümi derdüñle giryān étdüğüm demler
Ġam-ı la ‘lüñle kanı göz yaşın kan étdüğüm demler
Añılmaz mı kapuñda bunca eḡġān étdüğüm demler

II.

Ṭarīķ-i ‘aşķa benden ġayrı girmiş yokdur érkenden
Bu vādīye igen çok şoñra geldi Kūh-ken benden
Müberrā idi ervāh ise ecsām içre meskenden
Mu‘arrā idi aşķāb-ı ṭabāyi‘ cübbe-i tenden
Ezel bezminde ben çāk-i girībān étdüğüm demler

III.

Cilā vérüp göñül mir’ātını bilmezdi ‘aşķ ehli
İçüp mey ‘ayş u nūşa hīç heves kılmazdı ‘aşķ ehli
Dem-ā-dem bezmümüzden gerçi eksilmezdi ‘aşķ ehli
Şadā-yı ney şafā-yı mey nedür bilmezdi ‘aşķ ehli
Dil-i sūzānumı ‘aşķuñla nālān étdüğüm demler

IV.

Rikābıñda duruban bekler iken sen şehüñ yanın
Daħi göstermemişdi ‘aşķ eri raḡşīde cevlanın
Felekde at sürüp hīç almamışdı kimse meydānın
Zamāne ṭop-ı mihre urmamışdı çarḡ çevġānın
Ser-i şad-çākümi tīġuñla ġaltān étdüğüm demler

V.

Beyānī pendini ġuş étmedüm evvelden éy ‘Ulvī
Ki āħir müşkilüm ġaldı maḡall-i ḡalden éy ‘Ulvī
Uçurdum ol hümāyı şayd éderken elden éy ‘Ulvī
Uşandum ḡākdān-ı ‘ālem-i esfelden éy ‘Ulvī
Gözümden uçar oldı yāri seyrān étdüğüm demler

36.
Ġazel-i Ķabŭlĭ Tahmĭs-i Beyānĭ
Fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilŭn

I.

Dem-be-dem girye ile dĭdelerŭm kim nem olur
Ķanı ğam var diyerek ĶorĶarum ol nem yem olur
Ġuŝadan sanma ki bir demde kişi ħurrem olur
Dem olur ādeme Ķan aĝladur ĩy dil ğam olur
Ġam n'ola ‘aynına gelmez dem olur ādem olur

II.

Ĥoŝ vĕrŭr Ķalbe ŝafā naĝme-i Ķeng ũ def ũ ney
Olamaz bunlaruñ esrārına vāĶıf her şey
Neş'e-i meyle gedā bulsa n'ola şevket-i Key
Ĥusrev-i ‘ālem ĩder ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nŭŝ eyler ise cur‘a-i cām-ı Cem olur

III.

şu‘le-i māhı n'ĩder mihr-i dıraĝŝāna ĩren
Gösterŭr mi gözine ĶaĶre-i ‘ummāna ĩren
Degme bir la‘le tenezzŭl mi ĩder kāna ĩren
Devlete vāŝıl olur vuşlat-ı cānāna ĩren
Yār-ile ‘ālem ĩden pādĭŝeh-i ‘ālem olur

IV.

AĶamam derdŭmi ölse de bilŭrsin ben ĩle
Dest-i luĶfuñla gözŭm yaşını vĕrsen de sĕle
Ĥāŝılı ŝaĝ olacaĝum benŭm Allāh bile
şerbet-i vaŝluñ ĩriŝmezse eger ĥasta dile
ĩy tabĭb-i dil ũ cān la‘l-i lebŭñ emsem olur

V.

NiĶe vaşf ĩde **Beyānĭ** o meh-i tābānı
Gŭn-be-gŭn artmada gitdŭkce felekde ŝānı
Bir melekdŭr ki hele yoĝdur anuñ aĶrānı
Göricek ‘āŝıĶ-ı dĭvāne ĩder insānı
*Ol perĭ-Ķehre **Ķabŭlĭ** ne güzel ādem olur*

37.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Ķıl cemālün 'arz kim a'lā vü ednā bundadur
Muntazırlardur kamu pīr ü tüvānā bundadur
Geldi sen hūrī-veşüñ seyrine dünyā bundadur
Var iken kūyuñ ki seyr-i bāğ-ı 'uqbā bundadur
Cennet evşāfuñ kıılır vā 'iz temāşā bundadur

II.

Zāhidā çekmek neden ferdā gamıyla derd-i ser
Gün bu gündür yarını añma keder vërme keder
Sen de seyr eyle bu dünyāda neler vardur neler
Hūr u Kevşerden mey ü maħbüb ise maķşūd eger
'Ayş u nüş esbābı hep hāzır müheyā bundadur

III.

Nice vaşf edem dilüm varmaz dehān-ı dilberi
Siħr eder rengin edāya başlasa la'l-i teri
Āb-ı hayvāna müşābihdür désem vardur yéri
Mürdeye cānlar vërür bīmāra şihhat lebleri
Hikmet-i Loķmān u i 'cāz-ı Mesīħa bundadur

IV.

Görün ol çok başlular ne fitne bünyād étdiler
'Aķlumı bād-ı hayāl-ile perişān étdiler
Aldılar bir lu'bla gönlümi tālān étdiler
Zülfüñ el bir eyleyüp turrañla pinhān étdiler
Hātem-i dil hāşılı ya andadur ya bundadur

V.

Künc-i vaħdetdür **Beyānī** mesken-i ehl-i şafā
Bezm-i keşretten çekil ħalvet-nişin ol dā'imā
Şüfī-i sālūs-ı tāt-bīne olma āşinā
İctināb ét şoħbet-i ehl-i riyādan Bākīyā
Kim rizā-yı Ĥazret-i Bārī Te 'ālā bundadur

38.
Ġazel-i Fuzūlī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Yāruñ cefāsı gönlüme her dem şafā vérür
Çeşm-i 'alīle hāk-i rehi tütüyā vérür
Naqd-i sirişk ise dile gerçi ğnā vérür
Şabrum alup felek baña yüz biñ cefā vérür
Az olsa bir metā' aña él çok bahā vérür

II.

Ālām-ı ğamla zār u nizār olmadan beden
Başumda bunca derd ü belā bilmezem neden
Dīvāne-vār ta'n éder oldı beni gören
Düşdüm belā-yı 'aşka huredmend-i 'aşr iken
Él şimdi benden alduğı pendı baña vérür

III.

Nālem hevā-yı la'lüñ ile tıtdı büselik
Her üstüh^vān sāza dönüp kurıdı ilik
Bağlanduğınca éy kaşı yā katlume belik
Ney gibi cismüm oldı okuñdan delik delik
Dem urduğınca yérlü yéründen şadā vérür

IV.

Ol serv-қaddüm eylese bāğa kaçan güzer
Vérür 'izāri gül gibi gülzāra zīb ü fer
Güftāra gelse lebleri şaçar dür ü güher
Şanmañ 'aceb ruṭab yerine vérese la'l-i ter
Naḥli ki kan yaşum aña neşv ü nemā vérür

V.

'Aşğ ehline **Beyānī** şafādur belā-yı derd
Varma ṭabībe isteme herġiz şifā-yı derd
Vérgil rızā kazāya olup mübtelā-yı derd
*Her derdsizden umma **Fuzūlī** devā-yı derd*
Şabr eyle kim ki derd véruḡdür devā vérür

39.

Ġazel-i Kabūlī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Ṭolanur yanımı ğam turma sağ u şola gelmişdür
Ṭarīķ azdırmış-idi gerçi şimdi yola gelmişdür
Dem-ā-dem lāle-veş kan-ile baĝrum tola gelmişdür
Belā şıdk ehline rüz-ı ezelden ola gelmişdür
Ġül-i ħandān imiş peymāne ammā şola gelmişdür

II.

Yine seyr eyleñüz billāh o şūfī-i ħara n'oldı
Düminden kıl ħoparmazken 'acā'ib turfe-reng oldı
Boyarmış şaķalın evvel peşīmān oluban yoldı
Ķatı ğüm-rāh idi zāhid tarīķ-i 'aşķa toĝruldu
Şıĝarsa vechi var şimdi şaķaluñ yola gelmişdür

III.

Hümāyī 'ālem-i bālādan inmez yoķ aña ħiç cā
Melek-rū bir perīdür kim uçar her yérde bī-pervā
Düşe bir dāma tā ki ħorķum oldur şayd éde a'dā
Şikār olmaz géçer ol şāh-bāz-ı evc-i ħüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ħola gelmişdür

IV.

Bulunmaz degme bir baĝır içre böyle gevher-i nādir
Delüp elmās-ı fikret seng-dil ħalbine étsün yér
Ne démiş diñle gör bu dürr-i pāki nazm éden şā'ir
Gelür seng-i nedāmet her ħişinüñ başına āĝır
Gerek merd ü gerek zen étdüğini bula gelmişdür

V.

Beyānī bende-i bīçāre de bir derdmendüñdür
Yoluñda baş u cān vérür ħuluñdur müstemendüñdür
Éşit gel ğuş-ı cān-ıla bu söz ol dil-pesendüñdür
*Ne cevri var ise yāruñ **Ķabūlī** çek efendüñdür*
Ġazab sulţāna ve cevri ü taĝammül ħula gelmişdür

40.
Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Reh-i kūyuñda şehā eyledüñ ihmāl yéter
Na‘lçeñ izi seni bulmağa ħod dāl yéter
Bu kadar pādişehüm şevket ü iclāl yéter
Leşker-i fitne saña ħayl-i ħaṭ u ħāl yéter
Tiğ lāzım degül ol ħamze-i ħattāl yéter

II.

Gözüme kuĥl édinürsem yéridür ħāk-i derüñ
Bendeñe olsa senüñ de n'ola şāhum nazaruñ
Gel şikest eyle bugün gözesini şūr u şerüñ
Fitneler ħaynadup éy dost nedür ħāl-i terüñ
Göñül almağa ruĥuñ eylediği āl yéter

III.

Hīç raĥm eylemez olduñ bu dil-i şad-çāke
Bārī bir şu sepe bu sīne-i āteş-nāke
Ṭut ki éy meh başuñ érişdi bugün eflāke
Ayaġuñ altına baĥ eyle nazar ben ħāke
Şeh-süvārüm yéter étdüñ beni pā-māl yéter

IV.

Av ħaşdına igen eylemegil āġāzı
Çalma bīhüde şikār ecline ṭabl-ı bāzı
Yok yére geşt ü güzār eyleme deşt ü yazı
Ġarazuñ şayd ise éy dil o ħümā-pervāzı
Şāh-bāz-ı nazar-ı ħimmetüñi şal yéter

V.

Bu **Beyānī** hele dārātla dārālanmaz
Faĥr éder faĥr ile şān isteyü a‘lālanmaz
Merd olan zen gibi dünyā ile ġarrālanmaz
Ehl-i dil cāme-i dībā ile zībālanmaz
Bākīyā ‘arīf olan kişiye bir şāl yéter

41.
Ġazel-i Nev'î Tahmîs-i Beyânî

Müfte 'ilün mefâ 'ilün müfte 'ilün mefâ 'ilün

I.

Mes'ele-i 'ulûm-ı 'aşk şanma ki fetḥ-i bâb olur
Şuġline düşse 'aql anuñ fikr-ile pîç ü tâb olur
Ne şığışur o deftere ne dil ile hisâb olur
'Aşkımı yazmak istesem noktası bir kitâb olur
Şevkümi söylesem eger zerresi âftâb olur

II.

Çeşm-i başîreti olan dehre éder mi hîç nazâr
Bâtını gözlemekdedür rûy-ı mecâzı ol n'éder
'Âlem-i zâhire anuñ bakmaduġı budur meger
'Ayn-i ḥakîkate éren ġayrı hevâyı terk éder
Gözi açıklara cihân maḥz-ı ḥayâl-i ḥ'âb olur

III.

Başa çıkarmaz işini çekmeyecek kişi emek
Yél gibi yélmege gönül bélde gerek müdâm etek
Zahmeti ihtiyâr éden her ne ise belâyı çek
Bâdiye-i maḥabbete sâlik-i dūr-bîn gerek
Kim nazâr eyleyince hep şu görünen serâb olur

IV.

Dil leb-i la'li derdini çekmededür hisâbsız
'Âşık-ı mest-i 'aşk olan bî-hüş olur şarâbsız
Yüzini gördük ol mehüñ mihr gibi seḥâbsız
Şâhid-i ma'nîyi görür 'ârif olan ḥicâbsız
Kim ruḥı ayına anuñ âyîneden nikâb olur

V.

Sâlik-i râh-ı firḡate menzil-i vaşl olur qarîb
Perdeyi ḡaldur aradan ḡoma ḥicâb ola şekîb
Maḥv ét özün **Beyâniyâ** saña murâd ise ḥabîb
Terk-i vücûd édenlere nûr-ı şühûd olur naşîb
Şûret-i câna Nev'iyâ zulmet-i ten hicâb olur

42.
Ġazel-i Sırrı Tahmīs-i Beyānı

Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

I.

Dehenün dilde kı̄l ü kı̄l dedür
Halk ise yok yere cidāldedür
'Ārızuñ şekl-i bī-miñāldedür
Kāmetün hadd-i i'tidāldedür
Hüsn-i şüret 'aceb kemāldedür

II.

Müjeñ oqları kı̄lb-i cānı deler
Kāşlaruñ ise yaykaralar éder
Gör 'āşıkıların senün ne çeker
Mest-i dāyimdür ol iki gözler
Ġamzeler her zamān kı̄tāldedür

III.

Çeşmi merdümleri kemīne girüp
Tār-ı zülfıyse dām-ı hīle kı̄rup
Şayd éder bir zārāfet-ile durup
Hāller murğ-ı cāna dāne döküp
Ruḥları 'uşşāka reng ü 'āldedür

IV.

Éy perı eyle zıver-i zülfün
Kıl kı̄natdur saña per-i zülfün
Fitnenün başıdur ser-i zülfün
Gönlümü kı̄pdı ejder zülfün
Kāşlaruñ daḥi ol ḥayāldedür

V.

Géc **Beyānı** cihān şāfasından
Mey ü maḥbūb-ı dil-rubāsından
Cevri çok bunlaruñ vefāsından
Bu kı̄dar āfetün belāsından
Sırrı-i ḥasta gör ne ḥāldedür

43.
Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I.

Yār la'1-i hōş-ḥandıñ gösterür
Halka naḥl-i dil-pesendin gösterür
Dik gelür ein müstemendin gösterür
Sevdügüm kadd-i bülendin gösterür
Hüb olan elbetde kendin gösterür

II.

Hüb olan dil-ḥastalar ḥālin bilür
Her biri bir 'āşık-ı şeydā bulur
Şīve-i nāz-ile istiğnā kıllur
Dil-rubālar mā'il-i 'uşşāk olur
Birbirine derdmendin gösterür

III.

Raḥm kılmaz bende-i üftādeye
Cevri bī-ḥad 'āşık-ı dil-dādeye
La'1-i rengini müşābih bādeye
Māyil oldum bir sipāhī-zādeye
Hışm éder baña levendin gösterür

IV.

Ḳuluñam ben bende-i ğam-gīn dédüm
Pes neden baña bu deñlü kīn dédüm
Ḳoluña kuvvet begüm taḥsīn dédüm
Yügrük atuñ kılıcuñ keskin dédüm
Gāh tīgın geh semendin gösterür

V.

Gör **Beyānī** ne belāyā uğradum
Bilmezem divānelik mi eyledüm
Var-ise belki yabana söyledüm
Bākī Mecnūnuñ olupdurur dédüm
Ol şacı Leylā kemendin gösterür

44.
Ġazel-i Nidā'ī Tahmīs-i Beyānī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I.

Gün yüzün görse felekde meh-i tabān alınur
Naqşına kipriğünün kevkeb-i raşşān alınur
Reşk éder kākülüne sünbül ü reyḥān alınur
Ruḥlarıñ alına cāna gül-i ḥandān alınur
Gelse reftāra qadūñ serv-i ḥirāmān alınur

II.

Ḥayl-i Tātār-ı müjeñle yine sen pādişehūñ
Ġāret étdi dil ü cān mülkini çeşm-i siyehūñ
Görmezüz pertevini zerrece hīç mihr ü mehūñ
Nūr-baḥş oldığıçün gözümüze ḥāk-i rehūñ
Tütüyā ter düşüben kuḥl-ı Şıfāḥān alınur

III.

Bād yoluñda yéler olmağa ḥizmet-kāruñ
Göz kulaqdur saña nergisle gül-i gülzāruñ
Cūşa gelse n'ola cūlar göricek dīdāruñ
Vaşf kılsam şanemā zülfüñ-ile ruḥsāruñ
Rūma noqşan érişür mülk-i Karaman alınur

IV.

Niçe kāndur dehenūñ vaşfına hīç yok imkān
Anda güyā ki zebanuñ nite şāḥ-ı mercān
Dişlerūñ dürr-i 'Aden olduğına var mı gümān
Ağzına ḥoqqa désem leblerüne cevher-i cān
Ġonça dem-beste qalur la'l-i dirāḥşān alınur

V.

Bu **Beyānī** n'ola cānında saña yér étse
Levḥ-i qalbe şanemā naqşuñı taḥrīr étse
Aḥsen-i vech-ile bir şüret-i tedbīr étse
Ḥāne-i dilde **Nidā'ī** seni taşvīr étse
Yıkılır deyr şınar bütleri ruḥbān alınur

45.
Ġazel-i Riyāzī Tahmīs-i Beyānī
Mef'ūlü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

I.

Kaşuñ çü hilāl-i felek engüşt-nümādur
Hāk-i qademüñ 'ayni hemān kuhl-i cilādur
Tā'at dédügin şūfī bugün maḥz-ı riyādur
'İd oldı şafā ni'metine ḥalka şalādur
Ehl-i dile ammā çekilen ḥ^vān-ı cefādur

II.

Kim gördi 'aceb bunı dilā ins ü melekde
Ḥaḳ üzre bilinmek gereken nān u nemekde
Bilmez nereden geldüginı durma yémekde
Nādānuñ öñine qonılan ḥ^vān-ı felekde
Dānānuñ öñinden alunan şaḥn-ı 'atādur

III.

Gelmez güzelüm teşneligüm vaşf u beyānā
Dil şanma zülāl-i leb-i cān-baḥşuña qana
Emsem olımaz derde devā étse bahāne
Bīmār-ı ġamam şimdi mezāk-ı dil ü cāna
Bir oldı gerek zehr gerek qand şifādur

IV.

Olma bu cihān devletinüñ zevqine māyıl
Az çok déme ol her ne ise ḥālüñe qāyıl
Ser-pāy-bürehne yüri 'ālemde şafā kııl
Abdāl-şıfat baş açıḳ āzāde ol éy dil
Ser-tāc-ı sa'ādet dédügüñ başa belādur

V.

Érişdi bu nazmuñla yine qalbüme ḥālet
Vérmekde **Beyānī** bu dimāğ-ı dile lezzet
Elfāz-ı şeker-bār-ile içi dolu ni'met
Güyā ki bisāt oldı bu tomār-ı belāğāt
Ḥaḳḳā ki **Riyāzī** suḥānuñ rūḥa ġidādur

46.
Ġazel-i Ķabūlī Tahmīs-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Cān-ıla yoluña terk édecegüm serdür ser
Ĥāşılı ĥayr işi te’ĥire Ķomak şerdür şer
‘Ārifüñ pendini güş eylemeyen kerdür ker
Cāhilüñ ĥar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile fahr édinüp gırre olan ĥardur ĥar

II.

Niçe bir rāh-ı emelde tek ü pū éy gāfil
Merd olan künc-i Ķanā‘atde olur ve’l-ĥāşıl
Dār-ı ‘uĶbā olısar bildi hemān çün menzil
Zāl-i dünyāya göñül baĶlamadı üştür-i dil
Māyil-i māye degüldür beserek nerdür ner

III.

Gerçi şayyād-ı zamānuñ revîşi añlanmaz
Dām-ı gīsūsına dil murĶı düşüp baĶlanmaz
Degme bir bāz-ile bāzına düşüp avlanmaz
Nev-‘arūs-ı felegüñ ĥīlesine aldanmaz
BaĶmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

IV.

Gözedürsem reh-i kūyuñ n'ola her dem cānā
Dīde-i cāna Ķubār-ı Ķademüñ vérdi cilā
‘Aynına almasa tññ mı anı her nā-bīnā
Sürme-i ĥāk-i derüñ kuĥl-i başardur ammā
İmtizāc étmediler dīde añna terdür ter

V.

Zevrak-ı bāde-i ĤaĶ şaĶlaya yavuz yélden
Ĥıfz éde bezmi **Beyānī** nażar-ı aĥvelden
Cāy-ı eglencedürür bilme misin evvelden
*Güşe-i mey-kedeyi Ķoyma **Ķabūlī** elden*
ĶoyıcaĶ güşe degül ĥavf édecek yérdür yér

46. 25^a-25^b. Tahmīs edilen gazel. (Erdoğan, 2008: 559-560)

V/1. yavuz yélden: *Metinde* yavuzlardan.

47.

Ġazel-i Feyzī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Lebüñ şol ağza gelmiş ilikdür kim kemiksüzdür
Çadüñ bir naħl-i bālādur egerçi gölgeliksüzdür
Çaşuñsa miskī tozlu yaydurur ammā yéleksüzdür
Dil-i bī-'aşq şāhım mülke beñzer kim meliksüzdür
Ġam-ı bī-hüde bir hizmetdürür kim düşeliksüzdür

II.

Femüñ bir hoşça-i yāķūta gūyā gevher-i kāndur
Açılmaz kimseye zīrā ki māl-ā-māl-i mercāndur
Ya evşāf-ı kelām-ı dür-feşānuñ ķand-i āsāndur
Lebüñ hakkāk eli toķunmaduķ bir la'l-i mercāndur
Muşaffā dişlerüñ şol dürre beñzer kim deliksüzdür

III.

Ne deñlü āh u zār étseñ olur şanma mükāfātı
Hevā-yı nefse uyup yok yére zāy' 'étme evķātı
Nefes tüt sözi kes besdür kim oķur diñler ebyātı
Kelāmı şu 'belendürme uzatma gel maķālātı
Göñül āvāze-i hüsni o şūħuñ büseliksüzdür

IV.

Esāsı kārgirdür her ne beyti eylesem peydā
Bu tarz-ı hāşı aşlā bilmez éy dil degme bir bennā
Müretteb bir yérinde hīç ķuşūrı yokdurur zīrā
Binā-yı şı'ri ğayruñ cümle dérme çatmadur ammā
Benüm bünyād-ı ebyāt-ı şafā-baħşum heliksüzdür

V.

Ġasedden olmada a' dā **Beyānī** küşte-i Feyzī
Şan elmāsa bedeldür tab' -ı gevher-süfte-i Feyzī
Ne keskindür bu nazm-ı āb-dār-ı güfte-i Feyzī
Hemān bir tīĝ-i cevher-dārā beñzer nükte-i **Feyzī**
Teberdür gerçi ta'n-ı düşmen ammā kim çeliksüzdür

48.
Ġazel-i Sürürî Tahmîs-i Beyânî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

I.

Harîm-i kûyuñ o 'ālî maḳāma nisbetdür
Ya Ḳuds ü Ka'be vü Beytü'l-Harāma nisbetdür
Saçuñ ya leyle-i Ḳadre ya Şāma nisbetdür
Lebüñ Mesîḥ 'aleyhi's-selāma nisbetdür
Sözüñ ferîşte-i mu'ciz-kelāma nisbetdür

II.

Zihî muşanna'-ı maşnū'-ı Şāni'-i Vehhāb
O sîm bînüñi kılmış çü minber-i kem-yāb
'Aceb mi cān ile baş egse zümre-i aḥbāb
Ḳaçuñ [ki] Mescid-i Aḳsā-yı ḥüsnedür miḥrāb
Gözüñ bi-'aynihî anda imāma nisbetdür

III.

Nedür bu deñlü leṭāfet cemāl-i ḥüsnüñde
Göñüller oldı perîşān ḥayāl-i ḥüsnüñde
Hemîşe cem' olalı diller nevāl-i ḥüsnüñde
'Azîz başuñ-içün kim kemāl-i ḥüsnüñde
Hezār Yūsuf-ı Mışrî gulāma nisbetdür

IV.

Ḥaḳîr-i ḥırḳa-i peşmîne-puş olan abdāl
Ḳayırmaz olsa da ser-pā-bürehne <vü> pā-māl
Ḥarîr-i atlās-ı şāhîden aña yegdür şāl
Ḥoş ol gedāyî-i mey-ḥāne kim şikeste-maḳāl
Dolanda devlet-i Cemşîd-cāma nisbetdür

V.

Beyânî yine ḥayāta erişdi mürde-i dil
Doḳundı sem'üme bir nefḥ-i şür-ı İsrāfîl
Edā-yı pākine hep cümle oldılar ḳayil
Sürüriyā lebi Rūḥu'l-ḳudüsdürür bilgil
Ki nuṭḳ-ı āyet-i *yuḥyi'l- 'izāma* nisbetdür

48. 26^a-26^b.

V/5. *yuḥyi'l- 'izāma*: Kur'ân-ı Kerîm, 36 Yāsîn Süresi 78.

49.
Ġazel-i Raĥmī Tahmīs-i Beyānī
Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Şanma rāḥat ḥ^vāb-ı ğafletde göñül tenhā yatur
Mest olup cām-ı ğam-ıla vālih ü rüsvā yatur
Hey'eti teşḥiṣ olunmaz bī-ser ü bī-pā yatur
Za 'fdan künc-i 'anāda kim dil-i şeydā yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nā-peydā yatur

II.

Baḥr-ı 'aşkı sanmañuz kim ola manend-i furāt
Degme bir keṣtī-i ten bulmaz bu baḥr içre necāt
Mevcinüñ bir kıatresinde ğarḳ olur bu mümkināt
Cūşa gelse kem ḥabābıdur rüsüm-ı kā'ināt
'Aşkıdur nāmı fezā-yı dilde bir deryā yatur

III.

Niçe bir uyḳudasın bīdār kııl 'ibret gözin
Gözi açıklaruñ almaz éy göñül ğaflet gözin
Gitmedin dār-ı bekāya yummadın şüret gözin
Var fenā deştin temāşā kııl açup 'ibret gözin
Niçe İskender türāb olmuş niçe Dārā yatur

IV.

Reh-revān-ı vādī-i ḥayret olanlar cān ile
Bir degül zıll-ı muğaylānda yatan ceyrān-ile
Nice ünsiyyet kıılır ḥayvānı gör insān-ile
Pāyınıñ ḥārın çıkarmış sūzen-i müjgān-ile
Deştden Mecnūn görince nāka-i Leylā yatur

V.

Ḥusrev-i 'aşkıñ muṭī' olan şehā fermānına
Minnet étmez bende olmaz āşaf-ı devrānına
Ser-fürü kıılmaz **Beyānī** mīr-i 'ālī-şānına
Şāh-ı 'ālem gelse çekmez pāyını dāmānına
*Künc-i istiĝnāda **Raĥmī** şöyle bī-pervā yatur*

50.
Ġazel-i Bākī Tesdīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Dilā rindān-ı bezmün nuql ü bāde kıt-ı cānidur
Bisāt-ı bezm-i mey taht-ı Cem ü Nüş-ı Revānīdür
Ayağın mı çeker var sākī meydān pehlivānidür
Şurāhī güyiyā destinde bir gürz-i girānīdür
Piyāle husrev-i mülk-i Ceme tāc-ı Keyānīdür
Hum-ı mey pādişāh-ı 'aşka genc-i husrevānīdür

II.

Şadā-yı deff ü ney sanma dem-ā-dem dem çeker meclis
Elinde çarh-ı dūnuñ zār édüp gögüs döger meclis
Olup dem-sāz-ı 'ūd u çenge her dem iñiler meclis
Géçen ol cām-ı Cemle sürdügi zevki öger meclis
Dahi Cemşīdi yād eyler gözinden [kan] döker meclis
Mey-i gül-gün sirişk-i cām-ı çeşm-i hün-feşānidur

III.

Göñül pervāne-veş yandı kül oldı şem'-i zecründe
Terahhum eylemek yok mı senün kalbünde fikründe
Gözüm sevdā-yı seyründe dilüm derdünde zikründe
Çekilür çarha derdünde dökilür yere mihründe
Figānum deyr-i 'aşkuñda sirişküm bezm-i hecründe
Şadā-yı ergānünīdür şarāb-ı erguvānīdür

IV.

Dilünde virdün olsun ism-i a'zam gitmesün her geh
Zarar érgürmeye tā düşmen-i bed-h^vāh-ı müstekreh
Felekde bile kırtulmaz bu gün sehhār elinden meh
O şeytānı budur kırkum ki cinn-ile ola hem-rāh
Éşigünde beni éy meh bulur bir gün 'adū nā-geh
Kazā-yı āsmānīdür belā-yı nāgehānīdür

V.

Hacāletden kızardı kıaldı éy gül verdi gülzāruñ
Yolundı sünbülü reşk-i şaçuñ birle çemenzāruñ
Haţādur añmañuz yanında bu ben misk-i Tātāruñ

50. 27^a-28^a. Tesdīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 96-97)
Tesdīs: *Metinde Tahmīs*.

Meşâmından doludur nâfesi bu çarh-ı devvâruñ
Buḥûr-ı micmere ḥüsni bahâdur ḥâl-i ruḥsâruñ
Senüñ ol halka halka turreler müşgîn duḥânıdur

VI.

Bulunmaz kâmet-i serv-i ser-efrâzuñ gibi mevzûn
Yukardansın yaraşmaz saña hem-sâye ola her dūn
Lebüñ esrârı gibi yok müferriḥ bî-bedel ma‘cūn
Açıl gel bezmi rüşen eyle kıl iḥsânı gūn-â-gūn
Çerâḡı mâh-ı enverden yakar ol ‘arız-ı gül-gūn
Giribânuñ senüñ bezm-i leṭâfet şem ‘-dânıdur

VII.

Beyânî vaşf-ı la‘li âb-ı ḥayvândan ‘ibâretdür
Dehân-ile miyânı medḥi hîç yokdan kinâyetdür
Edâ-yı ‘ıkd-ı dürr-i nazm-ı pâki pür-selâsetdür
Kelâm-ı rûḥ-baḥşı cisme kuvvet câna minnetdür
Şafâ-yı şî ‘r-i **Bâkî** bâ ‘iṣ-i mihr ü maḥabbetdür
Bu âb-ı zindegânî ol ḥayât-ı câvidânîdür

51.

Gazel-i ‘Ubeydî Tahmîs-i Beyânî

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

I.

Mey içen cām-ı lebüñ olmasa ḥâlet bulmaz
Sensüzün meclisümüz sâķî leṭâfet bulmaz
‘Ayş u nüşından anuñ zerrece lezzet bulmaz
Érmeyen bezm-i şafâ-baḥşuña ḥürmet bulmaz
Düşmeyen ayaḡuña pāye-i rif‘at bulmaz

II.

Sensin ol rûḥ-ı muşavver bugün éy mâh-ı mübîn
Kala ḥayretde yüzüñ görse eger ḥûru’l-‘în
Bârekallâh zihî şüret-i naķş-ı rengîn
Belki éy şâhid-i kâşâne senüñle büt-i Çîn
Da ‘vî-i ḥüsni ü cemâl eylese şüret bulmaz

51. 28^a-28^b. Tahmîs edilen gazel. (Ünlü, 1991: 89-90)

III.

Hüsnüñe pâdişehüm olma igende mağrūr
Éşigüñden kerem ét bendelerüñ eyleme dūr
Hūr-ı cennet de olursa olur anlarda kuşūr
Şehr-i 'uşşākda meh-rūlar olurmuş meşhūr
Yohsa anlar yalıñuz hüsn-ile şöhret bulmaz

IV.

Gök kamu kâğıd olup olsa kalem cümle seçer
Yazmaya derd-i dili baħr midād olsa eger
Şerħ olunmaz elemüm ya kim okur kim diñler
Haşre dek yaralarum ağız açup söyleseler
Ƙıssa-i derd-i ğam-ı yār nihāyet bulmaz

V.

Şerbet-i la'line gerçi bu göñül māyil olur
'Aqlum ol demde **Beyānī** göricek zāyil olur
Herkesi şanma bu derd ü eleme kāyil olur
Maraz-ı 'aşk-ı 'Ubeydī ne 'aceb müşkil olur
Ƙankı 'āşık ki aña uğraya şıhhat bulmaz

52.

Ġazel-i Ƙıyāmī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Biz kim ümīd-i genc-i firāvāna düşmişüz
Bilmezlik ile hāşılı 'ummāna düşmişüz
Mecnūn-ı deşt-i ğam gibi yabana düşmişüz
Tā fikr-i cāh u manşıb-ı dīvāna düşmişüz
Bīgāne 'ağldan Ƙatı dīvāne düşmişüz

II.

Tağdīr-i emr-i Ƙādir ü Ƙayyūma uymayup
Gerdişdeyüz felek gibi bir yérde durmayup
'Ālemde kendü Ƙadrümüzi hayf bilmeyüp
Āzādelik müyesser iken Ƙānī' olmayup
Şān isteyü bu hāl-i perīşāna düşmişüz

III.

Yélmekdeyüz hemîşe cihānda şabā-şifat
Yokdur Hudāya lāyık ola bizde bir cihet
Maḥzūn u nā-ümīd ü dil-efgār-ı ma‘şiyet
Maḥrūm-ı feyz-i şoḥbet-i erbāb-ı ma‘rifet
Ġavġā-yı dehr ile ġam-ı devrāna düşmüşüz

IV.

Biz tek cihānda var mı ola serserī gezer
Āvāre vü felek-zede nā-kām der-be-der
Ķayd-ı zamāne vérmış-iken ḥātırā keder
Her bī-ḥired görüp bizi āzāde fikr éder
Bilmez ki dām-ı miḥnet-i ḥırmāna düşmüşüz

V.

Yokken **Beyānī** zerrece nām ü nişānemüz
‘Anḳā-şifat görünmez iken āşiyānemüz
Dolmuş zamāneye ġazel-i ‘āşikānemüz
Olmuş fesāne ḥalkā **Ķıyāmī** fesānemüz
Ḥāşıl ki cümle ‘āleme efsāne düşmüşüz

53.

Ġazel-i Feyzī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Nice şād olsun ‘aceb bu ḥātır-ı ġam-nākümüz
Hep hebā oldı yoluñda varumuz emlākümüz
Ḥāliyā yanup kül olurşak da yokdur bākümüz
Nār-ı ‘aşkuñla ezel tutuşsa cānā ḥākümüz
‘Ūd-ı mihrüñ micmeridür şimdi ḳalb-i pākümüz

II.

Sen şehiñ bir kes revā görmez sitem-kār olduġın
Raḥm kılmazsın görüp ben ḥastanuñ zār olduġın
‘Arz éder ḥāl-i derūnı şöyle nā-çār olduġın
Tīġ-ı ser-tizüñ dil-i bīmār tīmār olduġın
Remz-ile her ‘āşıkı şerḥ étدی cism-i pākümüz

53. 29^a-29^b.

III.

Éy Süleymān-ı zamān İskender-i Dārā-ḥaşem
Rüzgār içre senüñ gibi kanı şāhib-kerem
Görmedi hıç bir qarınca devr-i ‘adlũnde sitem
Zehr-i mār-ı dehr-i hicr-engĩzden billāh ne ğam
Ger ṭabīb-i şerbet-i la‘lũn ola tiryākümüz

IV.

Gün yüzũnle meh cemālũn gözleridür rüz u şeb
Şubḥ-ı şādık gibi eylerdük anı dāyim ṭaleb
Bĩ-başĩret olduğına buyımış bildük sebab
Zerrece derk eylemez dünyā vü mā-fĩhāyı hep
Şems-i mihrũn şu‘lesinden dĩde-i idrākümüz

V.

Baş u cān-ile **Beyānĩ** hizmet étmekdür hüner
Yoksa çok ol ḥusreve cān-ile eyler terk-i ser
Cān-ı şĩrĩnin yolında vérmege gerçi iver
Feyziyā zaḥmını bilmez pençe-i şĩrũn meger
Ğamze-i dil-dāra meyl eyler dil-i çālākümüz

54.

Ğazel-i Zihnĩ Taḥmĩs-i Beyānĩ

Mefā ‘ilũn mefā ‘ilũn mefā ‘ilũn mefā ‘ilũn

I.

Tekellũmde dehānuñ ğonça-i ra‘nāyı söyletmez
Söze gelse zebānuñ bũlbũl-i şeydāyı söyletmez
Femũn deyr-i cihānda bir bũt-i tersāyı söyletmez
Leb-i şekker-feşānuñ ṭũṭĩ-i gũyāyı söyletmez
Sözũn emvātı iḥyā étmeye ‘İsāyı söyletmez

II.

Dilā emvāc-ı deryā-yı maḥabbet yine cũş étdi
Havālandı bulandı eşk ü āhumdan ḥurũş étdi
Anı sen şanma ki keyfiyyet-i bāde ḥamũş étdi
Şadā-yı nāle-i dil-sũzumı meclisde ğuş étdi
Olup dem-beste muṭrib anuñ-içũn nāyı söyletmez

III.

Ne var ben ‘āşık-ı bî-çāreye luṭf eyleseñ cānā
Démem bana vefā kııl étme bārī nāz u istiğnā
Dem-i nuṭkum dutılır saña ḥālüm déyemem aşlā
Dutalum ki mecāl olmuş ğam-ı dil şerḥine ammā
Seni gördükde ḥayret ‘āşık-ı rüsvāyı söyletmez

IV.

Çanı ol bî-vefā gibi dilā ‘ayyār-ı nāzükter
Cefā ‘ilmını bilmiş eylemiş her bābdan ezber
Ne söylerlerse hergiz diñlemez ol bildügin işler
‘Acebdür kim bütün dünyā vefāsız olduğın söyler
Söze gelse velī ol bî-vefā dünyāyı söyletmez

V.

Beyānī sözlerüñ cevher mi yā altun mıdur bilmem
Kelāmuñ baḥr-ı nazm içre dür-i meknün mıdur bilmem
‘Aceb mu‘ciz mi mu‘cizden daḥi efzün mıdur bilmem
Senüñ nazm-ı bedī‘üñ siḥr mi efsün mıdur bilmem
Ki ḥalkı ḥayret alur **Zihniyā** a‘dāyı söyletmez

55.

Ġazel-i Emrī Tahmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I.

Pādişāh-ı milket-i ‘aşkuz ra‘iyyet beklerüz
Vālī-i iklīm-i derd olduk velāyet beklerüz
Biz de bu vādīleri bir niçe müddet beklerüz
Miše-i ğam şīriyüz deşt-i meveddet beklerüz
Yā ‘nī āhū-çeşmler şaydına fırsat beklerüz

II.

Ten bināsına ezel mi‘mār olan Perverdigār
Gör nice kılmış esāsın şöyle muḥkem üstüvār
Çarḥa çıkşa yégdür Allāhuñ şadāsı yeri var
Şehr-i cānı seng-i miḥnetle ğam étmişdür ḥişār
Nālemüzle biz beden burcında nevbet beklerüz

55. 30^a-30^b. Tahmīs edilen gazel. (Saraç, e-kitap: 117)

III/4. tābumuz: *Metinde* bānumuz.

III.

Çeşmümüzden tañ mıdur uçursa murğ-ı h^vābumuz
Her tarīk-ile yolında gözlerüz ādābumuz
Bezm-i ğamda h^vān-ı eşk oldı şarāb-ı nābumuz
Yalñ étsek n'ola tīg-ı āh-ı āteş-tābumuz
Biz ħarāmī-çeşmle rāh-ı maħabbet beklerüz

IV.

Niçe bir mesken ola éy dil bize künc-i ferāğ
'Asker-i ālām-ile n'ola bezense şol u şağ
Her kişi başı yarağın görsün olmışdur yaşağ
'Aşk şāhı sīne şahrāsında kırmışdur otağ
Biz sipāh-ı derd-ile der-bend-i miħnet beklerüz

V.

Ğuşsa vü ğamdur **Beyānī** hem-dem ü hem-rāhumuz
Bende-i sultān-ı 'aşk olalı bulduķ şāhumuz
Südde-i devlet-me'ābıdur ulu dergāhumuz
Emriyā bād-ı hevā şanma 'aşādur āhumuz
Éşiginde bir şehūñ bāb-ı sa 'ādet beklerüz

56.

Ġazel-i Zihnī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Dilā yélmekde yél gibi bugün bād-ı şabāyuz biz
Dem-ā-dem bī-ķarār olsaķ n'ola ehl-i hevāyuz biz
Gül-i ħamrāya 'āşık bülbül-i rengīn-edāyuz biz
Boyanmış ķana ķat ķat merd-i meydān-ı belāyuz biz
Açılmış ğonça-i gülzār-ı deşt-i Kerbelāyuz biz

II.

Muşbet bezmi içre olmuşuzdur mest-i lā-ya'ķil
Neye varur meded gitdükce oldı ħālümüz müşkil
Belā nārı ile yanmaķdayuz 'ālemde ve'l-ħāşıl
'Aceb mi ger ser-ā-ser cismümüz ķablarsa dūd-i dil
Siyeh-pūşān-ı mātem-dīde-i āl-i 'abāyuz biz

III.

Ꞑatı mecnûn degül mi er déyen ‘âlemde Ferhâda
Sevüp bir ‘avreti rüsvây-ı ‘âm oldı bu dünyâda
Ta‘alluğdan biz ol merdiz ki bî-ğayd olduğ âzâde
Tenezzül eylemez bu hâkdân-ı miñnet-âbâda
Mağâm-ı zirve-i a‘lâda bir ‘âlî hümâyuz biz

IV.

Olaldan künc-i vahdetde giderdük biz riyâ nağşın
Bu cism-i zârumuz bağlarsa n'ola büriyâ nağşın
Taşavvur şafhasından mağv kılduğ mâ-sivâ nağşın
Muhaşşal levh-i dilden pāk édüp şüret hevâ nağşın
Cemâl-i şâhid-i tevhide mir'ât-ı şafâyuz biz

V.

Ne ol şehler gibi baş vérürüz biz taht u tâc üzre
Ne halk-ı ‘âlem ile olmışuzdur imtizâc üzre
Ölürsek de taqayyüd étmezüz derd ü ‘ilâc üzre
Vérür dünya vü mâ-fihâyı mağz-ı ihtiyâc üzre
Fağîrân-ı keşîrû'l-feyz ü mebzülü'l-‘ağâyuz biz

VI.

Üşenmez kimseden bu ‘arşa-yı ‘âlemde bî-bāküz
Bizümle kimse hem-pâ olamaz biz cüst ü çâlāküz
Gehî Hürşîd-âsâ sâkinân-ı şadr-ı eflāküz
Gehî râh-ı mezellet pây-mâli bir avuç hāküz
Gehî cevlângeh-i rif‘atde seyr eyler hümâyuz biz

VII.

Bizümle édemezsin bağşı ço gel nâşîhâ da‘vâ
Murâduñ her ne ise zâhir oldı eyleme gavğâ
Bizüz ol vâkıf-ı sırr-ı rumüz-ı ‘alleme'l-esmâ
Kitâb-ı câmi‘üz derc oldı bizde ‘âlem-i kübrâ
Bizi zulmetde şanma mağhar-ı nür-ı liğâyuz biz

VIII.

N'ola rengin edâmuz vërse şüret nağş-ı Mâniden
Ne gam ehl-i hasedden tañ degül ta‘n-ı edâniden
Dem ursa sihr éder eş‘arumuz bir rûh-ı şâniden
‘İbâret kâlebine cân vérür dil-keş ma‘âniden
Nefis enfâs-ile ‘İsî-dem-i mu‘ciz-nümâyuz biz

IX.

Ne var biz de kemāl ile **Beyānī** olsağ éy Zihnī
Belāğat bezmine Cāmī-i şānī olsağ éy Zihnī
Ma‘ārif gevherinüñ tañ mı kānı olsağ éy Zihnī
‘Aceb mi hāzin-i genc-i ma‘ānī olsağ éy **Zihnī**
Ki ğavvāşān-ı baħr-i ma‘rifetle āşināyuz biz

57.

Ġazel-i Ĥabābī Tahmīs-i Beyānī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Şüretā āyine-i dehr görindi ma‘kūs
Nā-müsā‘id gibi baħt-ı bed ü tāli‘ menħūs
Eyledi geldi gider şavtını çün tabl ile kūs
Yine sulţān-ı fenā taħt-ı dile étdi cülūs
Çöpçe gelmez gözüme salţanat-ı Keykāvūs

II.

Ol şanem ĥizmetini étmege lāyık oldum
Yüz urup éşigine bende-i şādık oldum
‘Ālemüñ bir leb-i şirīnine Vāmık oldum
Deyr-i ‘aşk içre görüp bir büte ‘āşık oldum
Çalınur sem‘üme her bār şadā-yı nākūs

III.

Şüret-i naķşına aldanma baķup nīk ü bede
Kimseye derd ile öl varma recā-i medede
Ĥil‘at-i zer mi gerek toprak olacaķ cesede
Şāf-dil ol şarılup āyine-veş bir nemede
Dürlü elvān-ile zeyn olma mişāl-i tāvūs

IV.

Ṭutma ķalbünde dilā kimseye hīç kibr-ile kīn
Ĥīle vü āline dehrüñ yüri aldanma şaķın
Dām-ı tezvīre düşersin gözün aç bekle kemīn
Seni rūbāh-ı ecel tu‘me éder éy miskīn
Dik gelme yüri her bir kese manend-i ĥorūs

V.

Édegör naqş-ı nigîn gibi dilünde ihlâş
Yazıla Mısr-ı beķā belki ‘azîzüm saña hûş
Niçe bir dâr-ı fenâda çekesin bunca kaşâş
Çāh-ı ğamdan gele cān Yūsufını eyle hâlâş
Olma Ya‘ķūb gibi beyt-i hazende maħbūs

VI.

Ölürin görmez isem rûyuñı cānā bir dem
Sensizin baña cehennemdür efendim ‘ālem
Bāĝ-ı ķalbūñ niçe bir ķablaya hûşāk-i elem
Ĥande-rū ol açıl éy ĝonça-i ĝülzār-ı irem
Nergis-āsā ĝözūñ aç olma şaķın şekl-i ‘abūs

VII.

Vird édinürse **Beyānī** n'ola ol Sübhānı
Baş u cān üzredürür cümle anuñ fermānı
Vérürüz ‘āķıbetü’l-emr yolında cānı
Éy **Ĥabābī** yoĝ-ısa cürmümüzüñ pāyānı
Ĥamdü lillāh degülüz raħmet-i Ĥaķdan me’yūs

58.

Ĝazel-i Muħyī Taħmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I.

Pendüm eşit var-ise sende dilā ‘aķl-ı ma‘āş
Hīç bir şaħşa déme vardur ĝözūñ üstünde kaş
Başa baş olsañda hergiz étme kimseyle şavaş
Zümre-i ‘uşşāķa olduñ éy dil-i ser-geşte baş
Oynadursın kelleyi bir ĝün şaķın ĝāfil mebāş

II.

Vādī-i aşķ içre ser-gerdān gezerdi ser-te-ser
Key yuķardandı begenmezdi cihānda degme yér
Bu meşeldür başı yazusın ĝörür dérler çün er
Kimseye baş egmez idi ĝeçinürdi kelle-ser
Ėarbī baş egdürdi ķul étđi anı bir ser-tırāş

III.

Yüze çıkdı āh-ile eşk-i güher-pāşum benüm
Anlar olmışdı derūnum içre sırdaşum benüm
Korğum oldur ki belāya uğraya başum benüm
Çıkdı gönülümden gözümnden āh-ile yaşum benüm
Rāz-ı ‘aşkı serverā étdükleri-çün halka fāş

IV.

Şu‘le vérür ruhlaruñ mihr-i cihān-ārā gibi
Muşhaf-ı hüsnüñde ol haţlar çekilmiş rā gibi
Görinür güyā berāt üzre olan tuğra gibi
Birbirine başların n’içün egerler yā gibi
Çünkü oğ gibi yanuñda toğrıdur ol iki kaç

V.

Dehre diğkatle **Beyānī** bakmağa açsam ‘uyün
Deşetinden kalbüme dīvāne-veş érer cünün
Bümlar anda ‘aceb mi dutsalar cāy-ı sükün
Şenligi yok bir harāb-ābād imiş dünyā-yı dūn
Gelmeseydin **Muhyiyā** ben bu harāb-ābāda kāş

59.

Ġazel-i Şadrī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Şubḥ-dem étse şabā n'ola çenārā serzeniş
İstemez çün sāye ayrıлмақ yanıñdan bir qarış
Yokdurur kaddüñ yanında hiç birinde gösteriş
Kametüñ ‘arz édicek gülşende reftār u reviş
Serve tüş oldı gözüm billāh ne bī-endām imiş

II.

Göricek ruhsāruñı şol kim gül-i hamrā dédi
Hağ bu kim her vech-ile rengin ü nāzükter dédi
Zerrece yokdur dehānum medḥine hiç yér dédi
Dişleri vaşfındaki şi‘rüm görüp dil-ber dédi
Sözlerüñ dürr ü güher midür nedür bu nazm édiş

III.

Niçe müflis var geçinür h^vâce-i âhîr-zamân
Elde ise ma‘nî yok bilmez nedür aşşî ziyân
Alınur şanur meger hicrân elinden rāygân
Naqd-i cān vérüp metâ‘-ı vaşl-ı yârı almayan
Sûk-ı ‘aşk içre ne bilsün nécedür alış vériş

IV.

Ben kûlına bakmaz oldu n'eyleyem ol şâh kim
Hâl-i dilden var-iken ol kim olur âgâh kim
Döstüm dér yolına her düşmen-i güm-râh kim
Âşinâlik yâd édüp vérmez bilişlik âh kim
Birdür ol kaddi elif yanında yad-ile biliş

V.

Pister-i miñnetde bîmâr-ı belâñam niçe yıl
Evvelâ bu derd ile ölmek muqarrer mi degil
‘Âkıbet boynuñadur kanum ölürsem şöyle bil
Merhem urmağdan işüm bitdi oñulmaz zaħm-ı dil
Çâre ne şabr édelüm olmaz tabîbüm bitmez iş

VI.

Çarhı gör dönmekdedür mânend-i fânüs-ı hayâl
Gün gibi rûşen-zamîr iseñ gör andan ‘ibret al
Şöyle bî-pervâ dolaşup guşşadan âsüde-hâl
Sûziş-i şem‘e n'ola pervâne vérese perr ü bâl
Âteş-i şevkûñle bulmuşdur nigârâ perveriş

VII.

Yok yére yanup yakılma kendüñe vérme ‘azâb
Aş yérür etüñ yémege ‘âlem içre şeyh ü şâb
Şîşe şancılup **Beyânî**-veş de olsun pîç ü tâb
Beñzemezsin bağrına **Şadri**-i zâruñ éy kebâb
Sen gerekse âteş-i ‘aşk-ile döne döne biş

60.
Ġazel-i Şeyhî Tahmîs-i Beyânî
Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

I.

Dehr zabtındadurur bir Őāh-ı 'ālem-gîr-veş
Barmaġuñda çarhı oynatsañ n'ola zih-gîr-veş
Ķoma her bir seg varup tolaŐmasun kıtmîr-veş
Pîşe-i 'aŐkında yāruñ bekle éy dil Őîr-veş
Boynuña taŐsun dér-iseñ zülfini zencîr-veş

II.

Gözine bir çöpçe göstermezse ben nā-çîzi él
Bir gün olur fırsat el vérür kayırmaz ġam degil
Yél gibi pā-māl olup yésem yolında muttaŐıl
'Ömrümi yabana atdum déyü ġam çekmezdi dil
Menzil-i maŐŐüda érsem bârî bir kez tîr-veş

III.

Ĥîle birle baña ol Őayyâdı seyr ét n'étdi dün
Avladı bir lu'b-ile murġ-ı dili düşdi zebün
Şanma sînemde elifler Őerhaldur ya döġün
Dāmlar ġurmuş meġer kim dāne dökmiş Şayd için
Zülf ü ġālî Şanur ādem dutılır naĥcîr-veş

IV.

Çekdüm āhumdan 'alemler himmetüm raĥŐ eyledüm
ĶuŐŐa vü ġam 'askerin her yanuma baĥŐ eyledüm
Mūma döndürdüm mülāyimlikde gey yaĥŐ eyledüm
Seng-dil bir yār resmin ġalbde naĥŐ eyledüm
Sikkeyi mermerde ġazdum ĥükmümüz var mîr-veş

V.

ÉŐidürsin bu **Beyânî**den saña toġrı ġaber
Rāstdur bu sözine bir dem ġulaĥ tut gör ne dér
Erlerüñ dérler ki tîr-i himmeti taŐdan ġeçer
Bir dem ayırma yanuñdan çok belāyı def' éder
Ĥaylî keskindür du'āsı **Şeyhî**nüñ ŐemŐîr-veş

61.
Ġazel-i Fuzūlī Tahmīs-i Beyānī
Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

I.

Ķapuña yüz sürer erbāb-ı cürm ü [ehl-i] kışāş
Saña teveccüh éder cümle hep 'avāmla hāş
Ümīd riştelerin kesmez anlaruñ miķrāş
Zihī cevāhir-i ihsān-ı 'āma ma 'den-i hāş
Dür-i şefā 'at için baħr-i rahmete ğavvāş

II.

Hudā ki kıldı seni luţf birle peygamber
Burāķ ile saña Cibrīl geldi vérdi haber
Ķılınca devlet-ile sūy-ı āsumāna güzer
Yétüp hużūruña mi 'rāc vakti kılmışlar
Ķamu huşūle müeşşir Süheyl kesb-i havāş

III.

Ayağuñ altına sürdi yüzün döşendi felek
Hemīşe hizmetüñ étse 'aceb mi hayl-i melek
Ķapuñdan olmasa Cibrīl tañ degül münfek
Felek hem ol gece bulmuş şafā ki şūfī tek
Ķarār tutmayup olmuş bu bezmde rakķāş

IV.

Cihānda gerçi ki yoķdur bugün ķarār u şebāt
Ķapuñda mürde göñüller bulursa n'ola hayāt
Rızāñ olmasa bīhūdedür geçen evķāt
Reh-i mütāba 'atuñda tarīķ-i fevz ü necāt
Hevā-yı merħametüñdür ümīd-i hayr u ħalāş

V.

Beyānī ister-iseñ olmaya işüñ müşkil
Rızā-yı Ħaķķa yüri bağla var hulūşla dil
Tevekküli koma elden bunı ğanīmet bil
*Tefāħur eyle **Fuzūlī** kim andan özge degül*
Saña zamānede naķş-ı şahīfe-i ihlāş

61. 33^b-34^a. Tahmīs edilen gazel. (Tarlan, 2011: 339-340)
II/5. Ķamu: "Ķamer"de olabilir.

62.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

‘Ārīzuñdur gülşen içre verd-i ra‘nādan ġaraż
Gün yüzüñdür gökde mihr-i ‘ālem-ārādan ġaraż
Dergeh-i ‘adlūñdürür çarḥ-ı mu‘allādan ġaraż
Āsitānuñdur senüñ firdevs-i a‘lādan ġaraż
Ķametüñdür ravza-i cennetde Tübādan ġaraż

II.

Tāze cān vérür dile elfāz-ı şīrīnūñ senüñ
Tūtī-i gevher-feşāñdur la‘l-i rengīnūñ senüñ
Kimse öldürmek degüldür resm ü āyīnūñ senüñ
Mürdeler ihyā éder enfās-ı müşġīnūñ senüñ
Nuḥk-ı cān-baḥşuñdur i‘cāz-ı Mesīhādan ġaraż

III.

Cüy-veş her dem döküp göz yaşın éy dil çağlama
Rāh-ı ġamda bār-ı miḥnet çekmege bél bağlama
Tek derūnuñ āteş-i firḳatle yaḳup taġlama
Sīm-i eşküñ yolına ḥarc eylemekden aġlama
Yā nedür éy ‘āşık-ı şūrīde dünyādan ġaraż

IV.

Ķılca ḳoyan cānumı mūy-ı miyānuñdur bugün
Yoḳ éden bu varumı fikr-i dehānuñdur bugün
Göñlüm éy ṭāvūs-ı ḳudsī āşiyānuñdur bugün
Ārzū-yı cilve-i naḥl-i revānuñdur bugün
Bāġda seyr-i ḥırām-ı serv-i bālādan ġaraż

V.

Yār cevrenden **Beyānī** érişer gibi zarar
Aşlını bulsaḳ su‘āl étsek hele alsaq ḥaber
Böyle nā-şāyeste vaż‘ olmaz ‘aceb görsek n'éder
Bākīyā dil mülkini dil-ber n'içün tārāc éder
Pādişāh olan nedür şehrini yağmadan ġaraż

63.
Ġazel-i Beyānī Tahmīs-i Ħod
Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Nev-reste zāhir eyledi ol gül-'izār ħaṭ
Bāġ-ı ruĥında kıldı çemen-veş karar ħaṭ
Olmaz mu'ādil aña olursa hezār ħaṭ
Gösterdi şanmañuz varaḳ-ı ĥüsn-i yār ħaṭ
Yazılmış aña kıl kalem ile ġubār ħaṭ

II.

Taĥrīr olındı muşĥaf-ı ĥüsnü anuñ şu dem
Urmış degül bu vech-ile bir kimse ĥiç kalem
Zī tarz-ı ĥaş éy zihī üstād-ı muĥterem
Zerd olsa n'ola ol ħaṭ-ı şāyeste-i raḳam
Altunla yazılsa bulur i'tibār ħaṭ

III.

Müjgān-ı tīr olup o hilāl-i muḳavvese
Érdi ĥadeng-i ġamzesi 'ālemde her kese
Olmaz bedel zamānede ol serv-i nev-rese
Ġülşende beñzemez mi gözi 'ayn-i nergese
Eṭrāfına şan olmuş anuñ sebze-zār ħaṭ

IV.

Şanmañ 'araḳ ruĥında anuñ yüzi suyıdur
Şeb-büy-ı zülfi perçeminüñ müşġ-büyıdur
Ķul eyleyen cihānı anuñ nīk ĥüyıdur
Burc-ı şerefde şa'sa'-i mihr-i rüyıdur
Zann étme étđi 'arız-ı yār āşikār ħaṭ

V.

Yāruñ tırāşı geldüġini ol raḳīb-i ĥar
Nā-geĥ érişđi vérđi baña bir kara ĥaber
Diġġatle gör ki nice éder her yaña naḳar
Çeşm-i 'adūda var ise kıl bitđi ya meġer
Şanur **Beyānī** ol ruĥ-ı dil-berde var ħaṭ

64.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Ne çäre ol tabībüm étmese ben mübtelādan haz
Ölümlü derdmende hīç hakīm étmez şifādan haz
Ümīd-i şihhat étmez 'aşk-ile éden belādan haz
N'ola gelse dil-i mecrūha derd-i dil-rübādan haz
Éder hasta ne deñlü nā-ümīd olsa devādan haz

II.

Bugün taht-ı sarāy-ı 'aşka şāh-ı kām-rān olduĝ
Érüp ser-menzil-i maqşūda maqbūl-i cihān olduĝ
Çeküp dāmen miyāna rāh-ı ümmīd[e] revān olduĝ
Ġam-ı 'aşkuñ cihān mülkinde bulduĝ şād-mān olduĝ
Kişi ĝurbet diyārında édermiş āşinādan haz

III.

Kerem kıllı lutf édüp sākī sözümi añlama zāyid
Yine hep cümlesi anuñ saña rāci' saña 'āyid
Ne deñlü üfürüp şuyı içerse de eger zāhid
Şafā-yı cām-ı la 'lünnden ne hālet kesb éder 'ābid
Ki tab '-ı bī-mezāk étmez şarāb-ı dil-ĝüşādan haz

IV.

Ne var éy lāle-ruĝ bunca cefālar 'āşık-ı zāra
Nedendür yandurup āteş biraĝmaq ĝalb-i ĝam-h'āra
Felekde gün gibi şu'le vérürken ol şeb-i tāra
Çerāĝ-ı māh-ı hüsnüñ ĝarşu dutma çeşm-i aĝyāra
Gözüm nūrı ne deñlü eyleye a 'mā ziyādan haz

V.

Beyānīnūñ meded yā Rabbi lutf ét dādına gel yét
Der-i dünyā vü mā-fihāyı anuñ yüzine berk ét
Yu āb-ı rahmetüñ birle şu vaĝtin kim ola meyyit
İlāhī tab '-ı Bākīden rüsüm-ı ĝayrıyı maĝv ét
Ki ašlā ĝalmaya ĝalbinde naĝş-ı mā-sivādan haz

65.

Ġazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

Yüri hey qara bahtumdan dili zār eyleyen t̄ali‘
Yüri hey çarḥ elinden cānı bīzār eyleyen t̄ali‘
Yüri hey étdüġi zulmini tekrār eyleyen t̄ali‘
Yüri hey āteş-i ġamla yerüm nār eyleyen t̄ali‘
Haṭ-ı dil-ber gibi rüzum şeb-i tār eyleyen t̄ali‘

II.

Niçe bir dil çeke derd ü ġam u ālām-ı devrānı
Niçe bir yā sitāremden görem firqatle hicrānı
Niçe bir kılmayam devr-i felekden āh u efġānı
Yüri hep seyr éderken ġülsitān-ı rüy-ı cānānı
Dil ü cān bülbülinüñ güllerin ḥār eyleyen t̄ali‘

III.

Meded gel éy ṭabībüm bārī al ben ḥastanuñ cānın
Meded hīç bulmadı bīmār dil derdine dermānın
Meded ol Yūsuf-ı ḥüsnüñ umarken luṭf u iḥsānın
Yüri hey fikr éderken zülf-i yār-ile zenaḥdānın
Mekānum çāh-ı ḥasret hem-demüm mār eyleyen t̄ali‘

IV.

Nedendür baña bu cevruñ kime varup édem şekvā
Nedendür baña yoġ mihruñ beni güldürmedüñ aṣlā
Nedendür baña her demde bu deñlü nāz u istiġnā
Yüri hey devr içinde eyleyüp qaddüm hilāl-āsā
Baña ol yār bī-mihri sitem-kār eyleyen t̄ali‘

V.

Hele var bu **Beyānī**ye belā küncin maqām éden
Hele var ġuşsa-i ġamla anuñ işin tamām éden
Hele var her günümi nār-ı miḥnet birle şām éden
Yüri hey dīde-i ‘Ulvīye uyḥuyı ḥarām éden
Anı her géce encüm gibi bīdār eyleyen t̄ali‘

66.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Esdi yine çemende nesīm-i şabā-yı bāğ
Düşdi derün-ı ehl-i dile çün hevā-yı bāğ
Éy dil olur çü şemm-i gülde şafā-yı bāğ
Feryāda geldi bülbül-i destān-serā-yı bāğ
Ya 'nī zamān-ı 'ayşdur eyler şalā-yı bāğ

II.

Yine nesīm-i hoş-dem-i meşşāta-i seher
Vérdi 'arūs-ı gönça-i gülzāra zīb ü fer
Bağlıydı bāb-ı zevk açıldı yine meger
'Ayş u şafāya hātırumuz durmadan çeker
Sünbüller oldı silsile-i müşg-sā-yı bāğ

III.

Turnuş kıyāma şanki serviler tıtop maşāf
Haqquñ kemāl-i kudretine édüp i'tirāf
Her çeşmesi uşüle uyar vaşfi yok hilāf
Gerd-i kederden āyine-i kalbi pāk ü şāf
Güyā derün-ı ehl-i şafādur fezā-yı bāğ

IV.

Öğretti gönça tıflına bülbül sebağları
Dutıldı hūy u hāy-ile verdüñ kulağları
Pür oldı dürr-i jāle ile gül tabağları
Şaçıldı şahñ-ı sebzeve nesrīn varağları
Şakf-ı sipihre beñzedi ferş-i sarāy-ı bāğ

V.

Gül devridür **Beyānī** bu şeb şām-ı 'ayşdur
Her lāle bezm-i sebze de şan cām-ı 'ayşdur
Faşl-ı bahār mevsim-i eyyām-ı 'ayşdur
Bākī zamān-ı 'işret ü hengām-ı 'ayşdur
Vérmek gerek ne hālet ise muķtezā-yı bāğ

66. 36^a-36^b. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 176)

67.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Cünd-i 'uşşākı çeküp ol şeh-i hūbān şaf şaf
Feyz-i hükmine alup étmede fermān şaf şaf
Hüy u hāy-ile dolarsa n'ola meydān şaf şaf
Müje haylin düzer ol ğamze-i fettān şaf şaf
Güyyā cenge durur nīze-güzārān şaf şaf

II.

Elde keçgül édinüp 'aks-i ham-ı ebrūsın
Sen mehūñ cānı iver almağa dest-būsın
Gözleyüp her tarafı şaldı nazar cāsūsın
Mescid içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i sakķāda gezer dide-i giryān şaf şaf

III.

Bāl açup murĝ-ı dilüm uçmağa eyler āheng
Kuşca cānuma olupdur kafes-i cism ise teng
Şayd için yok yere gel éy kaşı yā étme hadeng
Gökde efgān éderek şanma geçer hayl-i küleng
Çekilür küyuña murĝān-ı dil ü cān şaf şaf

IV.

Gözedür yollaruñı nergis olup efgende
Gül yüzüñden kızarup oldı 'aceb şermende
Cüst ü cū eyle ne var bāğa şalın gör sen de
Seni seyr étmek için reh-güzer-i gülşende
İki cānibde durur serv-i hırāmān şaf şaf

V.

Étse nāmuñla **Beyānī** n'ola pür āfākı
Zātuñuñ var daħi a'lālara istiħķākı
Farķ olunmaz kişinüñ olmayıcaķ ahlākı
*Kadrüñi seng-i muşallāda bilüp éy **Bākī***
Durup el kavşuralar karşuña yārān şaf şaf

68.

Ġazel-i Nidā'ī Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

I.

Vaz' édelden māder-i eyyām hayfā vā-esef
Bir püser gelmiş degüldür baña beñzer nā-ḥalef
Bilmedük ḳadrini māl-ā-māl iken hemyān-ı kef
'Ömr naḳdini dirīgā tağıdup ḳılduḳ telef
Zī nuḥüset kim anuñla étmedük kesb-i şeref

II.

Umaruz dār-ı beḳāya 'azm édicek ol Kerīm
Vére biz düşmişlere bir şāh-rāh-ı müstaḳīm
Āh kim gitdi bize hiç gelmedi bīm-i caḥīm
Niçe menzil ola āḫir bilmezüz dārü'n-na'īm
Gitmedük ol yola kim gitmişdür erbāb-ı selef

III.

Pāk ḳıl āb-ı vuzū ile derünuñ eyle şāf
Ḥāke yüz sür bād-āsā olagör oddan mu'āf
Añlama hergiz ḫilāfın bunda yoḳdur iḫtilāf
Beytin ol ḳalbüñ melāyik eylemez bilgil tavāf
Kim şeyāḫīn-i hevā-yı nefis anda ḫuta şaf

IV.

Ḥānḳāh-ı vaḫdet içre az bulunur gerçek er
Çeşm-i 'ālem-bīni tā nūr-ı Ḥudādan bula fer
Bir midür ḫar-mühre ile ḳıymet-i dürr ü güher
Baḫr-i ḫayretde éder eşyāya 'ibretle naḫar
Lü'lü'-i 'aşḳ-ı Ḥudāya eyleyen ḳalbi şadef

V.

Ḥalkdan durma çekil fi'l-cümle gel eyle vedā'
Hīç bir kesle ne ülfet eyle ne ceng ü nizā'
Gün gibi dërseñ felekde véresin dehre şu'ā'
Şüfiyā ḳalbüñi şāf ét ḳıl şafā ile semā'
Eylemez Ḥaḳdan seni men' istimā'-ı nāy u def

68. 37^a-38^a.

VII/5. *lā-teḫaf*: "Korkma."

VI.

Tîr-i kâhra kim nişānuz bir kez olmaduķ berî
Vérürüz biz şübhesiz āhir bu meydānda seri
Şiddet-i ser-keşliginden şöyle pek şarşar yeri
Çarḥ kıavsinden atıldıķça havādiş oķları
Demedin kim geçe cāna sīnemüz étdük hedef

VII.

Gelmişem dārü'ş-şifā-yı ḥazrete ben mübtelā
Çünkü her derde **Beyānî** andan érişür devā
Bu ne devlet bu ne 'izzet ne sa'ādetdür baña
Ḥavf odı yakarken érgürdiler āheng-i recā
Luṭf-ı Ḥaḳdan sem'üme karşı **Nidāyî lā-teḥaf**

69.

Ėazel-i Zihnî Tahmîs-i Beyānî

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I.

Dilberā kıande olur sencileyin ḥüb olmak
Boyu endāmi pesendīde vü maḥbüb olmak
Degme dil-berde müyesser mi bu üslüb olmak
'Ārizüñ üzre düşer zülfüne mergüb olmak
Yaraşur çeşmüne fettān u dil-āşüb olmak

II.

Şanma her bende ola ḥizmete éy dil maḥbül
Luṭfına mazḥar olan buldı 'ubūdiyyete yol
Yoķdurur māl ü cemālüm déyü gel olma melül
Ne cemāl ile ne māl ile olur ḥüsn-i kıabül
Dād-ı Ḥaḳdur nazar-ı ḥalkda maḥbüb olmak

III.

Ėısmet olmışdur ezel 'āşıkā çün derd ü belā
'Āşık oldur ki kıazāya vére her demde rızā
Rāziyam her ne cefā eyler-iseñ eyle baña
Şābirem her ne kıadar cevır kıılursañ ki saña
Ėālib olmak yaraşur 'āşıkā maḡlüb olmak

IV.

Şabr éder derd ü belāya Şu kim ola hoş-ĥāl
ÉriŐe devlete ol bula sa‘ādetle kemāl
Şabrdur pāye-i ‘izz ü Şeref ü cāh u celāl
Şabrdur miĥnete ser-māye-i tevĥīķ-i viŐāl
Şanma her ‘āŐıķa műmkindűrűr Eyyűb olmak

V.

Mālīk-i MıŐır-ı ĝam olsa kişi Őāhāne gerek
Uymayup nefis Zűleyĥāsına merdāne gerek
‘Aķl mīzānına urmaķ ķamu iĥvāna gerek
VaŐl-ı Yűsufla ‘azīz olmak uman cāna gerek
Kűnc-i beytű’l-ĥazen-i hicrde Ya‘ķűb olmak

VI.

Evvel ű Āĥir odur Ĥayy ű Tűvānā vű Ķadīm
Ķudreti baĥrine nisbet bu cihān ķatıre-i nīm
NiŐe bir cānuĥ ola hűcre-i ten iŐre muķīm
Maĥv ķıl kendű vűcűduĥ kim olur cűrm-i ‘azīm
Sālīke perde-i pindārda maĥcűb olmak

VII.

Sűz mi var nuĥķuĥa ĥaķķā ki edādur Zihnī
Her kelāmuĥ dűkeli rűĥa ĝıdādur Zihnī
Ĥizmet eyleser **Beyānī** de revādur Zihnī
Bende-i dergeh-i ‘aŐķ ol ki Őafādur Zihnī
PādiŐāhuĥ ĥarem-i ĥāŐına mensűb olmak

70.

Ėazel-i Yahyā Tahmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātűn fā ‘ilātűn fā ‘ilātűn fā ‘ilűn

I.

N'oldı āyā bu yalan dűnyāda gerŐek er mi yok
Baş u cānın terk éder bu yolda bir server mi yok
Bilmezın éy dil ũarīķ-i ‘aŐķda rehber mi yok
‘AŐķa māyil dil mi yok Şehr iÇre yā dil-ber mi yok
Mest mi yok meclisde bilmem mey mi yok sāĝar mı yok

II.

Hâne-i kalbüm kıala vîrâne âbâd olmaya
Şöyle dem-beste dura bir kesde feryâd olmaya
Dil esîr-i bend-i miñnet ola âzâd olmaya
Gonça-i dil açılıp hâtır n'îçün şâd olmaya
Bâğda güller mi yok gülşende bülbüller mi yok

III.

Çande var bir dil-rübâ 'aşkı dile kâr eyleye
Bülbül-âsâ var mı bir gül şevkine zâr eyleye
Yok ki bir âyîne kıâl ehlin şeker-bâr eyleye
Görmezüz bir dil ki tûî gibi güftâr eyleye
Söyledür mi yok cihânda bilmezsin söyler mi yok

IV.

İâli'ümdendür felek étدی beni zîr ü zeber
Râhat olmağa baña kıalmadı yerde gökde yer
Neye varur bilmezsin gitdüğe baht-ı bed-güher
Sengden dil kem mi kim seng-i siyâhı la'l éder
Âftâb-ı feyz-bahşâ-yı bülend-ahter mi yok

V.

Hâcledür dehrün 'arûsına bu tāk-ı lâciverd
Zâl-i çarhı kıabzına almış **Beyân'**édüp neberd
'Arşa-i nazm içre eyler çoğ-iken da'vâ-yı merd
N'îçün ebkâr-ı ma'ânî beslemez ehl-i hîred
*Yoksa **Yahyâ** gibi üstâd-ı suhan-perver mi yok*

71.

Ġazel-i Bâkî Tahmîs-i Beyânî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

I.

Bâd-ı şabâ dolanmada bâğı şoķaķ şoķaķ
Bulmağa sa'y éder seni arar bucaķ bucaķ
Verdüñ elinde kâğıd-ı rengîn tábâķ tábâķ
Yazdı bahâr âyet-i hüsnün varâķ varâķ
Gül muşhafında okudı bülbül sebaķ sebaķ

II.

Ālām-ı ğamla çekmedeyüz derd-i miḥneti
Düşdük diyār-ı ğurbete gel gör felâketi
Gey yahşi idi ḥālümüz oldu yaman kıatı
‘Aşkuñ yolunda bulmadı dil emn ü rāḥatı
Tātār-ı ğamzeñ eyledi yağma kōnaq kōnaq

III.

Bülbül cefā-yı ḥārla tañ mı ki cān vére
Ḍarb-ı meşelde serçeye dérler çubuk bere
Sākī ‘araqla mey taşıyup batdı kıan dere
Yād-ı lebüñle ‘işret için büstānlara
Çekildi bāde-i gül-ğün kabak kabak

IV.

Çarḥuñ egerçi kec-rev işi çokdurur ‘acīb
Olmaz bunuñ gibi hele bir kışsa-i ğarīb
Devlet ḥara vü ni‘met olurken ite naşīb
Dün ğeçe ol ğazāli kaçurmuş o seg rakīb
İtler gibi aradı bulınca yataq yataq

V.

Şanmañ o şeh **Beyānī**ye zulmini az éder
Yüz şīve vü cefā ile biñ dürlü nāz éder
Vardur ne şabra tākati ne keşf-i rāz éder
Bākī éşigi ḥākine düşmiş niyāz éder
Miskīn fütāde ‘āşık-ı bī-dil babaq babaq

72.

Ġazel-i Behiştī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

Bilmek dilerseñ aşluñı éy dil türāba baq
‘İbret gözini aç bu cihān-ı ḥarāba baq
Añla şafā-yı dehri ḥayālāt-ı ḥ^vāba baq
‘Ömriñ beķası var dér-iseñ cūy-ı āba baq
Çarḥuñ fenāsın añlayamazsañ ḥabāba baq

II.

Kim dér cemāl-i yāre ki necm-i seher degül
Hurşid dence aña revādur kamer degül
Şevk-ı ruḥına cān bile döymez naẓar degül
Dīdār-ı yāre dīde taḥammül éder degül
Ger sözüme inanmaz iseñ āftāba baḳ

III.

Alçaḳda ḳalma añlayıgör ḳadr ü rif'atüñ
Olsun bülend kendüñe her yérde himmetüñ
Gör bir naẓarda bil nedür aşlı bu ḳudretüñ
Şeb ḥ'āba varma var ise çeşm-i başiretüñ
Ḳandīl ile müzeyyen olan nüḥ ḳıbāba baḳ

IV.

Budur müṭāla'am anı ben étmedin ṭaleb
Bu gece hücreye gele dérin o gönça-leb
Şuḡl édelüm şafā ile cem' olalum da hep
Éy ḥ'āce künc-i medresede şubḥa dek bu şeb
Ben rüy-ı yāri seyr édeyin sen kitāba baḳ

V.

Olmaz **Beyānī** böylece bir ḳıssa-i ḡarīb
Küncišk ile bir ola mı āvāz-ı 'andelīb
Bir ṭatlu dil döküpdür aña var ise ḥabīb
*La 'lüñ diler **Behiştī** gibi vasf éde raḳīb*
Ṭūṭī gibi şeker yémek ister ḡurāba baḳ

73.

Ġazel-i Fuzūlī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Yine günden güne artmaḳda leṭāfet el-ḥaḳ
Nūra olmışdı ezelden de ruḥuñ müstaḡraḳ
Ne şafā var hele āyīneye sen de bir baḳ
Tāb-ı ḥurşid o meh-i rüyüña vérmiş revnaḳ
Tā o zībā ḥaṭ için ola o tezhīb-i varaḳ

73. 40^a-40^b. Tahmīs edilen gazel. (Tarlan, 2011: 367-369)

II.

‘Azm édüp bâğa şabâ bülbüle dédi sesi kes
Bilmesün gönça-femüñ güldüğünü tã her kes
Gözedür yoluñı eyler dil ü cân-ile heves
Saňa gülşende nişâr étmek için her bir kes
Götürüpdür başa altun dolu bir sîm tabak

III.

Şıgmadı hâşılı bir vâdîye hîç ehl-i fünün
Çıldı erbâb-ı nazar ol yaña igmâz-ı ‘uyün
‘Aşk-ı Leylâda ne vardı da gezerdi Mecnün
Saňa âşıklıgumuzdur bize bürhân-ı cünün
‘Aşka ‘aql ehli mukayyed olamazlar muṭlak

IV.

Bu meşel gerçi dénür bilmez acun hâlini tok
Var olasin dehenüñden hele hîç gelmedi yok
Bizi de eyle bu meydânda nişāngâh az çok
Resmdür ‘âşıka çekmek kaşı yaylardan ok
‘Aşk peydâ olalı böyle kurulmuş bu nesak

V.

Gör ne lu‘b eyledi ağıyâra o şâh-ı ferrüh
Çatı ferzâne geçürdi hele mât eyledi ruh
At şalup gétse **Beyānî** yéridür cāme-i sürh
Şāhdur hüsn bisāṭında bugün ol gül-ruh
*Éy **Fuzūlî** men-i āvāre kurulmuş beydağ*

74.

Gazel-i ‘Ulvî Tahmîs-i Beyānî

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

I.

Éderse husrev-i ‘âlem n'ola kapuñda çâkerlik
Senüñdür pâdişâhum kişver-i hüsn içre serverlik
Çemenzâr-ı leṭâfetde saña maḥşûşdur terlik
Nedür bu serv-ḳadlik lâle-ḳadlik mäh-peykerlik
Nedür bu sîm-berlik tâze-tenlik nâz-perverlik

II.

Vérüp yoluñda cānlar terk-i ser étmekdedür ‘ālem
Esīr-i bend-i zūlfūñ olmaduğ var mı ya bir ādem
Elinde ğamze-i cellāduñuñ yā n'eyleyem bilmem
Niçe başlar kesüp kanlar döküp diller alur her dem
Müjeñ tīğında hatm olmuş dil-āverlik ciger-derlik

III.

Cihānuñ halkı her dem görmege sen şāhı tālibdür
Çapuñda hizmetūñ étmek kamu ‘irfāna vācibdür
Bu tarz-ı hāşı görmiş yok ‘acāyibden ‘acāyibdür
Levendāne görünsün sīne çāk olsuñ münāsibdür
Senūñ şānuñdadur şāhāne dil-berlik semen-berlik

IV.

Metā‘-ı dünyevīden meyli қо bir sūzen-i dehre
Meded bir dāne için düşme dām-ı hırmen-i dehre
Yérūñ evc-i semā olsa tayanma mesken-i dehre
Mesīhā-veş tecerrüd kaçdın ét bakma zen-i dehre
Aña meyl eylemek erlik degüldür éy gönül erlik

V.

Dilā rindem déyen bezm-i şafāda bāde-nüş olsun
Çeküp el mā-sivādan künc-i vahdetde hamüş olsun
Beyānī-veş tarīķ-i cüst ü cūda çeşm ü güş olsun
Belā vādīlerin geşt eyleyenler post-püş olsun
Yaraşur ‘Ulvīyā seyyāh olanlara kalenderlik

75.

Ġazel-i Bāķī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

Olsa müşāhid ehl-i nazar gizleme özüñ
Bağ zāhirā şifātuña bil añla kendözüñ
Toprak başına göre mi her bī-başar tozuñ
Āyīne-i cemāl-i haķīkat-nümā yüzüñ
Āb-ı zülāl-i çeşme-i şıdķ u şafā sözüñ

75. 41^a-41^b. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 190-191)

II.

Mir‘atle cemālũne vérdük de zĩneti
Haylĩ vücũda geldi anuñ Şekl-i Őureti
Yüz perkligiyle oldu muķābil saña ķatı
Sen yüz vérelden āyineye buldı Őöhreti
Hasret degũldi Őüretine halk o yüzüzũñ

III.

Bağlandı tār-ı zũlfũne éy Őũh-ı dil-sitān
Avlandı dām-ı dāne-i hālũñ görüp hemān
Yokdur halāŐa ķāre néķe étmesũn fiğān
Őāhĩn eline dũŐmiŐe dũndi tezerv-i cān
İndi sũzũldi ũstine iki ķara gözũñ

IV.

Sensin sebep-i vücũdına Havvā vü Ādemũñ
Gökde melek gözine ķeker hāk-i maķdemũñ
Éy māh-rũ felekde ziyāde ola demũñ
Bā ‘iş cemālũñ oldu zuhũrına ‘ālemũñ
HurŐĩddür bahāne ziyāsına gündüzũñ

V.

Geldi **Beyānĩ** luşfına sen hān-ı a‘delũñ
Çekdürme aña ķahrını her dũn-ı esfelũñ
Tatlu dilũñ cihāna yéterken her erzelũñ
Kimi ayağũñ öpmege Őarkar kimi elũñ
Bāķĩye besdür éy gül-i handān güler yüzũñ

76.

Ėazel-i DervīŐ Tahmīs-i Beyānĩ

Fā ‘ilātũn fā ‘ilātũn fā ‘ilātũn fā ‘ilũn

I.

Őāh-ı ‘ālem olana éy dil yarar ‘asker gerek
Hem yanında bir müdebbir ĀŐaf-ı Şaf-der gerek
Őanmañuz kim er olan zen gibi ten-perver gerek
Vaķt-i izhār-ı hũnerdür merd-i ceng-āver gerek
Tĩğ-veş kendũñ bu dehre gösterür cevher gerek

76. 41^b-42^a.

V/5. Őĩr-i ner: *Metinde Őĩr ü ner.*

II.

Çok süvār olur ki anuñ étdügin Sām édemez
Her dil-āver géçinen ‘ālemde bir nām édemez
‘Arşada nā-merd ise bir laḥza ārām édemez
Zen gibi cenge muḥannet olan iḳdām édemez
Ḥāşılı meydān içinde er gerekdür er gerek

III.

Lāzım olan ādemīlikdür çü insān olana
Küfr ü İmān farkın étmekdür müselmān olana
Setr-i ‘avret eylemekdür farz ‘uryān olana
Zīnet esbābı gerekmez merd-i meydān olana
Nīze-veş terkeş gerek şemşir ile ḥançer gerek

IV.

Şol ki cān vérüp ğazā yolında eyler terk-i ser
Zāhirā olur velī bulur ḥayāt erlik éder
Cismüñe vérme libās-ı ‘āriyetle zīb ü fer
Ḥil‘at-ı fāḥir dil-āver olana cevşen yéter
Tāc-ı zerrīn yérine serd‘āhenīn miğfer gerek

V.

Çün bilürsin kimseye bākī degül bu rüzgār
Dīn yolında sen de çalış étme bir yérde qarār
Dolaşup her bir kazāyı vādīyi şayyād-vār
Ḥaşm-ı rübeh-pişeyi merdāne kıılmaḳdur şikār
Her biri ğazīlerüñ mānend-i şir-i ner gerek

VI.

Şāhumuz çün Ḥāzret-i Sultān Aḥmeddür bugün
Āsitānı ‘āleme bir ālī mesneddür bugün
Ḥamza-āsā kulları yanında bī-ḥaddür bugün
Ḥamdü lillāh dīnümüz dīn-i Muḥammeddür bugün
Her müselmāna bu demde ğayret-i Ḥayder gerek

VII.

Ḳanda var böyle **Beyānī** pādişāh-ı baḥr u ber
Dāver-i ‘ālī-naḫar Dārā-yı İskender-zafer
Ḥāşılı ben bildüğüm ancaḳ budur yine meger
Dīn için **Dervīş** küffāra bugün ‘asker çeker
Şeh Muḥammed Ḥān Ğāzī gibi bir server gerek

77.
Gazel-i Veysi Tahmîs-i Beyânî
Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

I.

Olalı kıdd-i hamîdem bu felek bezmine çeng
Olımaz nâle-i dil-süzuma Zühre âheng
Benem ol vâlih ü bî-nâm u nişân u bî-neng
Benem ol bî-kes ü bîmâr u ğarîb ü dil-teng
Mest-i peymâne-i ğam cür'a-keş-i cām-ı şereng

II.

'Aksine döndi meger gerdiş-i çarḥ-ı gerdün
Derd ü âlâm u mihen olmada gitdükçe füzün
Kalmışam miḥnet-ile rāh-ı taḥayyürde zebün
Benem ol silsile-cünbân-ı beyābân-ı cünün
Géçmişem dā'ire-i 'aqlı hezārân ferseng

III.

Yok sitârem ki érem pāye-i 'izz ü cāha
Buraşam kendümi ya ḳahr-ile ḳa'r-ı çāha
Çäre ne n'eyleyeyüm ḳaldı işüm Allāha
Atarın nāvek-i āhı felek-i bed-ḥ'āha
Éderüm baḥtum ile her géce bir 'ālî ceng

IV.

Añlanur şanma efendi reh-i ādāb-ı hüner
Dār-ı dünyāda ḳapandı dükeli bāb-ı hüner
Başladı 'aksine devr étmege dölāb-ı hüner
Nice şad-pāre-ciger olmasun erbāb-ı hüner
Nice pā-māl-i cefā olmaya ehl-i ferheng

V.

Gün gibi ğāh érişür mertebe-i a'lāya
Ġāh bir şevḳ érişür kim şığamam dünyāya
Geh démem zerre o ḥurşid-i cihān-ārāya
Olurum ḫāḳ-ı sipihr-ile gehî hem-sāye
Ġāh derd ü ğam ile çarḥ olur başuma teng

VI.

Ne revişle dolanur bu felek-i kec-reftār
Bülbül-āsā n'ola eylerse gönül zār-ı hezār
Ser-fürü eyler-iken yérde aña her eşcār
Gökde Tübāyile hem-ser geçinür her ھاs u ھاr
Eblağ-ı çarھ-ıla hem-güş geçinür her ھاrleng

VII.

Gétدی benden dükeli ھاalmadı 'aql u idrāk
N'ola dīvāne-şifat eyler-istem sīnemi çāk
Kāyilem ھاahr-ı sipihr-ile ger olsam ğam-nāk
Beni nā-sāze-i devr-i ruھuñ eylerdi helāk
Olmasa muṭrib-i ھاoş-lehce ile sākī şeng

VIII.

Nice iğdām ola ta'rīfine ol sultānuñ
Kamu meddāھı iken ھاalk-ı zamāne anuñ
Kudreti var mı ya ben ھاor ھاakīr ednānuñ
Vaşfını étmede ol zāt-ı 'azīmü'ş-şānuñ
Kelimātum şıķılırsa ne 'aceb kāfiye teng

IX.

Kim ne dér sözde **Beyānī**ye bugünden böyle
Gelmedi böylece bir söz daھı bundan böyle
Az olur nazm-ı dil-āvīz yolundan böyle
Çünkü söz érdi ise ğāyete bundan böyle
Eyle éy **Veysi**-i dil-ھاasta du'āya āheng

78.

Ġazel-i İshāk Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Nigārā sözlerüñ cevher dişüñ dürr-i 'Adenden yég
Ġubār-ı ھاak-i pāyuñ 'anber-i misk-i ھاotenden yég
Şaçuñ sünbül beñüñ fülfulden endāmuñ semenden yég
Yüzüñ ğülden lebüñ mülden boyuñ serv-i semenden yég
Cihān bāğında kim vardur gel inşāf eyle senden yég

78. 43^a-43^b. Tahmīs edilen gazel. (Yıldırım, 1991: 148)

II.

Sitārem vékse el étsem ayağun öpmege iğdām
Olurđı éy hilāl-ebrū gécem Ƙadr ü günüm bayram
Baña sensiz cehennemdür cihān éy serv-i sīm-endām
Ƙapuñdan dūr olan bāğ-ı İremden bilmezem ārām
Ĝarībe nesne gelmez dār-ı dünyāda vañandan yég

III.

Bu miñnet-hānede feryād u efgān étdüğüm bu kim
Ĝubār-āsā tenüm hāk-ile yeksān étdüğüm bu kim
Libās-ı ‘arıyetden cismi ‘uryān étdüğüm bu kim
Çeküp pīrāhenüm çāk-i girībān étdüğüm bu kim
Bu mürde cisme hākkā pīrehen olmaz kefenden yég

IV.

Leñāfet burcına sensin bugün mihr-i cihān-ārā
Güzelsin bī-bedelsin cümleden mümtāz u müsteşnā
Bu hüsn-i hūlķla yoķdur nañrūñ gerçi kim cānā
Begüm eksikli bir söz söyleyem ‘ayb olmasun ammā
Güzeller hākkına kim var ola bī-çāre benden yég

V.

Mañabbetle yapılmışdur esās-ı hāne-i āfāk
Beyānī n'ola olursa cemāl-i dil-bere müştāk
Naññhat kār kılmaz ta'nı koymaz gūşına ‘uşşāk
*Güzel sevmek tūtalum ‘ayb imiř incinme gel **İshāk***
Ne deñliyse seven yéğdür muñarrer sevmeyenden yég

79.

Ĝazel-i Dervīř Tahmīs-i Beyānī

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

İgende bendeyem déyü geçinme var mıdır aduñ
Hezār üftādesi var sence her bir serv-i āzāduñ
‘Acāyib semte düşmişsin hele bilseñ nedür dāduñ
Alurlar bī-muhābā ķalbini uşşāk-ı nā-şāduñ
Göñüllüdür civānān éy dil *ev sittün bi-idğāduñ*

II.

Bakar uğrun yıkar kaşını çeşmiyle édüp pür-çîn
Ezelden anlara maşşūşdur bu tarz u bu āyīn
Çeker hañcer yarar bağruñı étmez hātıruñ teskīn
Fāyikdür dil-ber-i hūn-rīzdür éy ‘āşık-ı miskīn
Bu ser-ḥaddür şorulmaz kanuñ alınmaz şağın dāduñ

III.

Géyer gül-gūnī cāme gül gül olur ruhları alı
Leṭāfet gülşeninde bir gül olmaz anuñ emşāli
Hırām-ı ḳaddine eyler çemende serv iḳbāli
Olur tāze nihāli ḥāşıl el-ḥāşıl degül ḥālī
Ḳopar bir gonçası dāyim bu cāy-ı nūzhet-ābāduñ

IV.

Diküp göz encüm-āsā şubḥa-ı eflāke nāzırsın
Gözüne uyḳu girmez görmege ol māhı ḥāzırsın
Şabā gibi yélüp yopurmada ḥaḳḳā ki māhırsın
Dilā sīmin-bedenler eşigin durmaz dolanırsın
Çıḳarsa n'ola her şeb ḳal‘a-i gerdūna feryāduñ

V.

Beyānīden eşit aḥvālūñ eylerseñ eger teftīş
Ġam-ı fikr-ile düşme guşşaya çekme igen teşvīş
Seni elbetde yoḳlar bulunur bir merd-i ḥayr-endīş
Ḳapanduñ ḳalduñ Allāh yégdür éy **Dervīş**-i miḥnet-keş
Ne ḳam yérsin çü var mānend-i derd ü guşşa çok zāduñ

80.

Ġazel-i Ġazālī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Şaldı gird-āb-ı belāya beni bu çarḥ-ı felek
Bilmezin neye varur son ucı bunuñ géderek
Murğ-ı dil cān ḳafesinden ola gibi münfek
Şaldı evḳāt gönül naḳd-i hevāda yélerek
Yélerek yél gibi ḳalmadı ne ḳuyruḳ ne yelek

80. 44^a-44^b.

V/5. *Allāhu me‘ak*: “Allah sizinleedir.”

II.

Çanda bir dūn u denī olsa ri‘āyetler olur
Şāhib-i ‘izz ü şerefdür dēyü ‘izzetler olur
Şanma kim ‘ilm ü şeref ehline hürmetler olur
Zer ü sīm ile gelen cāhile rağbetler olur
Müflisün yüzine bakmazlar olursa da melek

III.

Geh hümāya yüce pervāz-ile hem-per oluruz
Fuçarā içre gehī hāke berāber oluruz
Geh şafā cāmı ile Cem gehī muğber oluruz
Geh sipāhī vü gedā gāhī қalender oluruz
Şöyle beñzer ki bize lāzım olupdur tülemek

IV.

Mihnet ü guşsa vü derd-ile cefāda қaldum
Pāy-māl-i gam olup rāh-ı belāda қaldum
Bulmadum derdüme bir çāre fütāde қaldum
Néçe at néçe yedek şöyle piyāde қaldum
Binecek olsa idi sāyesi olurdu yedek

V.

Diñle pendini **Beyānī**nün oñat eyleme ‘ār
Böyledür қavl-i eşağ kim éder eşrāf-ı kibār
Gezme bīhūde yere olma igende bī-kār
‘İlm taşşīl-i kemāl eyle **Çazālī** yüri var
Uğuruñ hayr ola dērseñ yüri *Allāhu me‘ak*

81.

Çazel-i Cemālī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Hüsni-i hulq-ile kişi şāhib-kemāl olmağ mı yég
Zişt-hüy olup da yā hod bed-fi‘āl olmağ mı yég
Rāh-ı miñnet içre dāyim pāy-māl olmağ mı yég
Қayd-ı dünyā ile éy dil pür-melāl olmağ mı yég
‘Āşık-ı bī-қayd olup āsüde-hāl olmağ mı yég

II.

Hîç tesellî olmazın ben degme kıl ü kâl ile
Var ise söyle cevâbuñ gel zebân-ı hâl ile
Devlet el vérmek mi evlâdur dilâ iqbâl ile
Nâ-murâd olmak mı efdâl gör ferâg-ı bâl ile
Vaşl için ya maqşaduñ emr-i muhâl olmak mı yég

III.

Diñlese éy dil o dil-ber âh u zâruñ añlasa
Bilse hâl-i derdümi bel dil-figâruñ añlasa
Miñnet ile çekdügin her ğam-güsâruñ añlasa
Ṭab‘ı mevzûn olsa kıaddi gibi yâruñ añlasa
İstikâmet mi güzel ya i‘tidâl olmak mı yég

IV.

Gizleme göster ruhuñ mir‘âtin éy mihr-i münîr
Kim temâşâ étmek isterler seni bay u faķîr
Baķmadan hergiz anı şanma ola noķşân-pezîr
Kaçma gel feyz-i nazardan kim o hüsn-i lâ-nazîr
Bî-şebât olmak mı ahsen lâ-yezâl olmak mı yég

V.

Şâfdur kalbüm **Beyânî** gerçi bîrûnum gibi
Dil perîşândur velî hâl-i diger-gûnum gibi
Yoğ-iken bir pâķ-meşreb ṭab‘-ı mevzûnum gibi
Sâdedür şi‘rüm **Cemâlî** kalb-i pür-hûnum gibi
Sözde süz olmak mı yég yâ bir hayâl olmak mı yég

82.

Ġazel-i Şehâbî Tahmîs-i Beyânî

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I.

Halkı pâ-mâl eyledi nâz-ile reftâruñ senüñ
Oldı ‘âlem éy yüzi gül bülbül-i zâruñ senüñ
Ṭûṭî-i gûyâdurur la‘l-i şeker-bâruñ senüñ
Gördiler mir‘ât-ı hod-bîn oldı ruhsâruñ senüñ
Oldı erbâb-ı nazar müştâķ-ı dîdâruñ senüñ

82. 45^a-45^b. Tahmîs edilen gazel. (Bayak, e-kitap: 97)

II.

‘Arızuñ haqqā ki mir’āt-ı mücellā gibi şāf
Hüsnuñe taḥsīn édüp meh gökden eyler i‘tirāf
Yérde ‘uşşākuñ Hicāz-ı kūyuñ étmezdi tavāf
Çarḥ-ı rābi ‘de Mesīhā eylemezdi i‘tikāf
Olmasa éy āfitābum ger giriftāruñ senüñ

III.

La‘lüñüñ dil-ḥastası düşdi belā-yı müşkile
Derd-i bī-pāyān vaşf u şerḥ olup gelmez dile
Pister-i ğamda eṭibbā olsa da almaz ele
Şunsa Eflātūn eger şerbet zülāl-i Hızr-ile
Nüş kılmaz éy Mesīh-enfās bīmāruñ senüñ

IV.

Taḥt-ı istiġnādasın bir şāh-ı ‘ālī-şān-iken
Mülk-i ḥüsn içre bugün bir āfet-i devrān iken
Pertev-i mihr-i ruḥuñ āfāka nūr-efşān-iken
Sen sipihr-i nāzda ḥūrşīd-veş tābān-iken
Çarḥ ser-gerdān olup olmuş taleb-kāruñ senüñ

V.

Hīç şafā mihrini göstermez<di> dil-i nā-şāda çarḥ
Şanma yüz vérür **Beyānī** kimseye dünyāda çarḥ
Sāye-veş şalsa zemīne eylese üftāde çarḥ
Ger **Şehābīnūñ** vére ḥāk-i vücūdın bāda çarḥ
Ḥaşre dek her zerresi ola hevā-dāruñ senüñ

83.

Ġazel-i Şeyḥī Taḥmīs-i Beyānī

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

Çoma belāda derdüme ol çāre-sāz gel
Keşf ola qorqaram ara yérde bu rāz gel
Yok şabra ṭākatüm kerem ét étme nāz gel
Gitdi qarār-ı dil yétiş éy dil-nüvāz gel
Semt-i sitemde olmaya gitdükce vāz gel

II.

Şayyād-ı çarḥ dām-ı ecelden dutup kemîn
Olsañ hümā da meskenüñ āhir éder zemîn
Üstündür el elden anı añla bil yaḳîn
Pençeñde murğ-ı cānı helāk eyleme şaḳın
Çaşd étme cān uçurmağa éy şāh-bāz gel

III.

Derd ü ğam-ı nigāra démeme olma mübtelā
Bir derde düş ki mümkün ola tā añna devā
Gitdükce sende artmadadur günde biñ belā
Sevdā-yı bend-i zülfini başdan gider dilā
Dīvāne-vār eyleme fikr-i dirāz gel

IV.

Ma'nî düri ki baḫr-i süḫanda nüḫüftedür
Şanma edā-yı pākümi biḫüde güftedür
Bir bülbülem ki sīnesi ney gibi süftedür
Dāğ-ile şaḫn-ı sīnede güller şüküftedür
Gülgeşt-i gülşen édelüm éy serv-i nāz gel

V.

Ḥalkuñ kimi cihānda ḫuzür eyleyüp géder
Bir köprüdür ne gelse mürür eyleyüp géder
Ḥizmetde bu **Beyānî** ḫuşür eyleyüp géder
Zāhid namāz u şavma ğurür eyleyüp géder
Şeyḫî sen eyle ḫazrete 'arz-ı niyāz gel

84.

Ġazel-i Bāḳî Tahmîs-i Beyānî

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Dürr-i şadef gibi sözüme ét ğuşvāre gel
Durma meded ḫabībüm ériş āh u zāra gel
Ben derdmend ü ḫasta-dile eyle çāre gel
Raḫm eyle āb-ı dīde-i gevher-nişāra gel
Emvāc-ı baḫr-i eşkümi seyr ét kenāre gel

84. 46^a-46^b. Tahmîs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 208-209)

II/1. gören: Metinde silinmiş. "Mefā" kalıbına göre tamamlama yoluna gidilmiştir.

II.

Dérler seni Һasedle gören buğz éder yürür
Éden bu fi'li şol Һara beñzer ki ipin sürür
Ăhir bu bed reviş seni yolda Һomaz mı gör
Zāhid ne lāzım ehl-i dile kīne-i şütür
Gir bezm-i 'ayş u 'işrete sen de kıtare gel

III.

Ten pütesinde bir zer-i Һalış degül mi hüş
Aldanma ālına mey-i rengīn édüp de nüş
Fıkr éyle çıkmasun kızılıñ tüt sözüme güş
Meydür mihekk-i tecrībe-i pīr-i mey-fürüş
'Arz eyle nakd-i kalbūñi şāhib-'ayāre gel

IV.

Dervīş iseñ Һo seyri dilā bāğ u rāğda
Ser-pā-bürehne ol yüri künc-i ferāğda
Tutuş o şem'-veş ki yaqarlar çerāğda
Gördüñ kabā-yı 'ömre bekā yok bu bāğda
Gül gibi sen de pīreheñi pāre pāre gel

V.

Yok hīç bilür **Beyāñi** maqālāt-ı 'aşqdan
Alur mı neş'e her kişi Һālāt-ı 'aşqdan
Tūñi nice şafā göre mir'āt-ı 'aşqdan
Bāķi dem urma seyr-i maqāmāt-ı 'aşqdan
Géç āh u nāle nağmelerinden qarāre gel

85.

Ġazel-i Rūhī Tahmīs-i Beyāñi

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I.

Şeh-süväruñ 'azm-i meydān eyledi merdāne gel
Hāk-i pāyına yüzüñ sür Һizmet-i sultāna gel
Rāh-ı 'aşqa baş Һadem gezme igen yabana gel
Kaçma çevgān-ı maħabbetden gönül cevlāna gel
Başuñı top eyle ehl-i Һāl-iseñ meydāna gel

85. 46^b-47^a. Tahmīs edilen gazel. (Ak, 2001: 807-808)

II.

Şüfiyâ girmek nedendür büm-veş vîrâneye
Zîkr-i Hâkdan meylüñ artıkdur bugün efsâneye
Söylemez ‘âkil buni bu söz düşer dîvâneye
Ka ‘be olursa ayak başmam dédüñ mey-hâneye
Kâfir olduñ i ‘tirâf ét zâhidâ îmâna gel

III.

Yâr tenhâya gelüp ağıyâr déreseñ gelmeye
Yâre dé kılsun anı bîzâr déreseñ gelmeye
Bâde iç kim ğam saña her bâr déreseñ gelmeye
Yoluña éy dil rakîb-i hâr déreseñ gelmeye
Gül-sitân-ı kûyuna mestâne git mestâne gel

IV.

Söyleme ğayra eger var ise kibr ü kîneñi
Şakla dilde her ne ise kışsa-i dîrîneñi
Her kese gösterme şüret bulmasun âyîneñi
Mest olup zâhidlere ‘arz étme çâk-i sîneñi
Sırr-ı ‘aşkı açma her kec-tab ‘ olan nâ-dâna gel

V.

Hâk bu kim sensin **Beyânî**-veş bugün mîr-i kelâm
Zabtuña alduñ belâgat mülkini şâhum tamâm
Yéridür a ‘dâ-yı ehl-i dilden alsañ intikâm
Nîze-i ‘irfân elüñde tevsen-i tab ‘ ise râm
*Nazm meydânı senüñdür **Rûhiyâ** cevânâna gel*

86.

Ġazel-i Maķâlî Tahmîs-i Beyânî

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

I.

Ķalb-i ‘uşşâķa érişse n'ola gitdükcce hâlel
Yokdurur ‘âlemde bir dil-ber bugün vaşfa maķal
Pâk-dâmân u nezâketde zarîf ü bî-bedel
Tutalum kim şehr içi tölmiş ser-â-pâ hep güzel
Ķanı bir şâyeste-i medh ü sezâ-vâr-ı ğazel

II.

Nāle étme bülbül érmez gül ulağına sesüñ
Ėonalar gülşende oynında yatur h ar u asüñ
Sāye-veş gitmez yanından her nihāl-i nev-resüñ
anda bir zībā gör[ ur]señ m ayili her n a-kesüñ
Ehl-i dil ‘aşı yanında p ay-m al   m ubtezel

III.

Var mı bir s ak ı şala fer bezme r y-yı enveri
M rdeye c nlar v r r b m ra şih at lebleri
G k y re iner mi yodur arasañ g gi y ri
anı bir şem‘-i cih n-efr z mihr-i dil-ber 
C m-ı la‘inden  re bir c r‘a‘-i c n-başa el

IV.

D rr-i eşki yo y re  tme niş r igen ekil
Yosa gird- b-ı fel ketde alursın ş yle bil
Baş ayağ olup heves ba rın ararsın muttasıl
Gevher-i maş da el  rmezse  n avv ş-ı dil
Ser-fir z ol degme bir dery lara baş egme gel

V.

B ğ-ı nazmumda şen  verdin dik p tezy n i n
G l-sit n  td m **Bey n ** ol lebi reng n i n
M -i c r  d nse bu nazm-ı sel s- y n i n
 y **Ma l **  teş-i s z-ı dili tesk n i n
S z deg ld r bir iim şudur bu nazm-ı b -bedel

87.

azel-i Nev‘  Tahm s-i Bey n 

Fe ‘il t n fe ‘il t n fe ‘il t n fe ‘il n

I.

D şeli r h-ı am-ı mi nete oldum p -m l
almadı b r-ı elem ekmek-ile tende mec l
Sa‘y  d p Ka‘be-i maş da  rişmekse mu al
Gece g nd z benem ol mu ‘tekif-i k nc-i mel l
M tel ş  v  per ş n u m şevveş-ahv l

II.

Aldı dört yanımı guşşayla ğam u derd ü elem
Dil-i bīmāruma bir çāre olur mı bilmem
Miḥnet-ābād-ı maḥabbetde dilā şimdi benem
Mübtelā-yı elem-i firkat ü dil-ḥasta-i ğam
Ḥarem-i ḥürmete nā-maḥrem ü maḥrūm-ı vişāl

III.

Benem ol vālih ü şūrīde vü dīvāne-şifat
Mest-i lā-ya ‘kil ü rüsvā-dil ü şeydā-hey’et
Rehber-i vādī-i ğam sālīk-i deşt-i miḥnet
Lā ‘übālī-şifat u Vāmık u Mecnūn-sīret
Bī-nevā-ṭab’ u gedā-meşreb ü dervīş-ḥışāl

IV.

Gelmedi kaldı uşüle işüm oldu mücmel
Nağş-ı taşvīr-i elem oldu baña şimdi ‘amel
Kalb ise olmada āheng-i hevāda muhtel
Sāz-ı muṭrib gibi cān beste-i evtār-ı emel
Beyt-i şā’ir gibi dil ḥānesi pür-vehm ü ḥayāl

V.

Vādī-i ‘aşka düşen Ḥakka tevekkül kılsun
Bu **Beyānī** gibi her işde te’emmül kılsun
Kayd-ı dünyāyı qosun terk-i tecemmül kılsun
Bunca bār-ı eleme néce taḥammül kılsun
Nev’ī-yi ḥasta-dil ü ‘āşık-ı bī-şabr u mecāl

88.

Ġazel-i Nev’ī Taḥmīs-i Beyānī

Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

I.

Göñül hemīşe bu Zāl-i zamāndan dūr ol
Er ol ne kendüñi gizle ne meşhūr ol
Ne şevket-ile Süleymān ne ḥāke düş mūr ol
Ne yār ḳahrıla ğam çek ne luṭfa mağrūr ol
Ne vuşlat eyle ṭaleb yārdan ne mehcūr ol

88. 48^a-48^b. Tahmīs edilen gazel. (Tulum ve Tanyeri, 1977: 399-400)
I/2. Mısrada eksiklik var.

II.

Esîr-i şöhret olup varma dergeh-i şāha
Hulûş-i kalb-ile eyle tevekkül Allāha
Tarîk-i fakrî gözet hem-reh olma güm-rāha
Ķanā'at eyle tama' kılma şevket ü cāha
Ne mîr-i mesned-i 'izzet ne 'abd-i me'mûr ol

III.

Bu bezm-gāh-ı fenānuñ şafāsı gey nādir
Beķāsı olmaduğı hod muķarrer ü zāhir
Mey-i ğurûr ile germ olma yıķma gel hātır
Ķeçinme kelleñe ser-kellesi şınar āhîr
Cihān içinde gerek Cem gerekse faĝfûr ol

IV.

Nuķûş-ı ğayr-ile ķalbûñ gel étme put-hāne
Ķoma ğoñülde ikilik yüzini bir dāne
'Arûs-ı rāzı nihān eyle hacle-i cāna
Niķāb-ı şuret-i esrārı açma nā-dāna
Libās-ı 'iffet-ile Ka'be gibi mestûr ol

V.

Beyānî pendini dut ğuş-ı cānuñ éy Nev'î
Netîcesi neye varur ğor anuñ éy Nev'î
Bilinmedük nesi vardur zamānuñ éy Nev'î
Ķü yok beķası bu fānî cihānuñ éy Nev'î
Ne derd-i hicr-ile ğam çek ne vaşla mesrûr ol

89.

Ķazel-i Bāķî Tahmîs-i Beyānî

Mef'ûlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

I.

Nüş ét müdām cām-ı mey sākîyā Cem ol
'Uşşāk-ı ğam-ğüsāruñ-ile yār u hem-dem ol
Dā'im şafā-yı ķalb-ile 'ālemde bî-ğam ol
Ķülzāra gel nesîm-i şabā gibi hoş-dem ol
Açıl derûn-ı ğonça-şifat şād u hurrem ol

II.

Pāk ét dilüni gerd-i kederden güher gibi
Göster cemālün āyīnesini kamer gibi
Gel bāğa gül açıl güzelüm verd-i ter gibi
Kesb-i tarāvet eyle nesīm-i seher gibi
Andan derün-ı perde-i esrāra maḥrem ol

III.

Hem-rāh u hem-dem olma şaḳın merd-i cāhile
Ḳat‘-ı merāḥil ét éresin tā ki menzile
Çok cüst ü cū gerek kişiye cidd ü cehd ile
Aḳar şu gibi érmege bir baḥr-i kāmile
Seyr ét basīḥ-i ḥākde seyyāḥ-ı ‘ālem ol

IV.

Éy dil ṭavāf-ı Ravza-i Darü’s-Selām edin
Sa‘y ét özüni ḥācī-i Beytü’l-Ḥarām edin
Ḥuddāmı içre nām-ı zevi’l-iḥtirām edin
Ḥāk-i ḥarīm-i Ka‘be-i kūyun maḳām edin
Erkân-ı Ka‘be gibi mu‘azzez mükerrerem ol

V.

Añma **Beyānī** gerdiş-i çarḥ-ı kebūdı ḳo
Fikr-i ğam-ı ziyān-ile sevdā-yı sūdı ḳo
Her nā-kes-i denīye yüz urma sūcūdı ḳo
Bāḳī ḥiṣāl-i merdüm-i nāḳış-vücūdı ḳo
İnsān-ı kāmil olmağa sa‘y eyle ādem ol

90.

Ġazel-i Ḳabūlī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

I.

Eşḳüm güherin sübḥa-i mercāna deġişmem
Ḥün-āb-ı dilüm la‘l-i Bedeḥşāna deġişmem
Ġam-ḥānemi ser-menzil-i ḥākāna deġişmem
Kāşānemi ben belde-i Kāşāne deġişmem
Vīrānemi ma‘müre-i Īrāna deġişmem

II.

Rûm éli şehâ şanma ki durmayla açıldı
Bu çarb-ı meşeldür döğüp urmayla açıldı
Gönlüm güzelüm yüzüni görmeyle açıldı
Çeşmüm ayağußn tozına sürmeyle açıldı
Hâk-i kademüñ kuhl-i Şıfâhâna değışmem

III.

Diñle nite aĥvâl-i cihânı yine benden
Getürdi şabâ bir haber[i] şağ u esenden
Rûmuñ yüzün ağ eglemişim Hind ü Yemenden
Yéğdür kara toprağı baña misk-i Hötenden
Zülf-i siyehüñ mülk-i Karamana değışmem

IV.

Çıķarmagil âhum ‘alevin çarĥ-ı kebûda
Beñzetme buĥârâyı Buĥârâdaki dûda
Ocaqlara düşüp dilerem kim yana oda
Hâşâkini ĥâşâ ki vérem şandal u ‘ûda
Süpründüsini sünbül ü reyĥâna değışmem

V.

Şor ĥâl-i **Beyânî**yi yine n'oldı Kâbulî
Ġavvâş-ı fikir ma'nî dürin buldı Kâbulî
Mevc-i yem-i nazm-ile cihân toldı Kâbulî
*Dilden dür ü gevher saçılır oldu **Kâbulî***
Ben kâna degül tab 'umu 'ummâna değışmem

91.

Ġazel-i Vücüdî Tahmîs-i Beyânî

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

I.

Şormaz aĥvâlümü ĥiç ol leb-i şekker-şikenüm
Elüm érmez ki édem çâre tolu yara tenüm
Ne dilüm var démege ĥâlümü dil-dâra benüm
Âteş-i âh-ı ciger-süz ile pürdür dehenüm
Dil-i 'uşşâķı dutuşdursa 'aceb mi süĥanum

II.

Benem abdāl-şıfat tekye-i ğamda mihmān
Yéridür cānımı yoluñda édersem ħurbān
Kül olur ‘āķıbetü’l-emr bu cism-i sūzān
Tāze dağ-ile tenüm āteş-i maħz oldu hemān
Ten-i ‘uryānımı ‘ayb étme yanar pīrehenüm

III.

Şeh-i mülk-i elemem ğuşşa vü ğam baña sipāh
Bulmasa üstüme yol n'ola ‘adū-yı güm-rāh
Toptolu ālet-i ħarb-ile derūnı éy şāh
Şāhī ħarb-zen [...] şaķaloz dāğ-ı siyāh
Oldı iķlīm-i ğama ħal‘a-i yanık bedenüm

IV.

Niçe bir cānuma derdüñle cefā eyleyeyin
Cümleten hep şoyunup terk-i ħabā eyleyeyin
Bu fenā mülki ħoyup ‘azm-i beķā eyleyeyin
Véreyin varumı yoluñda hebā eyleyeyin
Öliceķ baña yéter penbe-i dāğum kefenüm

V.

Nār-ı ğamla tutuşup çekme[de]dür cān ħahrı
Cismüme déense **Beyānī** n'ola yanık şehri
Tökseler üstine söyünmeye yüz kez nehri
Yanığuñ āteşi ħabladı **Vücūdī** dehri
Şöyle kim oldu semender gibi āteş vaţanum

92.

Ġazel-i Vaħdetī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Ġül yüzüñsüz dil-i ğam-ĝnüm açılmaz bir dem
N'ola bülbül gibi dünyāyı dutarsa nālem
Senden ayru baña mümkün midür olmaķ ħurrem
Bāğ-ı ‘ālemde şehā sensüz olur mı ‘ālem
Rūħ olmazsa ħurı ķāleb olur mı ‘ādem

92. 50^a-50^b. Tahmīs edilen gazel. (Öztürk, 2006: 99)
III/2. Ķad-i: *Metinde* ħanı.

II.

Géçer iken ele nāzikliğini bildürtmez
Şimdi bir dāyirededür ki ‘aқıllar yétmez
Başını taşla döгерseñ daһi te’sīr étmez
Hīç engüşt-i tahayyür deheninden gétmez
Müһr-i la’lüñ görelі éy yüzi gevhер-һatem

III.

Var mıdur kūyuña mānend cihānda gülşen
Қad-i mevzūnuña beñzer қanı bir serv-i çemen
El yudum görünür andan gözüme ‘aynı diken
Ravza-i һüsnuñ ile çeşme-i la’lüñ var-iken
Yere geçsün güm olup āb-ı Hızır bāğ-ı İrem

IV.

Başı gāvğāda hevā-yı gām-ı ‘aşkuñla müdām
Étmez oldı hele bir laһza yérinde ārām
Çekdiler cūlar anuñ pāyını zencīre tamām
Servi Mecnūn édinüp қaddüñ eyā Leylī-һırām
Āşiyān yapıdı anuñ başına murğān-ı Harem

V.

Baқmasa n'ola **Beyānī** bize her bir ednā
Cevherüñ қadrini bilmez göremez nā-bīnā
Nazar ehline görünsek yéridür kuһl-āsā
*Ehl-i nazmuñ ayağı toprağıyuz **Vahdetiyā***
Тarз-ı şi'rüm n'ola Bākīden olursa muһkem

93.

Ġazel-i Emīrī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

I.

Dil künc-i felāketde olup hem-dem-i mātem
Yoқ çāre һalāşa ki һuzūr eyleye bir dem
Bes seng-i belāyile қurılmış gibi beytüm
Cān қаşrı vücūda қонаlı olmadı һurrem
Dil һāneleri miһnet ü ālām-ile pür-gām

II.

Hayfâ ki felek étدی yérüm hâk-i mezellet
Tâli‘se zebûn tende ise almadı kuvvet
abladı murâdum güneşin ebr-i kesâfet
Bahtum nice gülsün ki sitâremde nuhûset
an ağlamadan hâlî degül dîde-i pür-am

III.

Cân bir yañadan âteş-i hicrân-ile sûzân
Dil hasta-i derd ü elem-i vuşlat-ı cânân
Ağyâr ise cem‘iyyet-i dil-dâr-ile handân
Ben derd-i am-ı hicr-ile giryân u perişân
Yâr ise muhâlifler ile étmede ‘âlem

IV.

Ol yâr-i cefâ-pîşe perîdende yek olsa
Yûsufîa güzellikde dañi müşterek olsa
Âfâa ziyâ vérmede mihr-i felek olsa
İnşâf édelüm nev‘-i beşerde melek olsa
Tâ böyle cefâya müteammil midür âdem

V.

Bilseñ ‘acebâ n'ola **Beyânî** buña hîkmet
Derd-i dili diñler yok éderseñ de hîkâyet
Vardur gibi albinde anuñ haylî harâret
Eş‘âr-ı **Emîrî** ise hep şimdi şikâyet
Mâbeyni mi var ol şeh-i hûbânla bilmem

94.

azel-i Beyânî Tahmîs-i Hod

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

I.

Elümde båd dirîgâ başumda hâk-i sitem
Gözümde âb-ı nedâmet dilümde âteş-i am
Meded meded ki yérim oldı tekyegâh-ı elem
Şehâ bu hânah-ı dehr içinde şimdi benem
Belâ-keşân-ı reh-i ‘aşa pîr ü pîş-i kıdem

II.

Kaçan dil eylese deşt-i gamuñda geşt ü güzār
Elinden éde firār ihtiyār u şabr u qarār
Ne çäre kâdir-i tedbîr olur mı aşık-ı zār
Çü aşk dilde qarār étdi ‘aql kıldı firār
Harîm-i hürmete nâ-mahrem olmada mahrem

III.

Dilâ hemîşe olıgör qarîn-i hem-dem-i ‘aşk
Müsahhar ola saña tâ ki mülk-i ‘âlem-i ‘aşk
Dem-â-dem eyle tevâzu‘la cānı mahrem-i ‘aşk
Dilüñde naqş ola dërseñ nigîn-i hâtem-i ‘aşk
Bu yolda mûm olıgör olma taş gibi muhkem

IV.

Ümîd-i vaşl ile çekme igende bār-ı belâ
Fırâk-ı miñnet-i yâra taħammül eyle dilâ
Her işde hâzır u nâzırdur añla bil Mevlâ
Kemâl-i nefis bugün hâşıl eyle kim ferdâ
N'édem ne çäre édem déyicek ne çäre nedem

V.

‘Arûs-ı nazm-ı dil-âvîzüñ olsa n'ola hemîn
Pesendîde-i şüret-gerân-ı milket-i Çîn
Beyânî vaşf-ı ruḥ-ı yârı eyledüñ rengîn
Edâ-yı pāküñe hep cümle kıldılar taḥsîn
Efâzıl-ı ‘Arab u şâ‘irân-ı mülk-i ‘Acem

95.

Ġazel-i Bâkî Tahmîs-i Beyânî

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

I.

Peyk-i şabâ nevrûzdan çün geldi déyü urdı dem
Açılsa gülse vechi var gülşende her bir gönça-fem
Esdükce bād-ı şubḥı gör dilden géder gerd-i elem
‘Âlem hayât-ı nev bulur cānlar bağışlar dem-be-dem
Enfâs-ı Rûhullâhdur gūyâ nesîm-i subḥ-dem

II.

Érdi yine hüküm-i kader döşendi bāğa naḥ-ı zer
Şöhretle buldı zīb ü fer ‘ibret gözüyle kıl nazar
Ehl-i başiretseñ eger şanma güneş toğdı seher
Şahn-ı felekde cilveger tāvūs-ı zerrīn-bāl ü per
Bāğ-ı cihān pür-nūr-ı fer ‘ālem gülistān-ı İrem

III.

Buldı yine dünyā nizām halk-ı zamāne şād-kām
Oldı civānān-ı be-nām ‘aşıkları emrine nām
‘Ālemde hep mest-i müdām güyā meh-i bedr-i tamām
Bezm-i şafā vü reşh-i cām bu zemzem oldı her maķām
Mey-ḥāneler Beytü’l-Ḥarām pır-i muğān şeyhü’l-Ḥarem

IV.

Şalınmada her dil-rubā seyrāna çıkmış her yaña
Her bülbül-i rengin-edā güyā éder ‘ayşa şalā
‘İşretde ‘ālem cā-be-cā bu ne ‘aceb zevk u şafā
Müşgīn-nesīm oldı hevā ‘anber-şemīm oldı şabā
Gülcāra gelse gālibā urmaz Hotenden nāfe dem

V.

Oldur şecī‘ ü hem cesīm dutmuş o rāh-ı müştakīm
Bir kimseden çekmez o bīm yokdur aña hergiz ğarīm
Bulsa n'ola şıḥhat saķīm ‘İsī-nefesdür ol ḥakīm
Bād-ı seherden hoş-nesīm hulķ-ı Hudāvend-i Kerīm
Sulṭān-ı ‘ādil Şeh Selīm şāhensēh-i şāhib-kerem

VI.

Ol seher-yār-ı mu‘teber şāyeste-i tāk u kemer
A‘dādan étmez hiç ḥazer ya‘nī o şāh-ı baḥr u ber
Dérem saña andan ḥaber şorarsañ elķābıñ eger
Keyḥusrev-i Cemşīd-fer Cemşīd-i Keyḥusrev-güher
Dārā-yı İskender-zafer İskender-i Dārā-ḥaşem

VII.

Emrüne ‘ālem rāmdur hep bende-i nā-kāmdur
Saña ğaraż i‘lāmdur dünyāda ḥod bir nāmdur
Vaķt-i sürür-encāmdur sür zevrakı eyyāmdur
Şāhā muraşsa‘ cāmdur sākī-i sīm-endāmdur
‘Ayş-ı mey-i gül-fāmdur rāḥat-resān-ı rūḥ-ı Cem

VIII.

Zevk ü sürür eyyāmıdur şimdi tebessüm vaqtidür
Şevk ü şafā hengāmıdur şanmañ tazallüm vaqtidür
Cevri qosun ‘uşşāqına dil-ber terahhüm vaqtidür
‘Ayš u tena ‘‘um vaqtidür sākī terennüm vaqtidür
Bākī tazallüm vaqtidür güftāre sa ‘y ét lā-cerem

IX.

Sensin sen ol ‘ālī neseb çekmek neden bunca ta‘ab
Ednā vü a‘lā rüz ü şeb eş‘āruñ eylerler taleb
Durmañ nedür yā bī-sebeb saña **Beyānī**yken laqab
Hāmūşluk senden ‘aceb tab‘uñ müsellem dutdı hep
Şıhr-āferīnān-ı ‘Arab pākīze-güyān-ı ‘Acem

96.

Naẓīre-i Zihnī Taḥmīs-i Beyānī

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

I.

‘Azm-i çemen kıl gel şalın éy serv-қadd-i gonça-fem
Elden kaçırma fırsatı gir rāh-ı bāğa baş қadem
Étdi selāmuñ almağa her nārven қaddini ḥam
Açıldı şeb-büy-ile gül esdi nesīm-i şubḥ-dem
Zerrīn қadeḥle bāde şun sākī çemende dem-be-dem

II.

Gömgök çemen şan āsmān yolları güyā keh-keşān
Ezhār-ı bāğ-ı gül-sitān vérür kevākibden nişān
Birdür zemīn ile zamān yā ‘aksidür çarḥuñ hemān
Saқf-ı semāda zer-feşān ‘anқā-yı fīrüz-āşiyān
Pür-zīb ü fer bu būsitān bāğ-ı cihān reşk-i İrem

III.

Şāhā tevekkül vaqtidür şanma te‘emmül vaqtidür
Şabr u taḥammül vaqtidür ne ḥod ta‘allül vaqtidür
Sünbül қaranfül vaqtidür feryād-ı bülbül vaqtidür
Éy lāle-ruḥ gül vaqtidür hengām-ı gül mül vaqtidür
‘Ayš u tenāvül vaqtidür gel bezm-i bāğa eyle dem

IV.

Servi bu kıadd ü bāl-ile yol üzre istikbāl-ile
Bir fikr ü bir eşğāl-ile her şey' birer aıhvāl-ile
Bād ise isti'cāl-ile bir gūne kııl ü kıāl-ile
Sūsen zebān-ı hāl-ile bülbül şafā-yı bāl-ile
Her ğonça bu minvāl-ile açdı şenā-yı şāha dem

V.

Nesl-ile sen Oşmānīsın bir şāh-ı 'ālī-şānısın
Çarıuñ meh-i tībānısın derd ehlinüñ dermānısın
Mülk-i kerem sultānısın haııķā ki 'ālī hānısın
Tendür cihān sen cānısın luııf u mürüvvet kıānısın
Sultāñ Selīm-i Şānīsın ibn-i Süleymāñ-ı düvüm

VI.

Éy şehir-yār-ı şīr-ceng baıır-ı vefāda çün neheng
Şaldı sipihre nām u neng döymez neberdüñe peleng
Étdüñ 'adūya dehri teng kıabzañdadur Rüm u Fireng
Bāğ-ı cihānda bī-direng nüş ét şarāb-ı lāle-reng
Mir'āt-ı dilde kıoma jeng alup elüñe cām-ı Cem

VII.

Ol şāha her dem kııl du'ā eyle yūri Haııdan recā
Hıfz éde anı dāyima derd ü belālardan Hudā
Budur sözüm dedüm saña tutgil kıulaıı benden yaña
Zihnī sipihri-ı bī-vefā eylesse cāna biñ cefā
Mest-ı müdām ol sür şafā bezm-i cihānda çekme ğam

VIII.

Bendeñ **Beyānī** rüz u şeb çekmekdedür derd ü ta'ab
Luııf étseñ olmaz mı 'aceb ihşānuñ eylesler taleb
Sensin bugün 'ālī-haseb halkıuñ vücūdına sebep
Key-husrev-i vālā-neseb oldu muıı' emrüñe hep
Fermāñ-revāyān-ı 'Arab rüz-ı resāyān-ı 'Acem

97.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Cemālüñdür véren gün gibi āfāka ziyā kıblem
Ruĥüñdur 'āleme āyīne-i gītī-nümā kıblem
Teveccüh étse dünyā n'ola her demde saña kıblem
Yüzüñdür Ka 'be-i 'ulyā-yı aşĥāb-ı şafā kıblem
Ġapuñdur Mescid-i Akşā-yı erbāb-ı vefā kıblem

II.

Seni her-cā'ī déyü ĥaĥķuña eller neler dér gör
Ne var bī-çāreler ĥālını sen de yoĥlayup bir gör
Hele ben bildügüm bu kim gerek öldür gerek dirgür
Dil-i pür-iştiyāķı tek vişālin 'īdine érgür
Eger ħurbān dér-iseñ yoluña cānum fedā kıblem

III.

Ġanı çeşmüm gibi bir merdüm-i 'ayyār-ı nāzükter
Diküp göz reh-güzāruña ġubār-ı pāyuña gözler
Yüz urduġı budur dergāhuña ehl-i nazar ekşer
Bilürsin nūr-i dīdem tütüyāya ħatıur gevher
Éşigüñe yüzüm sürsem n'ola a Ka 'bem a kıblem

IV.

Ġapuñda Merve ĥaĥķı dūr olan görmez şafā hergiz
Anuñçün bekleyüp kūyuñı ĥuddāmından olduĥ biz
Ġalup ĥayretde çün 'uşşāķ olurlar cümleten 'āciz
Eger kūy-ı ĥabībe secde ħılmaķ olmasa cā 'iz
Cihānda ħible-gāh olmazdı kūy-ı Muştafā kıblem

V.

Münevver eyledi mihr-i cemālüñ yine āfāķı
Beyānī gibi 'ālem ĥüsnüñün hep oldı müştāķı
Ġoma derd-i firāķuñ birle gel iñletme 'uşşāķı
*Yüzüñ görüp n'ola vaşluñ temennā eylese **Bākī***
Görünse Ka 'be dérler müstecāb olur du 'ā kıblem

98.
Gazel-i Sā'ī Tahmīs-i Beyānī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I.

N'ola dence yüzüne mäh benüm sultānum
Sensin iklīm-i dile şāh benüm sultānum
Hāl-i dilden ola āgāh benüm sultānum
Varayın kūyuña her gāh benüm sultānum
Seni gördükde dérin āh benüm sultānum

II.

Māla mālīk olanı şanma 'azīz ola şehā
Vezn-i tab' üzre gerekdür kişiyē hüsni edā
Herkesüñ hīle vü lu'bına inanma aşlā
Şaķın ihvān-ı şafā Yūsuf-ı Mışrī-āsā
Kazmasunlar yoluña çāh benüm sultānum

III.

Ne kadar étdüm ise derdüme re'y ü tedbīr
Çāre yok n'eyleyeyin bu imiş emri taķdīr
Bağlayup taķmış-iken boynuma zülfüñ zencīr
Cān-ı maħzūnumu gel eyleme kāfirde esīr
Olma 'ağyār ile hem-rāh benüm sultānum

IV.

Bārekallāh zihī kudret-i şun'-ı Hallāk
Halk-ı 'ālem dükeli hüsnuñe olmuş müştāk
Taht-ı hükmünde olursa n'ola ger Şām u 'Irāk
Éy şeh-i hüsni durup karşıña şaf şaf 'uşşāk
Déyeler yarıcıñ Allāh benüm sultānum

V.

Néce kalmaya **Beyānī** bu reh-i müşkilde
Medhüñ étmekde cihān dāmeni ammā bélde
Söylenür gerçi ki evşāf-ı hamīdeñ elde
Sā'ī-i hasta-dilüñ nām-ı şerīfüñ dilde
Virdidür şām u şehir-gāh benüm sultānum

99.
Gazel-i Şehidî Tahmîs-i Beyânî
Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

I.

Bî-nişānam kendümi insān içinde şaqlaram
Bî-ser ü pâyüm başum dāmān içinde şaqlaram
Bulamam geh ben beni bir ān içinde şaqlaram
Derd-i cānānı gönül ben cān içinde şaqlaram
'Aşk odın bu sîne-i sūzān içinde şaqlaram

II.

Vādî-i 'aşk içre Mecnūn gibi ser-gerdān olup
Düşdüm ol Leylî-hırāmuñ yolına pūyān olup
Gülmem açılmam ne [de] gül şevkine şādān olup
Keşf-i esrār eylemem bülbül gibi nālān olup
Kānlu yaşım dīde-i giryān içinde şaqlaram

III.

Çoma ayakda elüm al sākīyā senden meded
Yine sensin bende-i üftādeye dāyim sened
Dönmezem kavlı-i ezelden ger beni eylerse red
Étmişem *kālū belā*da yār-ile 'ahd-i ebed
Ben bu 'ahdi dīn ile ĩmān içinde şaqlaram

IV.

Dutalım a'dā kıomaz 'uşşāka kibr ü kīnesin
Al ele pāk ét şafā bulsun gönül āyīnesin
Şehler unutmak revā mı bende-i dīrīnesin
Kul olaldan 'aşkuña şāhā gamuñ gencīnesin
Ben de cān gibi dil-i vīrān içinde şaqlaram

V.

Eyler iken zümre-i hūbāna istiğnā-yı 'aşk
Yoğ benüm gibi **Beyānî** şimdi bir rüsvā-yı 'aşk
Başuma düşdi hevā-yı kākül-i sevdā-yı 'aşk
Éy **Şehidî** kılmazam tezvīr ile da'vā-yı 'aşk
Vaşl-ı yārı ğuşşa-i hicrān içinde şaqlaram

99. 54^b-55^a.

III/4. *kālū belā*: Kur'an-ı Kerīm, 7 A'rāf Sūresi 172.

100.

Ġazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Cān u dilden seni kılmakda taleb sulṭānum
Çekecek yine bizüz derd ü ta‘ab sulṭānum
Baş u cān cümle fedā yoluña hep sulṭānum
Söğmesün tek bize hışm-ile o leb sulṭānum
Kuluñuz eylemezüz terk-i edeb sulṭānum

II.

Ser véren yoluña ‘āşıkларуñ ol serveridür
Reh-nümāyān-ı maḥabbet olanuñ reh-beridür
Serverā ḥāk-i rehüñ çün başumuz efseridür
Ayağıñ tozını baş üzre dutarsañ yéridür
Gökden indi saña ser-tāc-ı laḳab sulṭānum

III.

Çapuñuñ mihr-ile meh ḳulluğın eyler dün ü gün
Yağdı mihr-i ruḥuñ āfāk derūnına döğün
Mālik-i mülk-i melāḥatsın éya şāh bugün
Mısr-ı ḥüsn içre Hudā ḳıldı seni Yūsuf çün
Taht-ı ḥükmüñdedürür Şām u Haleb sulṭānum

IV.

Biz éşigüñde şehā ḥāşılı derbānuñ iken
Yüz sürüp ḥidmetüñe bende-i fermānuñ iken
Biz senüñ luṭfuña ḳalduğumuz iz‘ānuñ iken
Biz senüñ cān ile şermende-i iḥsānuñ iken
Bize bu deñlü cefālar ne ‘aceb sulṭānum

V.

Deli göñlümüzi ‘aşḳuñla levend étmiş idük
Ḥidmete lāyık édüp bunca pesend étmiş idük
Tār-ı zülfüñi **Beyānī**ye kemend étmiş idük
Resen-i kākülüñe ‘Ulvīyi bend étmiş idük
Bu cefāya ‘acebā neyki sebeb sulṭānum

100. 55^a-55^b. Tahmīs edilen gazel. (Kaya, 2013: 347)
I/4. o leb: *Metinde* olup.

101.

Ġazel-i Yahyā Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

I.

Yoluñda n'ola alursan bu cān-ı ŧırīnüm
Neden dédüñ aña var ħusrevā benüm kīnüm
ŧikesteñem ki belā sanki oldı bālīnüm
ŧutuşdı āteş-i 'aşk-ile kalb-i ğam-ĝnüm
Zülāl-i vuşlat ile olmaz oldı teskīnüm

II.

Yoluñda ħidmetümi n'ola başa érgürsem
Ne zevĝ olur yüzümi ħāk-i pāyuña sürsem
Tenümi lerze alur rüyuñı kaçan görsem
Bu şevĝ-ile yéridür zerre gibi rakş ursam
Ki oldı gün gibi yār āsitān-ı temkīnüm

III.

Benem serīr-i eĝālīm-i 'işrete Dārā
Bu nüh-ķıbābı édinsem 'aceb mi şırça serā
Yéridür evc-i felek taĝt-ĝāh olsa baña
Başumda tāc-ı sa 'ādet elümde cām-ı şafā
Yanumda şāh-ı cihānum ħolumda şāhīnüm

IV.

Baĝa görür bu ĝöñül sende ħiĝ vefā görmez
Cefāya rāzī olur n'eylesün vefā görmez
Teveccühi sañadur özgeden şafā görmez
Cemāl-i ĝayra nazār ĝörmegi revā görmez
Cemālūñi ĝoreli dīde-i cihān-bīnüm

V.

Beyānī nazmuma déense 'aceb mi cām-ı şafā
Ki neş'esinde anuñ cümle mest olur şu'arā
Érer mi 'aĝl ile esrārına anuñ dānā
Maĝabbet ehline bir ħālet eyler éy Yahyā
Şarāb-ı nāba bedeldür bu şi'r-i rengīnüm

102.

Ġazel-i Beyānī Tahmīs-i Ħod

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Gün gibi tıtdı 'ālemi 'unvānumuz bizüm
Şāhāne tañ mıdur dura dīvānumuz bizüm
Tab'ı bülend olan bilür iz'ānumuz bizüm
N'ola edānī bilmese 'irfānumuz bizüm
Yine ma'ārif ehli bilür şānumuz bizüm

II.

Çokdur egerçi cevherī vü şayrefī geçer
Dil riştesine kande olur böyle zer dizer
Sūķ-ı hünerde komadı söz gevherine yér
Neşr-i cevāhir-i sūħan-ı pāki nazm éder
Tahrīre gelse kilik-i dūr-efşānumuz bizüm

III.

Keyfiyyet-i me'āl-i dili añla bil yaķın
Bilürsin anı vāķıf-ı esrār iseñ hemīn
Her bir denīye şanma bizi yār-ı hem-nişin
Bize muķārin olan olmadı ġayra ķarın
Zirā sa'ādet ehlidür aķrānumuz bizüm

IV.

Tāñ mı bu fi'lī küfre berāber désem saña
Ķāyıl mı olur işte Müselmān olan buña
Lāyık mı tatlu cānumuza ola biñ cefā
Ķāfir raķīb yāri ķucup acısaķ n'ola
Ya gögsümüzde yok mudur İmānumuz bizüm

V.

Şanma bizi **Beyānī** bugün bī-sa'ādetüz
Biz ķimyāya ķādirüz ehl-i velāyetüz
Şāhib-kemāl-i mālik-i mülk-i feşāhatüz
Biz kesbi hūb h^vāce-i şehr-i belāgatüz
Pürdür metā'-ı şī'r-ile dükkānumuz bizüm

103.

Ġazel-i Yahyā Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Ben ki iklīm-i ‘ademden bu cihāna geldüm
Rūzgār içre hevā ile yüpürdüm yéldüm
‘Āķıbet gitdi civānlık giderek çöngeldüm
İki kat oldu vücūdum kocadım kat kaldum
Melekü ‘l-mevt selāmını egildüm aldum

II.

Bu cihān tekye-i pīrānına serdār oldum
Pīr ü hem-pīş-i kıdem vāķıf-ı esrār oldum
Göge érdi şerefüm mihre hevā-dār oldum
Ağarup gün gibi müstağrak-ı envār oldum
Sāye-veş yüz karasın rüy-ı zemīne çaldum

III.

Bāğ-ı ‘ālemde görüñ naħl-i kadüm aħvālin
Érdi gāyetde kemāline vü buldı sālin
Gerçi ben şu gibi ‘ayn-i hünere meyyālin
Ma ‘rifet mīveleri egdi vücūdum dalın
Rā gibi hayret-ile baħr-i fenāya taldum

IV.

Bāğ-ı dehr içre hazān ola gibi nesterenüm
Şolmağa başladı nergisle gül ü yāsemenüm
Korķum oldur kopara bād-ı ecel berg-i tenüm
Rūzgār içre dü-tā oldu nihāl-i bedenüm
Āħir-i māh gibi gāyet ile inceldüm

V.

‘Ālem olmuşdı **Beyānī** gözüme dām-ı belā
Murğ-ı cānum kafes-i tenden ola gibi rehā
Uçmağa başladı gözümde muħaşşal hūrā
Rūhum aşlına rücu ‘éde gibi éy Yahyā
Pīr olup gerdenümi cānib-i hāke şaldum

104.
Ġazel-i Yetīmī Tahmīs-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Sürinü yérde yüzüm qahr-ile cārüb mıyam
‘Arşa-i dehrde ġaltān oluram ʔop mıyam
Hele idrāk édemem ben beni meczüb mıyam
İñlerem her géce ben derd-ile Eyyüb mıyam
Dökerem göz yaşını hicr-ile Ya‘qüb mıyam

II.

Yalıñız ben degülem ġamdadurur hep ‘ālem
Düşdi dām-ı elem-i dāmene ceddüm Ādem
İntikāl étđi atamdan baña irş-ile elem
Ana raħmine düşelden beni terk étmedi ġam
Bilmezem ben bu ġamuñ ‘aynına maħbüb mıyam

III.

Oladum zerrece ‘ālemde hele ben rāħat
Baña miħnetle neden böyle vérürsin zaħmet
‘Acebā neyki benümle bu qadar ünsiyyet
Éy baña ʔalib olan derd ü belā her sā‘at
Beni terk étmedüñüz ben size maħlüb mıyam

IV.

Ne qadar étđüm ise derd ü belālardan ibā
Gün-be-gün yine qarın olmada anlarsa baña
Hāşılı mihr ü maħabbetse hele ancak ola
Biri birinden ügürtler beni bu derd ü belā
Bilmezem ben ki ‘aceb bunlara mergüb mıyam

V.

Kimse hīç saña **Beyānī** gibi dil baġlamasun
Āteş-i ġuşşa ile cān u dilin ʔaġlamasun
Cūy-veş eşk-i derünı güzelüm çaġlamasun
Éy lebi ġonça **Yetīmī** néce qan aġlamasun
Dest-i hicr-ile bükersin beni mektüb mıyam

105.

Ġazel-i Fuzulî Tahmîs-i Beyânî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

I.

Şubh érüp oldı yine çünki şeb-i târ tamâm
Câme-h^vâbından o meh şîve ile kıldı kıyâm
Reviş-i râha kadem başmağa étدی aqdâm
Ġıldı ol serv-i sehî nâz-ile hammâma hurâm
Şem‘-i ruhsârı ile oldı münevver hammâm

II.

Yüzi rüşen idi dehrüñ meh-i tâbânından
Nür-bahş idi ruġı mihr-i dıraşşânından
Ter idi ‘arızı bâġuñ gül-i handânından
Görinürdi bedeni çâk-i girîbânından
Câmeden çıkdı yeñi ayını gösterdi tamâm

III.

Câmeden ayru gören dér o perîñüñ şânın
Meger indürdi felek yere meh-i tâbânın
Çıkarup pîrehen-i müşg-i gül-âb-efşânın
Nîl-gün fûtaya şardı beden-i ‘uryânın
Şan benevşe içine düşdi muķaşşer bādâm

IV.

Hicr-ile geçmiş iken hâşılı rüz u şeb-i havz
Câm-ı la‘liyle şafâlandı yine meşreb-i havz
Ġazz édüp pertev-i rüyında anuñ kevkeb-i havz
Oldı pā-būs-ı şerîfiyle müşerref leb-i havz
Buldı dîdâr-ı laîfiyle ziyâ dîde-i cām

V.

Şâne el urmaġ-ıla oldı perîşân ġîsü
Yine cem‘ oldı ne siġr étدی o çeşm-i cādü
Yâre şâbün ezilüp sürdi revân pâyına rü
Ġas elin öpdı ġased étدی kara baġrını şu
Yétدی şu cismine gitdi bedenümden ārâm

VI.

Şubh-ı kâzibde görüp şubh şananlar şafağı
Farq éder mi kara cāhildür o karayla ağı
Sühanuñ budur eşahhı vü sözüñ mā-şadağı
Şandılar kim şatılır dāne-i dürr-i 'araki
Çoqlar el kīseye urdı édüp endīşe-i hām

VII.

Kıldı sevdā-zede āfākı o zülf-i pür-çin
Dāmen-ālūde cihān olalı pāyına qarın
Pertev-i mihr-i ruhı birle ziyālandı zemīn
Kākülin şāne açup kıldı hevāyı müşgīn
Tīg müyin dağıdup étđi yeri 'anber-fām

VIII.

Yüz cilā buldı yine hüsle yunup arınup
Oldı pākīze melāhatde meh-i bedre dönüp
Gün gibi yine tülū' étđi felekde görinüp
Çıkdı hammāmdan o perde-i çeşmüm şarınup
Dutdı āsāyiş-ile gūşe-i çeşmümde maķām

IX.

Cāmlar üstine hayrān oluban göz dikdi
Tāqlar hıfzı için hizmetine bēl bükdi
Lüle-i āb sükūt étđi zebānın çekdi
Merdüm-i dīdem ayağına revān şu dökdi
Ki gerek şu dökile servüñ ayağına müdām

X.

Çekeyin yāre **Beyānī** néçe hemyān naķdin
Dökeyin ayağına eşk-i firāvān naķdin
Hep nişār eyleyeyin dīde-i giryān naķdin
*Müjde hammāma **Fuzūlī** véreyin cān naķdin*
Κılmasun şarf-ı zer ol serv-ķad ü sīm-endām

106.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü mefā 'ilün mef'ülü mefā 'ilün

I.

Yolında o cānānuñ terk eyleyeyüm cānum
Tek şağ u esen kıalsun ol ħusrev-i ħübānum
Yaş yérine kıan döksün bu dīde-i giryānum
Şebnem gibi şaçılsun koñ eşk-i firāvānum
Güller gibi açılsun tek gonça-i ħandānum

II.

Nār-ı ġamıyla dāyim sīnem de yakılmağda
Gözler kıamaşur éy meh rüyüña bağıılmağda
Yanuñca siyeh-rūlar çün sāye tağıılmağda
Sen gül gibi ġülşende ġülmekde açılmağda
İñler kıafes-i tende murğ-ı dil-i nālānum

III.

Ol sākī-i ġül-çehre 'ayş eylemeden kıalmış
Cām-ı mey-i keşretten çeşmini ħumār almış
Şan mālīk-i deryādur vahdet yemine tağıılmış
'Ālemden olup fāriğ nāz uyħusına varmış
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum

IV.

Yokdur yalınız dehrüñ ġöñlüm gibi kıallāşı
Bağımaz ni'am-ı vaşla bilür yéyecek aşı
Müjġānum ezelden ħod ħāk-i rehi ferrāşı
Ķoñ āb-ı revān olsun ağısun da ġözüm yaşı
Tek seyr-i kenār étsün ol serv-i ħırāmānum

V.

Étmem ben ölürsem de bir şağışa bugün reşki
Sen şāha **Beyānī**-veş kıul olsa cihān kıaşki
Dil nağıdi nedür saña lāyık ola peşkeşki
Bākī reh-i kıyüñda döksün ġüher-i eşki
Mağışul-i dil ü dīde hep yoluña sultānum

107.

Ġazel-i Kāmī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Egerçi ŧüretā mür u haķır u nā-tüvānam ben
Serīr-i 'aşka ammā pādiŧāh-ı kām-rānam ben
Niŧān-ı tīr-i müjgān-ı kemān-ı ebruvānam ben
Esīr-i bend-i zülf-i kākül-i 'anber-feŧānam ben
İki zencīr ile vā-beste bir ŧīr-i jiyānam ben

II.

'Ulüvv-i himmet-ile n'ola olsa mertebem a'lā
Zuhūr édüp felekde yér edinsem āftāb-āsā
Degül cāy-ı ta'accüb ger bañā baķmazsa her ednā
ŧu'ā'-ı mihri görmez zerrece huffāŧ-ı nā-bīnā
Anuñçün dīde-i her bī-baŧīretten nihānam ben

III.

Bilür çok mantıķu'ť-tayrı kelām-ı 'aşķ añlanmaz
Bu bir ķuş dilidür anı Süleymānlar daķı bilmez
Ben ol 'anķā-cenāham kūh-ı Ķāfuñ 'aynuma gelmez
Nice yıl uça sīmurğ cilve-gāhum seyrine érmez
Hümā-yı lā-mekān bir ŧāyir-i ķuds-āŧiyānam ben

IV.

Ben ol nāzik-zebān u tūťi-i ŧīrīn-edāyam kim
Cemāl-i hūb-ı maķbūbāna mir'āt-ı ŧafāyam kim
Ma'ārif baķrinüñ ğavvāŧı ile āŧināyam kim
Yed-i nā-dāna dūŧmiŧ ben o dürr-i bī-bahāyam kim
Dü 'ālem naķdini vērseñ bahāma rāygānam ben

V.

Beyānī cāna kār étđi iŧi ağyār-ı bed-kāruñ
Düŧer zenbūr-āsā ķand-i la'line ol dil-dāruñ
Néçe bir zehr-i hicrin nūŧ édem ben ol cefā-kāruñ
Viŧāli ŧekkeristānından ayru **Kāmiyā** yāruñ
Giriťtār-ı ķafes bir tūťi-i ŧīrīn-zebānam ben

108.

Ġazel-i Ķabŭlĭ Tahmĭs-i Beyānĭ

Fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilātŭn fe‘ilŭn

I.

‘Ömerŭñ ‘ömrine vŭ yaşına ħurbān olayın
‘Ömerŭñ başına vŭ saşına ħurbān olayın
‘Ömerŭñ ġamze-i ħallāşına ħurbān olayın
‘Ömerŭñ gözine vŭ ħaşına ħurbān olayın
‘Ömerŭñ cānına vŭ başına ħurbān olayın

II.

Dil-rubālarla n'olur ħāl-i dilŭm āħir-i kār
Bilmezem n'eyleyeyin her yanum aldı efkār
Yétmeye göñlümi biñ pāre édersem her bār
Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerŭñ evbāşına ħurbān olayın

III.

Néce ta‘rĭf édeyin saña o nāzik-bedeni
Ditrer üstine nazardan şaħınup pĭreheni
Dérler idi itürür kendözin anı göreni
Gözi öldürdi ħaşı naħşı helāk étđi beni
Ķaşına naħşına naħħāşına ħurbān olayın

IV.

Ölmedin ben beni bir kerre aña érgüreyin
Dileğim bu ki bahāneyle cemālin göreyin
Yüzümi gözümi pāyına varayın süreyin
Şehriniñ evleriniñ yoluna cānlar véreyin
Kŭyınıñ taşına topraġına ħurbān olayın

V.

Yaraşur ħullarına eylese şeh ġāhĭ nigāh
Tañ mıdur ħāl-i **Beyānĭ**den olursa āġāh
Bed nazardan umarın kim anı ħıfz éde İlāh
*Hŭblar başı imiş çünki **Ķabŭlĭ** ol şāh*
Ben daħi hŭblaruñ başına ħurbān olayın

109.
Ġazel-i Fiġānī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Cāndur lebūñ ki bulmaz aña kimseler nişān
Olsa ne deñlü 'ilm ü hūnerle cerīde-ḥ^vān
Gelmez lisānı nuṭka ḳalır şöyle bī-zebān
Aġzuñ ḥadīşine açamaz zerrece dehān
Esrār-ı 'aşka vākıf olan ṭab '-ı ḥurde-dān

II.

Pā-māl ḳoyma bendeñi éy serv-i ser-keşüm
Yokdur reh-i belāda bugün bir ayaḳdaşum
Varum dükendi ḳaldı hemān bir ḳurı başum
Gözden çıkalı gelmedi hīç 'aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yérinde ḳan

III.

Benden murāduñ almaḳ ise şāhum intiḳām
'Aşḳuñ felāketi beni ḥod eyledi tamām
Budur ki toġrusı sözümün ḥāşıl-ı kelām
Şaḳın yoluña gelmesün éy serv-i ḥoş-ḥurām
Her şuya şu gibi gel aḳıtma yaşum revān

IV.

Yokdur ḳapuñda bencileyin bir şikeste-ḥāl
Derd-i firāḳ u ġuşsa ile ola pāy-māl
Luṭf ét 'azīz başuñ-içün olmasun vebāl
Ḳaldum ayaḳda 'arşa-i miḥnetde destüm al
Éy şeh-süvār-ı ma'reke-i āḥirü'z-zamān

V.

Olsa **Beyānī** luṭfuña dāyim n'ola ḳarīn
Vaşf eylemekden olmadı ḥālī seni hemīn
Taḥsīn édüp felekde melekler dēr āferīn
Meddāḥ olalı saña eyā Müşteri-cebīn
*Oldı **Fiġānī** 'arşa-i nazm içre pehlevān*

110.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Daħi a‘lā olur ol kām̄et-i bālā göresin
Hep aķar pāyına Őu gibi bu dūnyā göresin
Néce reftār éder ol serv-i dil-ārā göresin
Seyre çıķsun ne temāšā ola peydā göresin
Bir iki gün hele seyr eyle temāšā göresin

II.

Ruħı mir‘ātını gün gibi mücellā étsün
Tūtī-i řab‘umuzu Őevķ-ıla gūyā étsün
Dēñ o ‘İsī-deme bir nuřķ-ı Mesīhā étsün
Leb-i cān-baħşı ile mürdeler ihyā étsün
Néc'olur mu ‘cize-i Ĥazret-i ‘İsā göresin

III.

Durmadan olmada gitdükce göñül lā-ya‘ķil
Şabr ise elde degül miħnet-ile pā-der-gil
Bir k̄ara yazuyımıŐ başuma bu ve‘l-hāŐıl
Çekilür silsile-i zülfi siyeh-kārına dil
Beni dīvāne kılur bir gün o sevdā göresin

IV.

Zulmet-i ğamda göñül k̄aldı yine hūr u zelīl
K̄an döküp ağlamadan dīdelerüm oldı ‘alīl
Reh-i ‘aŐķında baña rūŐen olup ola delīl
O mehüñ Őevķine yér yér yakayın néce fitīl
Sīnemüñ dağların Şekl-i Őüreyyā göresin

V.

Néce bir derd **Beyānī** niçe bir ğuşŞa vü ğam
K̄ablaya āyine-i hātırı jengār-ı elem
Gelse gül yüzini gösterse o cān-ı ‘ālem
Bākīyā cilve kılur çehre-i maķŐūd ol dem
Ki göñül āyinesin pāk ü mücellā göresin

111.

Ġazel-i ‘Ubeydī Tahmīs-i Beyānī

Müstef‘ilün fe ‘ülün müstef‘ilün fe ‘ülün

I.

Éy şehriyār-ı ‘ādil zülme yasağūñ olsun
Eyvān-ı dūd-mān-ı şāhī ocağūñ olsun
Taht-ı serīr-i şāhī her dem turağūñ olsun
Bu tāk-ı lāciverdī zer-beft otağūñ olsun
Mihr-ile māh öñüñce iki şolağūñ olsun

II.

Mağşūdımı bilürsin halkūñ zamīri üzre
Cānın vérür yoluñda él biri biri üzre
Eyle nazar cihānuñ bay u faķīri üzre
Sultān-ı bahır u bersin devlet serīri üzre
Her dem nesīm-i himmet çāpūk ulağūñ olsun

III.

Ṭoldı cihāna şāhā şıyt u şadā-yı ‘adlūñ
Gün gibi rüşen étđi dehri ziyā-yı ‘adlūñ
Étmekde halk-ı ‘ālem cümle recā-yı ‘adlūñ
Çarḥ-ı berīne hem-ser olup livā-yı ‘adlūñ
Ser-menzil-i sa ‘ādet dāyim konağūñ olsun

IV.

Ķānūnuñuñ tarīķi yol-ıla kıldan ince
Erkān-ı saltanatsa şāhāne hep yérince
Mūr-ı ḥakīrūñ olsun şevketle sen érince
A ‘dā-yı bed-nihāda ‘azm-i sefer kılınca
Tiğ-ı zafer yanūñca yalıñ yarağūñ olsun

V.

Tertīb-i tarz-ı şāhī noķşānı yoķ mükemmel
Vaşfuñda ḥod **Beyānī** ‘ācizdürür muḥaşşal
Senden budur temennā éy pādişāh-ı a‘del
Luṭf-ı murādı şem ‘üñ uyar ‘Ubeydinūñ gel
Bu tekye-i cihānda yanar çerāğūñ olsun

112.

Ġazel-i Sinānī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Ķo seyl-āb-ı sirişküm dem-be-dem aĶsun revān olsun
Senüñle mācerāmuz dil-berā ħalkā 'ayān olsun
Duyulsun Ķıřřa-i dil cümleten řerĶ-i beyān olsun
Niçe bir ħālet-i 'aşĶuñ derünümde nihān olsun
Yazılsun eşĶ-i ħünñümle rengin dāstān olsun

II.

Nigārā çeşm-i dilden perde-i Ķaflet Ķuřād olsa
Nümāyān olsa ħüsnüñ vaşfi yazılmaĶ murād olsa
Cihānuñ ħalkı kātib ħüsn-i ħattı ile yād olsa
AĶaĶlar ħāme gökler kāĶıd u deryā midād olsa
Yazılmaz şemme-i ħüsnüñ gerekse imtiĶān olsun

III.

Ķapuñda ħāřılı yoĶdur seg-i küyuñ Ķadar adum
Yeridür ra'd-āsā göklere éerese feryādum
Bu dehr-i dündan āyā alınmaz mı ola dādum
Ferah-nāk olmayup şöyle Ķalurdı Ķalb-i nā-řādum
Néçe bir āsitānuñda işüm āh u fiĶān olsun

IV.

'Aceb midür ħalāř oldum désem ben Ķuřřa vü Ķamdan
MaĶām-ı vaĶdet için 'uzlet étdüm nesl-i Ādemden
Elüm çekdüm fenā bezminde sākī sāĶar-ı Cemden
Ķadem başdum ferāĶat mülkine ĶeĶdüm dü 'ālemden
Bütün dünyāda yārum tek hemān bir dil-sitān olsun

V.

Kimi dünyāda ħalkuñ devlet-ile iftiĶār étdi
Kimi dünyāyı dār-ı 'āriyetdür déyü 'ār étdi
Beyānī cümle varın rāh-ı 'aşĶ içre niřār étdi
Sinānī māl u mülki terk édüp faĶr ihtiyār étdi
Görinmez gözine farzā ki genc-i řāygān olsun

113.
Ġazel-i Dervīř Paşa Tahmīs-i Beyānī

Fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

I.

Lā-mekān ol éy göñül kimse mekānuñ duymasun
Bilmesün bir kes seni nām u niřānuñ tuymasun
Açma her bir şaşı-ı nā-dāna gümānuñ tuymasun
şaşla sırr-ı 'aşı-ı yārı tende cānuñ tuymasun
Nāmını zıkr ét dehānuñda zebānuñ tuymasun

II.

Sāķī-i devrāna minnet eyleyüp déme belī
Bezmi-i 'ālemde dilā çek cām-ı řařbādan eli
Gizlü bir řāhāne 'ayş étmek dilersen hāřılı
Kām-rān ol la'ı-i şekker-bār-ı dil-berden velī
Lezzet-i zevķ u řafāsını dehānuñ tuymasun

III.

şehr-i 'ařıkuñ germ kıl éy hōca gül bāzārını
Çeřm-i dil mařşūlinüñ harc eyle cümle varını
Cāy-gāh-ı cānda ābād ét maşabbet dārını
Manzar-ı dilden temāřā eyleyüp dīdārını
Kıl nihānī zevķ çeřm-i hūn-feřānuñ tuymasun

IV.

'Āķil iseñ 'ařıkuñı Mecnūn-veř étme dāřān
Yan mařabbet nārına derd-i derūnuñ kıl nihān
N'eyler iseñ eyle inle ney gibi her dem hemān
Olma hālī sūziř ü nāliřden éy dil her zamān
Yārdan ğayrı velī kimse fiğānuñ tuymasun

V.

Nāzenīnūñ 'arż-ı ruřsār eyleyüp kılduķca nāz
'Arż-ı hālūñ eyle her vech-ile mařfī kıl niyāz
Hālūñi halkā 'ayān étme **Beyānī** řařla rāz
Rāzuñ ifřā olmadan **Dervīř** eyle iřtirāz
Gey şaşkın āğyārdan rāz-ı nihānuñ tuymasun

114.
Ġazel-i Vālihī Tahmīs-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Nār-ı şevk-ıla ciger dāğı göyünsün yürisün
Ten çü fānūs-ı hayāl üstine dönsün yürisün
Dil-i mātem-zede yoluñda yolunsun yürisün
Ġam-ı zülfüñle siyeh şāla bürünsün yürisün
Sāye-veş ‘aşk eri yanuñca sürünsün yürisün

II.

Dutunup Zāl-i dehir mihr-ile mehden gözlük
Tā haṭ-ı rüy-ı civāna baқа ol saçı biçik
Göstereyin aña hōrsalanuban gelmegi dik
‘Ākıbet çarḥına toқunmaz ise seyl-i sirişk
Āsiyābı felegüñ varsun ögünsün yürisün

III.

Serv-қadler şalınup nāz-ile gülzāra gelüp
Anda her gonça-dehen şevk-ıla güftāra gelüp
Nāylar nāle ile meclis-i dil-dāra gelüp
Cām-ı gül-fāmla sāķī yine reftāra gelüp
Bezm-i gülşende nihāl-i güle dönsün yürisün

IV.

Her kesi hem-dem édüp şanma anı maḥrem-i ‘aşk
Nokta-veş dāyireden taşra degül ‘ālem-i ‘aşk
Olamaz zevk-i sürūd-ile bugün hem-dem-i ‘aşk
Ērmeyüp sūr-ı vişāline çeken mātem-i ‘aşk
Cüy-ı eşküm gibi daşlarla dögünsün yürisün

V.

Er odur ḥarc éde yārına **Beyānī** varın
Naқd-i eşkini döküp muḥkem éde bāzārın
Rāst aldum revişinden ben anuñ ikrārın
Yād kıl **Vālihiyā** vaşf-ı қad-i reftārın
Ġazelüñ ger diler iseñ ki oқunsun yürisün

115.
Ġazel-i ‘Ubeydī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Yārdan ayru düşelden berü bī-cānam ben
Derd-i miḥnet-zede-i ḥasta-i hicrānam ben
Sīne pür-dāğ-ı belā ḥāşılı sūzānam ben
Āteş-i ‘aşkla bir yüregi biryānam ben
Açmayup ağlamalı ‘āşık-ı giryānam ben

II.

Cām-ı ‘aşkuñla cihāñ ḥalkı olupdur қа[n]zil
La‘l-i mey-gün-ı şafā-baḥşuña ‘ālem māyil
Bu ne ḥāletdürür éy sākī ‘aceb ve‘l-ḥāşıl
Her gören sen gözi ser-mest[i] olur lā-ya ‘kil
Néc'olur ḥāli bu ḥalkuñ aña ḥayrānam ben

III.

Düşdi gird-āba gönül fülk-i felāket-zedeyem
Ḥayret öldürdi beni ġarqa-i deryā-yı ġamem
İhtiyār elde degül kendümi aşlā bilemem
‘Ömr pāyāna érüp ‘aqlumı cem ‘eyleyemem
Kākülüñ fikri ile şöyle perīşānam ben

IV.

İçmedüm bezme varup bir kez elüñden ṭoluñı
Devlet el vérmedi būs étmege hergiz gülüñi
Yüz sürem pāyuña déyü gözedürdüm yoluñı
Ḥāke başduñ ser-i kūyuñda görüp ben kuluñı
Ben şanurdum ki şehā ḥāk ile yeksānam ben

V.

Çekmişem n'ola **Beyānī** ġamını aġyāruñ
Érdi pāyāna murādı dil-i bī-miḳdāruñ
Terk-i cān eyleyeli yolına ol dil-dāruñ
Baş vérelden ser-i kūyında ‘Ubeydī yāruñ
Şaf-ı ‘uşşākda ser-ḥayl-i şehīdānam ben

116.

Ġazel-i Kabŭlŭ Tahmŭs-i Beyānŭ

Mŭstef'ilātŭn mŭstef'ilātŭn mŭstef'ilātŭn mŭstef'ilātŭn

I.

Nār-ı ġam-ile yandum yağıldum kŭllŭ kŭl oldum devrān elinden
Kec-rev degŭl mi devr-i zamāne ėtsem 'aceb mi efgān elinden
Ķaldum tehŭ-dest yoğ mey olam mest dŭşdŭm ayaġa hicrān elinden
Kāseyle zehri nŭş ėtmek ėy dil cāna şafādur cānān elinden
Minnetle iğmem dil-teşne olsam āb-ı zŭlālŭ nā-dān elinden

II.

Ĥayretde şalma deryāya şalma cehd ėdŭp eyle kesb-i ma'ārif
Dār-ı fenāda gel olma ġayrān sen de olagör esrāra vāķıf
Ehl-i ġarāba zemm olsa bāde şab'ına gelmez hergiz muġālif
Cām-ı şarābŭ sākŭ elinden men' ėtse vā'iz ġam yēr mi 'ārif
Bezm-i beķāda ġŭl gibi ġāzır kevşer şarābŭ ġilmān elinden

III.

Seg çok řapuńda uş ġidmetŭńde hergiz yanuńdan gitmez ırılmaz
Ŗlmez urursın biń yalvarursın itlerle şāhum başa çıkılmaz
Ben derdmendŭń bend-i kemendŭń ne çekdŭġini bir kimse bilmez
Cism-i nizārŭ kŭyuń kilābŭ şad-pāre řılsa dil nāle řılmaz
Şāġib-sa 'ādet erbāb-ı ġācet ėtmez şikāyet derbān elinden

IV.

'Ālem yıķıldı ādem mi şaldı olsaydı bārŭ bir şāh-ı 'ādil
Maķşŭdumuzsa olurdu ġāşıl rāzıyduń olsa ma'ķŭle ķāyil
Sŭķ-ı belāda bāzār-ı ġamda dŭşdi kesāda ġāl oldu mŭşkil
Evvvel metā'-ı 'aşķ alınurdu cān şatılurdu bir şehr idi dil
Şimdi ġarāba yŭz dutdu āġir bir źulme māyil sultān elinden

V.

Gerçi **Beyānŭ** derd ũ belā çok illā ki hŭġ yođ bir yŭke beńzer
Mābeynŭmŭzde gör çıkamaz oldu bilmem ne alur ne şatar ėller
Varup gezerdŭm durup n'ėderdŭm çokdan gezerdŭm bulsamdı bir

yēr

*Yār-ile ġālŭń nic'oldı dŭyŭ āġir **Ķabŭlŭ** yŭz kez şorarlar*
Derd-i derŭnŭń taķrŭr ėdince 'āciz řalursın yārān elinden

117.

Ġazel-i Ĥüsāmī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Beni sevdālara şaldı perīşān étđi ol ġīsū
Géce āh étmeden girmez gözüme şubħa dek uyħu
Güşāde olmadansa qaldı göñlüm dört yanum baġlu
Ġarībem dār-ı ġurbetde helāk étđi beni qayġu
Kişi nā-merde muhtāc olmaġ özge derd imiş yāhū

II.

Reh-i ġamda egerçi pāy-māl oldum cefā çekdüm
Ne deñlü i'tidāl-i ġāle sa'y étđüm belā çekdüm
O serv olmadı māyil şol qadar benden yaña çekdüm
Sürüp yüz gözlerüme ġāk-pāyın tütüyā çekdüm
Ne çāre buyımış rüz-ı ezelden başuma yazu

III.

Ŧoludur sīnemüñ derd ü elemlele içi taşı
'Aceb mi giryeden dīdem dökerse dem-be-dem yaşı
Benem derd ü belā çekmekde Mecnūnuñ ayakdaşı
Bu yad éllerde qat qat tāzelendi baġrumuñ başı
Baña çarħ-ı felek taş taş içürdi qahr-ile aġu

IV.

Şifā-ħāne déyü dünyādan umma şerbet-i şıħħat
Senüñ hep nüş-dārū şandıġuñdan var néçe 'illet
Şuyı ġod 'ayn-i semdür şübhe dutma bundadır ġikmet
Cihānı ġeşt édenler bulmadılar ġüşe-i rāħat
Ser-ā-ser zehr-i ālūd-ile hep memlūdurur her sū

V.

Niçe bir hıcre mu'tād olduñ ümmīd-i vişāl eyle
Bu Zāl-i dehrden ġeç himmet-i sa'y-i ricāl eyle
'İbādet kıll ġulūş-ı qalb ile qaddüñi dāl eyle
Cenāb-ı Ĥazret-i Feyyāza yüz dut 'arż-ı ġāl eyle
Yéter kılduñ ġuzūrında bu dünyā ehline tapu

VI.

Reh-i miḥnetde kaldum nā-tüvānam isti‘ānet kııl
Ḥalāş ét derd-i ‘işyāndan dil-i bīmāra şefkat kııl
Meded ālüde-i çirk-i günāh oldum hidāyet kııl
Ḥudāyā zāt-i pāküñ ḥaqqıçün luṭf u ‘ināyet kııl
Ben-i bī-çārenüñ cürmin gül-āb-ı raḥmetüñle yu

VII.

Beyānī hıç kelām-ı pāküñe rağbet kıılur yoğdur
Ki bilmez degme kes zırā aña kıymet vérür yoğdur
Vérürseñ rāygān daḥi anı bunda alur yoğdur
Bu bir yérdür **Ḥüsāmī** cevherüñ kıadrin bilür yoğdur
Kimesne güşına almaz olursa sözlerüñ lü’lü

118.

Ġazel-i Fu’ādī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Evvelā ādem olan kimsede iz‘ān olsa
Güher-i ma‘rifete tab‘ı anuñ kān olsa
Fāyık olsa kışide ğayret-i aqrān olsa
Ne şafādur ‘ulemā tālib-i ‘irfān olsa
Mürşidi daḥi anuñ kāmīl-i insān olsa

II.

Rüşen olsa kıamu envār-ı cemāl-ile cihān
Şeb-i zülmetde görinse nite māh-ı tābān
Pertev-i rüyı olup burc-ı şerefde leme‘ān
Zerre-veş gösterüben ma‘nide şems olsa hemān
Zāhiri kıatre olup bātını ‘ummān olsa

III.

Ḥāşılı günde ğidā eyleye bir dāne cevi
Dutsa za‘f üzre riyāzetde bir āyın-i nevi
El alup ḥalk-ı cihān olsa anuñ pey-revi
Söylese keşf-i ḥakāyıkdan olup ḥāli kıavī
Maḥzen-i ‘ilm-i ledün olsa vü sultān olsa

118. 64^b-65^a. Tahmīs edilen gazel. (Baysar, 1991: 232-233)
IV/2. Gelesin: *Metinde* gülesin.

IV.

Baş u cān-ıla reh-i Hāḡda alışmaq vācib
Gelesin dūřmen-i nefis ūstine bir gūn gālib
Sa'y ile dēme murādātına érmez rāḡib
Cūmle hālātı kemālātı bilūrdi tālib
Cānu cānāna vērūp cismi daḡı cān olsa

V.

Ne řerefdūr řıfatı ḡūsn-i kemāle érenūñ
Zemzeme meyli m'olur āb-ı zūlāle érenūñ
Tūbī fikrine gelūr mi o nihāle érenūñ
Cennet-i zāta girūp seyr-i cemāle érenūñ
Görinūr mi gözine ḡūrī vū ḡilmān olsa

VI.

Bezm-i 'irfānda n'ola olmaz ise cāhile yér
Dūzilūr mi bile ḡar-mūhre ile dūrr ū ḡūher
Dérseñūz kim iřūñūz tā ki tamām ola eger
Varmañuz nāḡıř-ı nā-dān yanına tālibler
Dervīři nāḡıř éder mūrřidi nā-dān olsa

VII.

Bu **Beyānī** sūzine ḡāyil olurdu tālib
Diñleyūp pendı ile 'āmil olurdu tālib
Menzil-i ma'rifete vāřıl olurdu tālib
*Éy **Fu'ādī** ériřūp kāmil olurdu tālib*
Mūrřidi feyz-i Hūdā mazḡar-ı Raḡmān olsa

119.

Ġazel-i Yahyā Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn

I.

Acıyup ḡālūme 'ālem n'ola giryān olsa
ḡāḡırum gibi cihān cūmle perīřān olsa
Yérlerine géçse felek ḡāk-ile yeksān olsa
Dār-ı dūnyā deli ḡūñlūm gibi vīrān olsa
Ne cihān olsa ne cān olsa ne cānān olsa

119. 65^b. Tahmīs edilen gazel. (avuřoḡlu, 1977: 519)

II.

Néçe bir derd-i derūnum ola albūmde nihān
Gūn gibi ‘āleme ‘akım n'ola olursa ‘ayān
Bilmez in ayrı sōzi bana budur vird-i zebān
Kāki sevdūgimi sevse amu halk-ı cihān
Sōzūmūz cūmle ile ıa-i cānān olsa

III.

‘Aı olmak deize seyl olup amak gibidūr
Cismini āte-i sūzān-ile yamak gibidūr
Kendū kendūyi ya hōd āha bıramak gibidūr
Bir demūr taı delūp boynuna tamak gibidūr
Her kii ‘āı olurdu eger āsān olsa

IV.

Zerre vū are degūldūr gōzūme bar-ile ber
Yārdan ayrıya basam gōrūrūm ‘ayn-ı zarar
Bana hā olmak ēiginde anu cāh yēter
ādmānam am-ı yār-ile sōzūm yodur eger
Her gedā cūmle cihān mūlkine sultān olsa

V.

almaya ‘āı odur ba-ile cāna alā
Éde cānını **Beyānī** gibi cānāna fedā
Cān u ten terkin urur geri ki odur ammā
*Cān atar aru ıkar ‘izzet éder éy **Yahyā***
Hāner-i dilber ile bir ııur cān olsa

120.

azel-i eyhī Tahmīs-i Beyānī

Mūstef‘ilūn mūstef‘ilūn mūstef‘ilūn mūstef‘ilūn

I.

Bād-ı seer bu ‘ālemū doladı her yanın yine
Ser-sebze ıldı ulenū berg-i diratānın yine
Zeyn eyledi ezhār ile dehrū ūlistānın yine
Kūhsār u bāu sūr-ile ter ıldı dāmānın yine
Kūuk būyuk āh-ı ūlū gōrdiler isānın yine

120. 66^a. Tahmīs edilen gazel. (Nar, 2007: 132-133)
V/3. bi-‘aynih: *Metinde* bi-‘aynī.

II.

Her serv-*ğ*add ü sîm-ten her lâle-*ğ*ad *ğ*onça-dehen
Kıldı*ğ*ca âğâz-ı sühân çâk étmede gül pîrehen
Gösterdi *ğ*addin nârven şahrâ çü vâdî-i Hoten
*Bî-ğ*ad *ğ*aranfûl yâsemen memlû bahâr-ile çemen
Attâr-ı bâzâr-ı Yemen şan açdı dükkânın yine

III.

Bülbül nedür bu lağkalak güllerdürür rengîn-varak
Nâlemden al gel bir sebak eyle şafâ olunca çak
Hîç böyle olmaz bir yatak şun sâkî mey yokdur yasağ
Bezm-i çemende gül tabak nergis kadeğ ğonça kabak
Cem gülşene başmış ayak sürmekde devrânın yine

IV.

Yağdu*ğ*ca bârân ser-te-ser saçmağdadur dürr ü güher
Ezhâr-ı bâğa kıl nazâr pür olmaduğ *ğ*almadı yér
Gülzâra vérdi zîb ü fer seyr ét gör éy ehl-i nazâr
Geldi düşüp şeb-nem seher eyler çemen şahnını yér
Sünbül gül-âb-ile tarar zülf-i perîşânın yine

V.

Ne dér **Beyânî** gör saña tut *ğ*uşuñı andan yaña
Şekl-i cemâl-i dil-rubâ gülzâra beñzerse n'ola
Vechi bu kim gül-rüy ola nergis bi-‘aynih çeşm aña
Her gülbün-i gül gūyiyâ bir dilber-i gül-ğün-ğabâ
*Gülşende seyr ét **Şeyhiyâ** şehriñ civânânın yine*

121.

Ėazel-i Şâfî Tahmîs-i Beyânî

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

I.

Kış kıyâmet oldı ‘âlem döndi rüz-ı mağşere
Vérđi şan çâh-ı cehennemden nişâne her dere
Bâd ise halkı zebânî-veş çalar yérden yére
Şiddet-i deyden gezend érđi o nâzik leblere
Hürmet étmez éy gül-i ra‘nâ şovuk peyğambere

II.

Yine eyyām-ı şitāda şāni‘-i şun‘-i kader
Yapdı bir şırça serā dīvārı billūr u güher
Saķfı anuñ çarh-ı mīnā-fāmdan étmiş güzer
Yağ degüldür güşe-i bāmındaki āvīzeler
Bir bölük üftādeler kūyında düşmiş hañçere

III.

Hālet-i berd-ile geh lertzān olur geh pīç ü tāb
Teb dutar var ise zerd étmiş yüzini āftāb
Bağlamış güyā kaṭār-ı maħmilin eyler şitāb
Üştür-i ner gibi kef şaçar dehānından seḫāb
Hāşılı muħkem kış oldu tü désen düşmez yere

IV.

Kāğıd-ı Hindūya döndi güyiyā berf-ile ber
Mühre-i mihr-ile şayķallandı buldı zīb ü fer
Ya yed-i beyzā-yı Mūsīden bu mu‘cizdür meger
Berf isfidācla tefsīr-i Beyzāvī yazar
Naķş-ı engüşt-i tuyūr olmuş müşābih mıştara

V.

Қabladı mir‘āt-ı dehri yine jengār-ı şitā
Farķ olunmazsa **Beyānī** n'ola arz ile semā
Ber-ṭaraf oldu küdüret birle ‘ālemden ziyā
Bir ki birķaç gündür ne ḫikmetdür ki bilmem **Şāfiyā**
Gök demür yer baķır oldu döndi cūlar mermere

122.

Ġazel-i ‘Ubeydī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Hīç revā mı ki senüñ gibi şeh-i muḫtereme
Қuluña zulm édesin māyil olasın siteme
Döşedüm yüzümi sürmege o ḫāk-i қademe
Beni yandurđı firāķuñ kaṭı nār u eleme
Ger dönersem yéridür cānib-i mülk-i ‘ademe

II.

Kimdür anuñla éden hüsle şöhret bahşin
Zerre āyā nic'éder mihr-ile rif`at bahşin
Édemez ger büt-i Çin olsa da şüret bahşin
Deyr-i hüsñ içre éderlerse leţāfet bahşin
Ağız açdurmaz o kâfir-peçe hîç bir şaneme

III.

Hör bakma kuluña zümre-i vaşşāfuñda
Olsa ne başuñ için bir senüñ evşāfuñda
Tut ki pervāne-şıfat dolanur etrāfuñda
Şöyle dem-beste kalur āyet-i evşāfuñda
Çol kanat olmaz-ise dest-i hidāyet kılma

IV.

Zen-i dünyāya heves étme başılma er-iseñ
Terk-i ser eyle bu meydānda bugün server-iseñ
Taht-ı Cem taht-ı yedümde eger olsun dér-iseñ
Éy gönül zevk élinüñ şāhlığın ister-iseñ
Çek şurāhî 'alemin yürümiş ét ceş-i ğama

V.

Yokdur 'ālemde **Beyānī** gibi devlet-h^vāhuñ
Var mı dünyāda senüñ daħi 'aceb āġāhuñ
Yılduzı düşdi felekde yine mihr ü māhuñ
Rūmda hāl ü ruħı vaşff[ı] ile ol şāhuñ
Noқта koduñ be 'Ubeydī şu'arā-yı 'Aceme

123.

Ġazel-i Emrī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Şeh idüm gerçi ezel şevket-ile taht-ı ğama
Mālik idüm sipeh-i miñnet ü hayl-i haşeme
Bunu da hoş görelim kâyil olalım bu deme
Ögrenürmüş kişi çekdükce belā vü eleme
Döndi ğam bādesi destümde benim cām-ı Ceme

II.

Tîri ol aşı kemānıñ dile kār étdi igen
Çekdügüm ben bilürin n'eyleyelüm géçdi géçen
albüme lâmi olup böyle éderdüm hele an
Döymeye degme belāya ola dérdüm beni ben
Āferīn asta-dilüñ çekdügi cevr ü siteme

III.

Çar yā Rab ne ‘aceb kec-rev ü bed-ater olur
Dīde encümeni görmekte iken bī-fer olur
Gözleyüp diñlemez ehl-i dili kūr u ker olur
ande bir dūn-ı denī görse aña rehber olur
Kemedür bu felegüñ himmeti her bār keme

IV.

Böyle bir cevr édici yāre urulduğum için
‘Ālemi hep arayuban bunu bulduğum için
Fāş olup ‘āleme ‘aş-ile duyulduğum için
Bir ehenāh-ı cefā-kāra ul olduğum için
Urup öldürmeliyim ben neme yarardı neme

V.

Étdüğüm saña **Beyānī** gibi dilden geledür
arazım kimseye yokdur sözüm illā diledür
Rāh-ı hicrān beni od menzil-i vala iledür
Her amuñsa feraı **Emrī** yanınca biledür
āhlar ankı dili yısa yapar ua yéme

124.

azel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

ıf ét dilüñde rāzı her insāna söyleme
Ölseñ de āl-i derdüñi Lomāna söyleme
Fāş étme degme bir sözi arāna söyleme
Éy dil ikāyet-i amı yārāna söyleme
Mecnūn-ı ‘aş iseñ daı yabana söyleme

II.

Deryā-yı ‘aşkuñ eyler-ise her ne deñlü cüş
Vérme nizām-ı nuṭka zarar eyleyüp hurüş
Derc eyle dürc-i la‘lüñe icmāzı o ol amüş
Dérler ki söz güherdürür eyle bu pendi güş
Hem-rāz dur déyü sırrıñı nā-dāna söyleme

III.

Bağlanma dām-ı ile-ger-i dehr-i fāñiye
Aldanma lu‘bet-i suver-i naqş-ı Māñiye
‘Arz étme cevher-i sūhanuñ her edāñiye
Şal āteş-i kelāmañı baħr-i ma‘āñiye
Fıkr eyle söyle sözüñi bīgāne söyleme

IV.

Kimseyle dutma dilde ased birle kibr ü kīn
Sırdaş édinme ardaşuñ olsa da hemīn
Ya‘küb-veş firāa düşersen olup azīn
Çāh-ı mezellet içre alursın göñül şaın
Yūsuf-mişāl vāı ‘añ ihvāna söyleme

V.

Diñle **Beyāñ**ñüñ sözini gör ne dér saña
Şīrīn ikāyetüñ var ise söylegil aña
Dīvāne sözleri getürür ‘aqla dağdağa
Şi‘rūñde ögme kışsa-i Ferhādı ‘Ulviyā
Nazm eyle ser-güzeştüñi efsāne söyleme

125.

azel-i Firāı Tahmīs-i Beyāñı

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I.

Hī zamān yo ki ser-i kūyuñda efgān olmaya
Derd-i hicrūñle dem olmaz dīde giryān olmaya
İñlerem kim böyle bir zılm-i firāvān olmaya
Çeşm-i pür-ışmuñla dem geçmez şehā an olmaya
Bir nefes var mı göñül ney gibi nālān olmaya

II.

Ehl-i dil rāh-ı maḥabbetde nice tedbīr éder
Kişinüñ tedbīrini taqdīr ḥod tağyīr éder
Şaçları ādem degül dīv olsa der-zencīr éder
Ḥüsn-ile cümle perī-peykerleri teshīr éder
Ḥātem-i la'lüñ gibi mühr-i Süleymān olmaya

III.

Bilmez in ḥalka ne efsün étdüñ éy şīrīn-zebān
Göricek taḥsīn oğur sihr-āferīnān-ı cihān
Éy Mesīḥā-dem bu mu'cizeden degül midür nişān
Lem'a-i nūr-ı Muḥammed oldı vechüñden 'ayān
Var mı bir kāfir seni görüp Müselmān olmaya

IV.

Luṭf-ı bī-pāyānuña gerçi bulunmaz ḥadd ü 'ad
Āsitānuñdan bu ben üftādeñi de kıılma red
Başuñ için al ele göñlüm benüm ḥoş dut meded
Ayağuñ öpmek müyesser olmaz éy şimşād-ḳad
Sāye-veş yoluñda şol kim ḥāke yeksān olmaya

V.

Gülşene var görmek isterseñ o gül-ruḥsāruñı
Bülbül-āsā dem-be-dem artur **Beyānī** zāruñı
Güş éder güller ḳulaḳ tutup o dem güftāruñı
Éy **Firāḳī** vaşf-ı la'l-ile görüp eş'āruñı
Var mıdur bir gonça kim çāk-i girībān olmaya

126.

Ġazel-i Meylī Taḥmīs-i Beyānī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I.

Şubḥ-dem peyk-i şabā yollarda pūyān olmada
Göz açup her cānibe nergis nigh-bān olmada
Hīç gül tutmaz ḳulaḳ gülşende şādān olmada
Bülbül-i şūrīde-diller zār u giryān olmada
Ḥārlarla açılup ol gonça ḥandān olmada

II.

Mürşid-i hüsnüñ yolında gezme éy dil serserî
Gey yukardandur bular her şahşa egmezler seri
Érmez el dérsen o bālā-қadlere vardur yéri
Bāğ-ı dehrüñ her nihāl-i nev-resīde dil-beri
Büyüyüp gündən güne serv-i hırāmān olmada

III.

Hīç şadāsın diñlemez kimse meded feryādumuñ
Ben belā-keş ise terkin uramam mu‘tādumuñ
Neye varur hāli bilmem bu dil-i nā-şādumuñ
Zulm ü cevrinden dirīgā ol şeh-i bī-dādumuñ
Milket-i dil yıķılup gitdükce vīrān olmada

IV.

Saña lāyık mı ‘aceb ağıyāruñ olmaķ hem-demi
Öldürür şāhum bu қānūn üzre hükümüñ ādemi
Merdüm-i çeşmüñse қān étmekde fevt étmez demi
Mülk-i hüsnüñde kırar cellād-ı gāmzeñ ‘ālemi
Anuñ-içün şehir içinde günde biñ қān olmada

V.

Néçe bir ola başuñda bunca sevdā vü hevā
Yā **Beyānī**-veş neden yélmek yopurmaķ her yaña
Merd-i ‘āķıldür déyen dīvānedür billāh saña
Sende hīç cem ‘iyyet-i hātır mı olsun Meyliyā
Kāküli karşıuñda cānānuñ perīşān olmada

127.

Ġazel-i Nev‘ī Tahmīs-i Beyānī

Mef‘ülü fā ‘ilātün mef‘ülü fā ‘ilātün

I.

Cān bī-mecāl ü maḥzūn aḥvāl ü kār böyle
Ağlar gözüm döker ḥūn hem zār zār böyle
Bī-raḥm çarḥ-ı gerdūn dil bī-қarār böyle
Ṭālī ‘ bu vech-ile dūn ser-keş nigār böyle
Bī-çāre ‘āşıkı gör baht öyle yār böyle

II.

Cisme bıraķdı āteş yine o eşm-i cādū
Hālüm édüp müşevveş gitdi vü dédi yā hū
Dérseñ déyem o meh-veş ya nécedür o bed-hū
Dil-dār tünd ü ser-keş aġyār ise cefā-cū
N'etsün ya bülbül-i dil gül böyle hār böyle

III.

'Aşķ-ile dīde giryān eşķ ise hōd firāvān
Olsam 'aceb mi nālān baķmaz yüzüme cānān
Āh étmeyem mi her ān néce olam ya hāndān
Vaşlında bīm-i hicrān hicrinde miħnet-i cān
Derd-i firāķ böyle vaşl-ı nigār böyle

IV.

Luţfi 'aceb ola mı yalvarsam ol nigāra
Almaz o bir selāmı olsam da pāre pāre
Bulmaz dil ise kāmı tenhāca yola vara
Ol serv-i hoş-hırāmı tenhā bulup ne çāre
Ben bī-ķarār böyle ol şerm-sār böyle

V.

Ben hasta-dil **Beyānī** bulmaķ olur mı şihħat
Derdüme yā meger kim Hāķdan ola 'ināyet
Ža'f üzre nātüvān dil yoķ bende ise ķudret
Nev'ī nice getürsin hicrān yükine tāķat
Şabr ét gönül ki ķalmaz bu rüzgār böyle

128.

Ġazel-i Muħyī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Düşme ķayd-ı heves-i dāma aķup her sūya
Şayd olınmaz déme éy dil o kemān-ebrūya
Avla ol eşm-i ġazāli varıcaķ uyħuya
Gül gül olsun ruħın öp yāri eküp pehlūya
Beñzesin ķadd-i nihāli gül ü şeftālūya

II.

Seni bu vech-ile gördükde eyā lāle-‘izār
Yüze çıkdı belürüp hāl ü haṭ-ı müşgîn-bār
Yüz bulaldan berü étmez daḥı bir yérde qarār
Ruḥuñ āşüftesidür haylî perîşānlığı var
Bend lâzım şanemā turre-i ‘anber-būya

III.

Görmedüm bir néçe gündür o melek-sîmāyı
Nereye gitdi ola bilmezem ol her-cāyî
Geşt édüp gūşe-be-gūşe arayup dünyāyı
Yérde gökde bulur ol mihr-i cihān-ārāyı
Eşk-i āhum şalınup her yére cüst ü cūya

IV.

Baş kadem devlet-ile yüzümüzi reh-güzer ét
Al ele hāṭır-ı ‘uşşākı gönüllerde yér ét
Şöyle muğber koma mir’atı gönülde nazar ét
Mün‘akis olmasun erbāb-ı şafāya hāzer ét
Gitme ağıyār-ile seyrāna kenār-ı cūya

V.

Bende-i halka-be-gūş ol o boyı şimşāda
Hizmete sen de **Beyānî** gibi ol āmāde
Gūş-ı cān-ile kulaḥ tut süḥan-ı üstāda
Kurtulur kayd-ı ta‘alluḫdan olur āzāde
Muḥyiyā bağlanan ol silsile-i gīsūya

129.

Ġazel-i ‘Avnî Tahmîs-i Beyānî

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

I.

Hîç gitmedi ḥarāret-i dil āh-ı serd-ile
Hergiz anuñla başa çıkılmaz neberd ile
Bildi ki çāre yok gelür āḥır zarar dile
Dil imtizāca başladı nā-çār derd-ile
Daḥı ferāgat eylemezem degme derd-ile

II.

Ṭūṭī-i dil terennüm édüp étmede nevā
Āyīne-i cemālūñe baqduqca dil-berā
Rengīnter degül mi bu vech üzre mācerā
Şīrīn lebüñe aqsa ruḥuñdan ‘araq n'ola
Helvā laṭīf ü ḥoşter olur mā’-i verd-ile

III.

Āşık reh-i belāda gerek dura er gibi
Pāk eyleye derūnını dāyim güher gibi
Tā dōne dōne yanmaya şem’-i fener gibi
Ḳāl olmayınca pūte-i hicrānda zer gibi
Mümkin mi vaşla ‘āşık ére rüy-ı zerd-ile

IV.

Bir dem mi var ki girye ile dīde nem degül
Yār-ise bir cefāsı çok ehl-i kerem degül
Çokdur belālarum yalnız bir elem degül
Ḳan ağlasam felekde baña şimdi ğam degül
Oldı müsāvī dünyede nā-merd merd-ile

V.

Tahrīr-i kil-k-i ḥükm-i kazāya getürme şek
Ḳalur **Beyānī** olmaz o tā ḥaşr olunca ḥak
Ḥıfz édüp anı durma döner üstine felek
‘Avnī-mişāl şī’rūmi taḥsīn édüp melek
Çarḥ-ı berīne yazdı zer ü lāciverd-ile

130.

Ġazel-i Nev‘ī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Sevme bī-mihr olanı Yūsuf-ı Ken‘ān ise de
Kimseden umma devā derdüñe Loqmān ise de
Bitürür Ḥaḳ işüñi müşkil ü āsān ise de
Baqma nā-dān olana ḥusrev-i devrān ise de
Naḳar ét ehl-i dile ḥāk-ile yeksān ise de

II.

Étme k̄anūn hele pādīṣehim kan eyle
Gelmişüz h̄idmete biz cān-ile fermān eyle
Meded öldüm k̄oma bu derd-ile dermān eyle
Bezm-i rindāna gelüp la 'lūñi iḥsān eyle
Ne dilerlerse dirīġ étme eger cān ise de

III.

Dolaşur gerçi müdām öpmege la 'lūñ mey-i nāb
Kızarp şerm-ile gör kendü çeker yine ḥicāb
'Afv kıl sākī aña diş bileyüp étme 'azāb
Ursa dendān-ı tama' leblerüñe cām-ı şarāb
O günāhı bize baġışla eger kan ise de

IV.

Başma pā n'eyler iseñ eyleyigör bezm-i Keye
Rāst āteş olur ol sūzişi çıkar depeye
Muṭrib uzatma maḳāmātı igen diñlemeye
Saña 'uşşāḳ hevāsın şu ki terk eyle dēye
Olma dem-sāz aña Dāvud-ı hoş-elḥān ise de

V.

Bu **Beyānī**yi de gāhī keremūñden yād ét
Kıl ḥalīlüm aña iḥsānı bir eyü ad ét
Sa'y édüp sen daḥi bir Ka'be-i dil bünyād ét
Nev'īñüñ kalbi evin lutfuñ ile ābād ét
Mahzen-i sirr-ı Hudādur n'ola vīrān ise de

131.

Gazel-i 'Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Cihāndan rāzī iseñ éy gönül feryād u dāduñ ne
Ya ḥalk-ı 'ālem ile çok bu deñlü ittiḥāduñ ne
Eger ma'kūle kāyilseñ ya étdüğün 'ināduñ ne
Bu dehr-i bī-sebāta bilsem āyā inḳıyāduñ ne
Yoġ-ise inḳıyāduñ bunca şekvādan murāduñ ne

II.

Temennā eyleyüp bir kimseye şunmam yedüm dérsin
Hudādan yañadur her demde rūy-ı āsüdem dérsin
İki ‘ālemde oldur yine ancağ maqşadum dérsin
Benüm dergāh-ı Hāğdan ğayrı yoğdur mesnedüm dérsin
Ğeçe gündüz ya éller qapusına istināduñ ne

III.

Cihānuñ cümle halkından seni a‘lā bilürdüm ben
Fünün u ma‘rifetle hāşılı deryā bilürdüm ben
Mücidd ü sâ‘î vü ‘ilm içre bî-pervā bilürdüm ben
Seni bir ‘aql-ı evvel kāmīl-i dānā bilürdüm ben
Ne iz ‘ān eyledüñ bilsem cihāna i ‘timāduñ ne

IV.

Ecel hîç gönlüñe gelmez gezersin şöyle āvāre
Muqayyed olmayup sa‘y eylemezsın bir éyü kāre
Ölüm derdine hod ‘ālemde kimse bulmadı çāre
Şağal ağardı éy ğāfil benüm gibi yüzüñ kara
Yöneldüñ rāh-ı Hāğğa çünki zāduñ ne zevāduñ ne

V.

Cihāndan meylüñi kes mālīk iseñ ‘aql u idrāke
Beyānī pendin eşit başma pā rāh-ı hāğarnāke
Eger ‘İsī dahı olsañ da çıksañ evc-i eflāke
Düşürür ‘ākıbet ‘Ulvī felek bir gün seni hāke
Nedür dayandugıñ dünyāya aña i ‘timāduñ ne

132.

Ġazel-i Hatmī Tahmīs-i Beyānī

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

Nedendür bāb-ı luğfuñ bendeñe olmaz ğuşād üzre
Senüñ hod hizmetüñde olmadım ben hîç ‘inād üzre
Qamu emrüñde şāhum olmışamdur inkıyād üzre
Yoluñda rāst-qaddem tır-veş ol i ‘timād üzre
Kemān qaşuñ haqı olma baña kec i ‘timād üzre

II.

Buyur fermān senüñdür dönmezem ben hüküm taqdîrüñ
Kuşūr étme ne ise eyle sen de hüsn-i tedbîrüñ
Elüñde her ne étseñ işte boynum işte şemşîrüñ
Çü iklîm-i melâhatde hüsün evrengidür yérüñ
Sezâdur kıllara şâhum olursañ ‘adl ü dâd üzre

III.

Bélüñ bahşinde déme ortada zann u gümân olmaz
Hayâline érişür yoğdur anda hîç nişân olmaz
Néce tahrîre kâbil kîl ü kâli der-miyân olmaz
Lisân-ile meyânın vaşfi anuñçün beyân olmaz
Kalem başında mû olsa yazılmaz hat murâd üzre

IV.

Şehâ haqquñda kimdür kemlik ile söyleye zâyid
Olur çün söylenen söz şâhibine râci‘ vü ‘âyid
Senüñ a‘lâdan a‘lâ olmaña yétmez mi bu şâhid
Nedür bu hüsn ü zîbâlik görürse anı ger zâhid
Şalâh u zühd ü taqvâ birle olur mı reşâd üzre

V.

Beyânî-veş beni şanma olam ‘âlemde dâmen-gîr
Tolaşmam it raķîb ile köpek gibi ürür hır hır
Yéter bu ulu devlet baña besdür evvel ü âhir
Cihân sahnında néce olmayam éy **Hatmî** hoş-ğâtır
Senüñ küy-ı nigâr-ile uş oldum ittiḥâd üzre

133.

Gazel-i ‘Aṭâ’î Tahmîs-i Beyânî

Mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

I.

Hayâlüñ olsa n'ola çeşm-i eşk-bâr üzre
Karâr-gâh-ı şeh ekşer olur bînar üzre
Fütâde olan geçürür ‘ömrin âh u zâr üzre
Şikest olur ser-i ‘uşşâk la ‘l-i yâr üzre
Néce sebû kırılır gâhî çeşmesâr üzre

II.

Firāk u miḥnete şabr étdüm olmadım nevmîd
Bu yolda gerçi ki çekdüm hezār derd-i şedîd
Olur mı böylece bir kışşa-i ğarîb ü ba‘îd
Nigâr gön̄lüm alurken vişâlin étdüm ümîd
O şâha ḥālümü ‘arz eyledüm şikâr üzre

III.

O yâr néçe bir éy dil benüm fiġānum alur
Belâ vü derd ise gitmez hemîşe yanum alur
Murādum esbine yol vérmeyüp ‘inānum alur
Geçüp bu sîne-i şad-çāke nakd-i cānum alur
Sihām-ı ğamze-i dāmı müdām kār üzre

IV.

Yoluñda gözci ğomuş nergisi bugün gülzār
Dökülse pāyuña yüzler sürüp ne var ezhār
Neden ki meylini saña ziyāde éde hezār
El üzre dutarken bülbüli çemende çenār
Nihāl-i ğaddüñi tercîḥ éder çenār üzre

V.

Beyānî nām-ıla ancak bir éyi ḥüya baġar
Ne tımıturāķı gözetler ne hāy u ḥüya baġar
Gelür déyü yolu bekler o māh-rüya baġar
‘Atā’î sîne-i çāķden ki cān ġapuya baġar
Ḥadeng-i ğamze-i cānāna intizār üzre

134.

Ġazel-i Vaḥdetî Tahmîs-i Beyānî

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Bārekallāh ki hezār āferîn ol üstāza
Ki şarîr-i ġalemi çarḡa şala āvāze
Hem-zebān ola ney-āsā nefesi her sāza
Raḡmet ol merd-i ğazel-h^vān-ı ġalem-perdāza
Ki benüm rûḡ-ı kelāmum getüre pervāza

II.

Ḳanı bir hoş- nefes ü hoş-nüvis ü hoş maḥbûb
Ḥüsn-i ḥaṭṭı gibi ḥaṭṭı ola anuñ merġûb
Seyr éden déye ne a'lā ya ne zībā üslûb
Oḳısa ḥûb oḳıya yazsa daḥi hem yaza ḥûb
Sözi mîzāna çeke yazmaya bî-endāze

III.

Hîç ḳarîn olma şaḳın ġaflet édüp etrāke
Ḳadr ü ḳıymet güherin atma elüñden ḥāke
İ'tibārı kim éder görme misin ḥāşāke
La 'net ol cāhil ü bî-dāniş ü bî-idrāke
Oḳıyup yazdıġı dem bed oḳıya kec yaza

IV.

Ṭarz-ı güftāruma ol bed- nefes öġünme neden
Hem-zebān ola mı tūṭı ile her zāġ u zaġan
Ṭabl-bāz üni gele aña bu güftār-ı ḥasen
Düşe murġ-ı sūḥanum şāh eli üstinde iken
Dest-i diḥḳāna éren bî-dem ü bî-per bāza

V.

Bilmeye şol ki **Beyānî** özini kendözini
Göreyüm cān alıcak göre cihānda yüzini
Ṭuta her ḥarfı kelāmuñ dizini ve gözini
Vahdetîñüñ édüben bā 'iş-i keşret sözini
Yaza hemmāze vü lemmāze vére ġammāza

135.

Ġazel-i Nev'î Tahmîs-i Beyānî

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Maġrûr olma devlet-i dünyāya şānla
Bir kimse başa çıḳmadı bu ḥāk-dānla
Şadrı gözetme ḳılma taḳayyüd mekānla
Faḥr étme cāh u 'izzet-i şāh-ı cihānla
Hep bir cenāba maḥrem idük bir zamānla

135. 73^b. Tahmîs edilen gazel. (Tulum ve Tanyeri, 1977: 494-495)

II.

Her dem gözüm gözetmede ʔāk-ı revāk-ı dost
Bî-çāre ʔaldum artmadadur iştīyāk-ı dost
Yokdur bu firʔatümde benüm ittifāk-ı dost
Kendümden oldı hep baña derd-i firāk-ı dost
Terk eyledüm hevā-yı cinānu cenānla

III.

ʔutdum ʔulaʔ naşīhate āh étdüm iniledüm
Bu ʔalb-i derdnāke dermān ola dédüm
Bilmem ne dédi ʔodı ne bildüm ne añladum
Dün şeyh-i şehri meclis-i va 'zında diñledüm
Bir nükte hallin étmedi biñ dāstānla

IV.

Bulsamdı ders-i 'aşʔa mümeyyiz bir ehl-i ʔaʔ
ʔul olup aña hıdmet édeydüm olunca ʔaʔ
Billāhi almaz idüm elüme daħi varaʔ
Üstād öninde çekmez idüm miħnet-i sebaʔ
Ma 'lüm olaydı āyet-i 'aşʔ imtiħānla

V.

Çıkmaz **Beyānī** zāhire genc-i nihānumuz
Ya 'nī ki nazm-ı ma 'nī-i gevher-feşānumuz
Güftāra gelse ʔūṭī-i şekker-dehānumuz
Ehl-i zamāne añlayamazlar lisānumuz
Nev'ī meger ki söyleşeler tercemānla

136.

Ġazel-i Muħitī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Yoluñda durmuşuz ne ʔadar olsa hıdmete
Bir kez kenāre gel érelüm biz de vuşlata
Sensiz umarız anı yem-i firʔate bata
Cānā raḳıble néce bir seyr firʔate
Ġarʔ étmegil esİR-i dili baħr-i ʔayrete

II.

Étsem ‘aceb mi hayl-i ğamuñ birle ittiḥād
Hem-reh bu yolda baña elem oldu ğuşşa zād
Ḥāzır şu ğırba durmama dersen nedür murād
Bār-ı belāñı yükleneyin her çi bād bād
Dil fülki bata baḥr-i ğama ya geçe öte

III.

Ḳabladı yine dört yanımı zulmet-i elem
Gidükce oldu girye ile eşküm ise yem
Gird-āb-ı ğamda ḳoma meded eyleyüp kerem
Luṭf ét alarġa durma kenāre gel éy şanem
Deryā-yı hicr ursa kaçup şalma ḳalyete

IV.

Mecnūnuñ érse Leylī ğamından göge başı
Ben ‘aşıḳuñ felekde olımaḳ ayakdaşı
Gelmez kenāre n'eyleyüm ol serv-i ser-keşi
Baḥr-i muḥiṭ olursa ‘aceb mi gözüm yaşı
Düşdi hevā-yı ‘aşḳla gird-āb-ı miḥnete

V.

Bir tāra döndi za‘fla ġüyā bu cism-i zār
Zülfüñ ğamıyla ‘aḳlım ise oldu tārumār
Ġāḥī şalıntıya düşe ġāḥī éde ḳarār
Līmān-ı ğamda néçeye dek bunca rüzġār
Rāh-ı vişāle şalmaya keştī-i dil bata

VI.

Olmaya ḥālī derd-ile ālām çekmeden
Şīrīn ğamıyla nite ki şaḥrāda küh-ken
Başından eksik olmaya hīç miḥ olup miḥen
Baḥr-fütāde isterin aġyārı Tañrıdan
Yanar aṭaya bād-ı ecel götürüp ata

VII.

Bundan ziyāde baḥruñ olur mı meşāḳḳati
Ṭalġa **Beyānī** arta ḳarıntı ola ḳatı
Yoldaşuñ ola Hızır Ḥaḳ éde ‘ināyeti
Çok çekdüñ éy **Muḥiṭī** yem-i ğamda şiddeti
Vaḳtidürür kim érişesin bir selāmete

137.

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün

I.

Oldı nesīm-i hoş-dem meşşāta bu cihāna
Rūy-ı 'arūs-ı bāğa fer vērđi nāzikāne
Gūyā ki yāsemendür zülf-i nigāra şāne
Açdı gülüñ niķābın bād érđi gül-sitāna
Gösterđi rüy-ı bahtın āyīne-i zamāne

II.

Bād étmiş-idi dehrüñ sünbüllerin perīşān
Ķalmışdı gülşen içre serv olmadan ħirāmān
Dökmişđi berg ü bārın olmışdı şöyle 'uryān
Fāħir libāsa koydı eşcār-ı bāĝı devrān
Bādāmī nakşī kemħā géydürđi ergāvāna

III.

Var ise cān u dilden olmuşđur aña bende
Ĥidmetdedür hemişe ol bende-i figende
Géçse tecessüs éder āyende vü revende
Mektübın elde dutmuş zanbaķ reh-i çemende
'Arz éde tā ki ħālin ol şāh-ı kām-rāna

IV.

Kimdür déyeyin éy dil saña eşit anı bil
Oldur zekī vü 'āķil olmaz aña mu'ādil
İĥsān u luţfa māyil emr-i Ĥudāya ķāyil
Ya 'nī o şāh-ı muķbil ol nükte-dān-ı kāmīl
Şāħib-ķırān-ı 'ādil Sulţān Selīm Ĥāna

V.

Evsāfını o şāhuñ gerçi dérüz dénilsün
Yél gibi bu **Beyānī** her dem yolunda yélsün
Medħinde ħalk-ı 'ālem 'ācizler ü ne bilsün
*Zāt-ı şerīfi vaşfin **Bākī** ne resm ķılsun*
Melħūz olan ma 'ānī mümkin degül beyāna

137. 74^b-75^a. Tahmīs edilen gazel. (Küçük, e-kitap: 281)
75^a. Metin kenarında yazı var.

138.
Ġazel-i Nāṭḡī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

I.

Étmez vefā bu dehr-i kühen çünki bir kese
Mesken olursa n'ola sezā büm u kerkese
Başuñda bu hevā-yı heves néçe bir ese
Dil vérmeye gey şaşın bu revāk-ı muḡarnese
Āmāc-ı tīre olma bu ṭāk-ı muḡavvese

II.

Ḳılma libās-ı 'āriyet-i dehre i'tibār
'Uryān ḡalursa da ḡo tenüñ ḡalsun étme 'ār
Terk ét ḡabāyı köhne 'abā eyle ihtiyār
Peşmīne-pūş ki éde faḡr-ile iftiḡār
Bir köhne şālı vérmeye biñ çarḡ-ı aṭlasa

III.

Meyl étme bir içim şuya ger olsa da zülāl
Şabr eyle rızḡ için yéme ḡam çekme hīç melāl
Vérür naşībüñ ér géc o Rezzāk-ı bī-zevāl
Hün-ı dile ḡanā 'at édüp ḡayretüñle ḡal
Ḳurş-ı meh olsa şunma elüñ nān-ı nā-kese

IV.

Öyküñdi ḡadd-i yāre déyü baḡlayup resen
Çekdi çevirdi bende urup servi yāsemen
Āzāde iken öz başına üşdi cümleten
Oldı çemende serv leked-küb-ı her zaḡan
Étdi déyü müşābehet ol serv-i nev-rese

V.

İnkār éderse zāhid eger 'aşḡ-ı 'āşıkı
Söyletmegil **Beyānī** gider şol münāfıkı
Taḡdıre ḡıl ḡavāle gözet ḡaḡḡ-ı sābıkı
Terk eyle déirse nāşih eger 'aşḡı Nāṭḡī
Dahl étmesün zamīrüne şaşın bu vesvese

139.

Ġazel-i Emrī Tahmīs-i Beyānī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Gerçi ölsem de démem hālümü ben degme kese
Désem olur hele bir pīr-i mübārek-nefese
Nālem érmez n'édeyüm sen şeh-i feryād-rese
Ġuşşa-i hāl ü ruhuñ düşdi dil-i pür-hevese
Tākatüm yétmez iken sāye-i perr-i megese

II.

Şöyle kār étدی baña miḥnet-i çarḥ-ı kec-rev
Hīç görünmez gözüme şīve-i reftār-ı tezerv
Dil ü cān bülbüline sen yüzi gülzārı serv
Olsa bāğuñ yéridür lāle-i ḥamrāsı ‘alev
Şāḥ-ı güllerle çemen döndi müşebbek kafese

III.

Qaldı gird-āb-ı felāketde dilā keştī-i ten
Yok ki bir bād-ı muvāfiḥ çıkara sağ u esen
Eşkümuñ seyline vérese n'ola deryā-yı miḥen
Kiprigümi taraf-ı dīde-i giryānda gören
Beñzedür baḥr kenārında olan ḥār u ḥasa

IV.

Görinür şanma sipihr üzre şehāb-ı pür-nem
Şan қаtār-ile cemeldür ki dutup rāh-ı ‘adem
Eylemiş her birinüñ bār-ı elem қaddini ḥam
Meh-i nevden dil-i zār nāleler eyler her dem
Felegi beñzedürem ‘aşq yolında cerese

V.

Dār-ı ‘uqbāya **Beyānī** ki kaçan rıḥlet éde
Umarın raḥmet éde déyene Ḥaḳ raḥmet éde
‘Aşḳla gör ki vücūdum néce ünsiyyet éde
Emrī ḥāk olmış-iken қalka tozum ‘izzet éde
Cānib-i yārdan üstüme kaçan kim yél ese

139. 75^b-76^a. Tahmīs edilen gazel. (Saraç, e-kitap: 243-244)
III/1. keştī-i ten: *Metinde* küşte-i ten.

140.

Ġazel-i Veysī Tahmīs-i Beyānī

Meḡā 'ilūn meḡā 'ilūn meḡā 'ilūn meḡā 'ilūn

I.

Yine dāmād-ı dil merd-āne geldi girdi meydāne
Felekde sen de seyr ét gör néce olur sūr-ı şāhāne
Sarāy-ı himmete bir ḡacledür gūyā bu kāşāne
Dem-i zīnetde olur nev-'arūs-ı fikr-i cānāne
Gözüm meşşāta göñlüm āyine kirpiklerüm şāne

II.

Nedür başdan ḡam-ender-ḡamlık ol zūlf-ile perçemde
O yāre ḡod müşābih yoḡdur ins ü cinn ü ādemde
Ne ra'nā gösteriş gör ne reviş vardur o gül-femde
Ne zībā beñzer ol serv-i revānum bāḡ-ı 'ālemde
Otursa şem'e dursa serve gitse māh-ı tābāna

III.

Baņa yoluñda ḡıçdūr gerçi cānı der-miyān étmek
Saña düşmez efendi ortada yoḡ yere ḡan étmek
Néce mümkindürür keyfiyyet-i ḡālī beyān étmek
Néce ḡābildür esrār-ı ḡam-ı 'aşḡı nihān étmek
Göñül dīvāne ben bīḡāne çeşm-i yār mestāne

IV.

'Adāletle n'ola nāmuñ tūtarsa kevn ü āfāḡı
ḡudā vērđi saña şāhum bu deñlü ḡūb aḡlāḡı
Bilürsin kim degüldür kimseye bu saltanat bāḡı
Géyersin ḡil'at-i rengīn ḡırarsın ḡayl-i 'uşşāḡı
Néce ḡatlı eyledüñ ḡalkı yéter girdüñ yéter ḡana

V.

Beyānī gibi 'ālem ḡidmetüñde cümle ḡāyimdür
ḡapuñda istinādı anlaruñ Allāh 'ālimdür
Şular kim āsitān-ı devlet-i şāha mülāzımdur
Devām-ı devlet ü iḡbāl için her ḡāh lāzımdur
Du'a **Veysī**-i nālāna kerem şāh-ı cihāñ-bāna

141.

Ġazel-i Rūhī Tahmīs-i Beyānī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I.

Bî-ḥamiyyetligi ҡo zen gibi ol merdāne
Togrulup varma şaқın nā-kes-i kec-iz‘āna
Қoma daһl eylesün şöһbetüñe biğāne
Ehl-i ‘irfān-ıla ol ҡılma nazar nā-dāna
Gül el üzre dutulur һār atilur yabana

II.

Şu ki şābit-қadem ü dehrde merd olmayıcaқ
Çarһı pergāre urur ehl-i һired olmayıcaқ
Noқta-ves‘ ‘ālem-i tezkiyyede ferd olmayıcaқ
Der-miyān édüp özin küşte-i derd olmayıcaқ
Kişi ayak başamaz dā‘ire-i ‘irfāna

III.

Cevher-i ҡalbi anuñ zer gibi kim şāf degül
İşi gelmez ‘amele belki o şarrāf degül
Қo mülevveşligi kim ‘ādet-i eşrāf degül
Tālib-i rahmete ālūdelik inşāf degül
Pāklik vāsıadur mağfıret-i Raḥmāna

IV.

Dili şīrīn süһanı tūṭī-i güyā eyler
Қalbi āyīne-şıfat pāk ü mücellā eyler
Sen de seyr ét gözin ac gör ne temāşā eyler
Ādemi ehl-i nazar şöһbeti bīnā eyler
Қo bu a‘mālığı insāna ҡarış insāna

V.

Dest-i ҡudret ki édüp naқş-ı ‘izāruñ tesvīd
Biñ taşavvurla érişmeklik aña emr-i ba‘īd
Çıқarup anı beyaz étmede oldı nevmīd
Haṭṭuñuñ érmedi taḥķīķine ehl-i taқlīd
Kimisi sebzeye beñzetdi kimi reyḥāna

VI.

Ne alavet var o guftar-ı Şeker-barda kim
Ya nedur bunca leŐafet o ru-ı yarda kim
Hi fehm demezem almıŐam efkarda kim
Ne yazılmış ‘aceba ‘arız-ı dil-darda kim
Gorse kafir anı elbetde gelur mana

VII.

Geri ok dilde bugun al ile l y Rui
Her kesi ehl-i suan alamaıl y Rui
Gor ne der dile **Beyani**yi de bil y Rui
*Soz demek her kiŐinu semti degul y **Rui***
Soz odur kim ola rindane vu dervıŐane

142.

azel-i Vadeti Tahmis-i Beyani

Mufte ‘ilun mefa ‘ilun mufte ‘ilun mefa ‘ilun

I.

Yari olanı y dila nazik u nukte-dan ola
‘Őı-ı zari dayima pr ise nev-civan ola
ekse ne am ana cefa hem-dem u mihr-ban ola
Bu ne Őafadur y Őaba yar ola dil-sitan ola
‘Őı-ı zar-ı b-neva h de hun-feŐan ola

II.

Tr-i mujele ya aŐu balu belude terkeŐuı
Yok bu cihanda hi eŐuı ne bulunur ayakdaŐuı
Ver yolına dila baŐu ddeden aıdup yaŐuı
EŞk-i revan-ı dil-keŐuı eyle ziyade teŐuı
Yolına ol per-veŐuı can ise de revan ola

III.

ar o ke-dum[]-laab verdi cihana tab u teb
ekmededur amu ta‘ab cumle zamane halki hep
Ger ‘Acem u [e]ger ‘Arab neye varur soı ‘aceb
Ger bu sipihr-i pur-azab boye donerse ruz u Şeb
Yerde vu gokde b-sebeb belki nece ıran ola

142. 77^a-77^b. Tahmis edilen gazel. (zturk, 2006: 118-119)

IV.

Döndi belāya rāhumuz hem-reh ola İlāhumuz
Elde ruḥ-ı siyāhumuz vardur eger günāhumuz
Buña Hudā güvāhumuz sen var-iken penāhumuz
Ḥayf degül mi şāhumuz cāyiz éde tebāhumuz
Ḳadd-i dü-tā vü āhumuz tır ola hem kemān ola

V.

Diñle **Beyānī** dādumuz néye varur bu vādīmüz
Pākdür i'tiḳadumuz dehre yoḳ i'timādumuz
Ḥaḳ söze yoḳ 'inādumuz Ḥaḳḳadur inḳıyādumuz
Vahdetiyā murādumuz nūr éde hem sevādumuz
Zıkr olunursa adumuz sırr-ı sülḥan 'ayān ola

143.

Ġazel-i Şafī Tahmīs-i Beyānī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

I.

Ṭop édüp attı felek 'arşa-i devrāna beni
Dest-i çevgān-ı ḳazā şaldı bu meydāna beni
Kimse yoḳdur ki varup añlada yārāna beni
Kim bilür atmayalardı ḳatı yabana beni
Ṭaş toḳuraydı toḳurmaḳdan ise ana beni

II.

Yoḳdurur ḥāşılı hıç Ḥaḳḳa yarar bende 'amel
Cümle bīhūdedürür māzī eger müstaḳbel
'Acebā kim éde bu mes'ele-i müşkili ḥal
Bilmezem Ḥazret-i lā-yūs 'elü 'ammā tef'al
Ne için ḳoydı ola hey'et-i insāna beni

III.

Benem ol vālih ü rüsvā-yı cihān bī-dil
Pāy-māl-i reh-i miḥnet-zede-i lā-ya'ḳil
Gelmedense bu vücūd 'ālemine ve'l-ḥāşıl
Ḳāyıl idüm ki yatam çāh-ı 'ademde néçe yıl
Ḳābil édince Hudā şüret-i 'irfāna beni

143. 77^b-78^a.

II/4. lā-yūs 'elü 'ammā tef'al: "Yaptığın şeylerden hesap sorulmazsın."

IV.

Él baña düşmen ü kimseyle benim yok ħarbüm
Çok velî dest-i sitem birle cefâdan ħarbüm
Bunca derdüm var-iken bir de aña mużtaribem
Yalıñız bu ne belâdur ki şafâ-yı ħalbüm
Bâ'ış-i ħıkd ü ħased eyleye yârâna beni

V.

Künc-i miñnetde **Beyânî** günüm oldu şeb-i târ
Rûzgârumsa gelüp geçmededür leyl ü nehâr
Gün gibi rif'ate érgürse sipihr-i ħaddâr
Çoymasa mañlaş-ı **Şafî** gibi ayakda ne var
Bârî fi'l-cümle ħarîn eylese yârâna beni

144.

Ġazel-i Şafî Tahmîs-i Beyânî

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

I.

Eyledi tâ kim ezel gevher-i yek-dâne seni
Vérdi ħıfz étmek için ħâzin-i dür-dâne seni
Getürünce ne belâ çekdi bu meydâne seni
Bildi bir dürr idügin atmadı yabana seni
Toğduħuñ gibi şarup şarmaladı ana seni

II.

Evvelâ bu ki vücüd 'âlemine gelmek için
Ĥidmetinde çü şabâ şubħ u mesâ yélmek için
Sa'y édüp Ka'be-i kūyına varup érmek için
Ço bu [bi]lmezligi kim kendüyi bildürmek için
Koydı Ĥallâķ-ı ezel şüret-i insâna seni

III.

Sen ki âzâde idüñ bende-i nâ-çâr olduñ
Ĥüzn-i Ya'ķüb çeküp ħasret-ile zâr olduñ
Göz açup ħ^vâb-ı 'ademden neye bî-dâr olduñ
Raħm-i mâder gibi zindâna giriftâr olduñ
Mâlik édince Ĥudâ Yūsuf-ı 'irfâna seni

IV.

Gün gibi vérdi şeref dehre ziyā-yı albūñ
Vāsi‘ olsa n'ola her demde fezā-yı albūñ
Reşk éder ehl-i ased görse ğnā-yı albūñ
Sükker-i nazm-ıla mir'āt-ı şafā-yı albūñ
Dilledürse n'ola tūṭī gibi yārāna seni

V.

Diñle pendini **Beyānīnūñ** élet başa işi
Étmese kendüye himmet alur ayada kişi
Gitse jeng āyineden rüşen olur gösterişi
Malasuñ **Şafī** ise terk édegör ğill ü ğişi
Érgüre himmet-i ‘ālī dai isāna seni

145.

Gazel-i Nev‘ī Tahmīs-i Beyānī

Fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn

I.

Çekdi şöbetden aya gör sākīyā cānāneyi
Nuql ü meyden aldurup fi'l-cümle āb u dāneyi
Tolu urmuş dér görenler meclis-i rindāneyi
alb-i ‘āşık gibi vīrān étdiler mey-āneyi
Bī-vefālar ‘ahdine döndürdiler peymāneyi

II.

Bilmez oldı kimseler pīr-i muğānuñ ıymetin
Vāıf-ı esrār olan añlar anuñ keyfiyyetin
Ayağa bıradılar a başdan anuñ ürmetin
ahveye tebdīl édüp cām-ı şarābuñ lezzetin
Bağladılar naş-ı şavtuñ yérine efsāneyi

III.

Cām-ı ‘ayşuñ yérlere aldı felek ‘ırzın dilā
Na‘ra-i mestāneler eflāke érerse n'ola
Tokuñup arına bir gün arbet-i seng-i belā
orkarın eyler şikeste dāver-i ük-m-i azā
Şāğar-ı mīnā déyü bu günbed-i vīrāneyi

IV.

Hāşılı ma'mūr iken mey-hāneler oldu hārāb
Āteş-i hāsetle n'ola yansa yakılsa kebāb
Görmeze urdı bakup iğmāz-ı 'ayn étدی hābāb
La 'l-i dil-ber gibi gözlerden nihān oldu gurāb
Çeşm-i cānān gibi bīmār étdiler mestāneyi

V.

N'eyleyem dērsin **Beyānī** kendüni meşhūr édüp
Ġill ü Ġışdan sāde kıl qalbüñ evin pür-nūr édüp
Mā-sivā terkini ur cān u dilüñ mesrūr édüp
Sen de Nev'ī muktezā-yı nefis ü dilden dūr édüp
Şāhid-i rūha gel ihzār eyle halvet-hāneyi

146.

Ġazel-i Bāķī Tahmīs-i Beyānī

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

I.

Yokdur bu fenā bezminüñ éy sākī beķası
Degmez hele balna anuñ derd ü belası
Gitdiyse n'ola cām-ı meyüñ zevķ u şafası
Hoş geldi baña mey-kedeniñ āb u hevāsı
Allāh ki güzel yérde yapılmış yıkılası

II.

Éy dil yoğ-iken kılca miyāni eşerinden
Çok kes arayup geçdi bu ortada serinden
Rāz'olduğına dāl bu yétmez mi yérinden
Gitmez o mehüñ rā gibi hançer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işte bu rāsı

III.

Dénse ne şafādur harem-i kūyına Merve
Beñzerse o kebgüñ n'ola ref tāri tezerve
Tāvūs-şifat şive ile eylese cilve
Zībā yaraşur hil 'at-i nāz ol boyı serve
İki kolumı kılsam aña bél dolaması

IV.

Ol zāhid-i huşkūñ ne ola nağmesi bir cins
Ġavġāsı neden söylemeden raṭb-ile yābis
Cāyiz degül étmek dér-imiş ‘aşıkā meclis
Men ‘eyler imiş mes’ele-i ‘aşkı müderris
Éy h^vāce anuñ var ise yaklaştı kazāsı

V.

Vaşl oldu **Beyānī** çekerek derd-i firākı
Bu mertebeye olmadı bir kimse mülākī
Pür kıldı dem-i nuṭkı ile Şām u ‘Irākı
*Meddāh olalı çeşm-i ġazālātuña **Bākī***
Öğrendi ġazel tarzını Rūmuñ şu‘arāsı

147.

Ġazel-i Şemsī Paşa Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Bir diyāri dolaşup eyler iken seyrānı
Göz terāzūsına urup gözedürken anı
Nāgehān gördük o dil-dārı ki yoğ akrānı
Şehre bakḳāl imiş alduk yine bir cānānı
Kef-i destiyle döġünsün yürüsün mīzānı

II.

Çekdiler çünkü kenāre bulup ol serv-ḳadi
Çıksa ḥalkuñ yéridür çarḥa şadā-yı mededi
‘Acebā derdüme bilmem nic'ola çāre dédi
Başını taşlara urdı cigerin pāreledi
Aşılı kaldı şeker gördi tehī dükkānı

III.

Bilmedüñ gezdüñ eger milket-i Şām u Halebi
Ne ola böyle kesād olmaġa sūḳuñ sebebi
Eylemez oldu alup şatmaġa bir kes talebi
Étmeyelden şıra bāzārını engür-ı lebi
Mürde ihyā édemez oldu o rūḥ-ı şānī

IV.

Bî-meze düşdi bezim xanı şarābıñ birazı
Sākī gözden toyaruz biz n'ederüz çoğ u azı
Yok mıdur duhter-i rez getüre bir berg ü sāzı
Şehrüñ üftādesinüñ kalmadı çeşm-i çerezi
Götürüp bey' édeli naqd-i leb-i handānı

V.

Rūh-bağş idi yolında olana hürde-i ğam
Cān bulurdu lebinüñ cāmını nüş eylese Cem
Cān gibi tende nihān idi o cān-ı 'ālem
Halka tersā görünürdi meger ol 'İsī-dem
Ḳısmet-i rüz-ı ezelden var imiş imānı

VI.

Ergānün eylemege başladı çün kıl ile kāl
Uyup aña kefere uludılar seg-mişāl
Gördi ki büt yıqılup cümle bozuldı eşkāl
Kilīsā mātemiçün rāhibi geydi kara şāl
Hep şanem cümle kadīd oldı kurıdı xanı

VII.

Ne **Beyānī** gibi var cānı nişār eylemede
Ne anuñ gibi olur āh-ıla zār eylemede
Bunca vādīyi varup geşt ü güzār eylemede
Hak bu kim ol gözi āhūyı şikār eylemede
Şemsī Paşa-yı cihān oldı kağan arslanı

148.

Ġazel-i Merdī Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

Nigārā dāğ-ı hasret yaqdı bağrum lāle-gün étđi
'İzāruñ şevki dilde āteş-i 'aşkum füzün étđi
Derūnum nāfe-i ğisūlaruñ sevdāsı hūn étđi
Hevā-yı zūlf-i müşğīnüñ beni ğāyet zebūn étđi
Gözün āhūları āvāre-i deşt-i cünün étđi

II.

Velî tūfānı Nūḥuñ gerçi dérler bir muşibetdür
Yaşum yanında ol bir kaçre-i nā-çīze nisbetdür
Néce kez ğarğa varmış zevrağ-ı baħr-i felāketdür
Felek şanmañ görinen keştī-i deryā-yı miñnetdür
Kim anı şarşar-ı āh-ı derūnum ser-nigūn étدی

III.

Cihānda bundan özge el vérür mi ādeme devlet
Gele ayağına manşib bula günden güne rifʿat
Muḥaşşal kıl qalemle ḥüsn-i ḥaṭṭa eylemiş diğķat
Yazarken Kaysa ser-ḥadd-i cününü kātib-i kudret
İki ebrūsını Leylānuñ aña iki nūn étدی

IV.

‘Adālet mi déyem éy dil kef-i mīzān-ı eflāke
Biriyle vezne gelmez uymaz ašlā ‘aql u ‘idrāke
Néce āh étmeye bülbül bata gül ḥār u ḥāşāke
Çıkarđı nākısı evce düşürdi kāmili ḥāke
Edānī-perver oldı çarḥ-ı gerdūn meyl-i dūn étدی

V.

Zihī rengīn ü ter ḥağķā zihī elfāz-ı gūn-ā-gūn
Bulunmaz baħr-i nazm içre buña beñzer dūr-i meknūn
Bu mu‘cizdür **Beyānī** şanma bunu şi‘r ola mevzūn
Kılupdur ehl-i nazmı lu‘bet-i eş‘āruña meftūn
Yine cādū-yı ṭab‘uñ **Merdiyā** siħr ü füsūn étدی

149.

Ġazel-i Emīrī Tahmīs-i Beyānī

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

I.

Söz esāsın bağladum açup belāğatden deri
Uymaya pergār-ı efkāre muḥaşşal bir yéri
‘Ağla sığmaz şan‘atı fehm ü ferāsetden berī
Cāmi‘-i Sinob içinde ögdiler bir minberi
Kaşdum oldur ben daħi vaşf édem ol sīmīn-beri

II.

Mazhar-ı zāt-ı tecellîdür ser-â-pâ nûrdur
Mu‘ciz-i Mûsâ ya sihr-i Sâmirî yâ Tûrdur
Şerh olunmaz bu felekde gün gibi meşhûrdur
Ağ gümüşdür taşları güyâ ya hod billûrdur
Çankı üstâd işidür ya kimdür anuñ zergeri

III.

Olımaz bir kimse vâkıf şan‘at-ı bünyâdına
Uğramışdur var-ise bir mürşidüñ irşâdına
Şeyh ‘Arab dërler imiş bunı yapanuñ adına
Çevresi âyât-ı Kur‘ân âferîn üstâdına
Sikkeyi mermerde kazmışdur muşanna‘ her yeri

IV.

Géce gündüz halk-ı ‘âlem ayağına yüz sürer
Hey néce pākîze-meşrebdür dilâ ol pîri gör
Güyyâ ağzına dek âb-ı muşaffâ ile pür
Pâye-i evvel şanasın bir tabağda kâse dür
Bâb-ı tevbe kapısı başında tâc-ı Haydarî

V.

‘Aşk yolında **Beyânî** terkin ur cân u tenüñ
Nâle vü feryâd-ile hâr-ı belâ kıl meskenüñ
Bülbül-i güyâsısın gerçi o verd-i gülşenüñ
Bu kuşur-ile **Emîrî** haddi mi benüm senüñ
Medh édevüz tâ tamâmet kürsî-i peygamberi

150.

Ġazel-i Sulţān Murād Taştîr-i Beyānî

Mef‘ülü fâ ‘ilätü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

I.

*Gülşende kıldı bülbül-i güyâ hikâyeti
Gül muşhafından étdi seherden kırâ’eti
Gelmez beyâna gerçi bu şerhüñ bidâyeti
Fi’l-cümle kışşanuñ hele budur nihâyeti
Ağzından étdi gonçanuñ iş bu rivâyeti*

150. 81^b-82^a. Taştîr edilen gazel. (Kırkılıç, 1985: 495-496)
Taştîr: *Metinde Tahmîs*.

II.

*Geldüm bu 'arşaya bu cemāl ü kemāl ile
Güldüm açıldum ol boyı taze nihāl ile
Günden güne güzellenüben reng-i al ile
Vaqtüm benüm hoş olduğu bu hüsn-i hāl ile
Bir hūb-rūdan almışam iş bu leṭāfeti*

III.

*Bu reng ü bŷyī ve [bu] leṭāfet ki bende var
Oldı cemāl-i hüsnüme 'āşık hezār-ı zār
Oldum şüküfe hayline serdār-ı kām-kār
Baş üzre yér édüp n'ola bulursam i'tibār
Cümle anuñdurur bu eşer қо cehāleti*

IV.

*Pes 'āşık olmağıl eşere ol mü'eşşire
Şüretde qalma érişegör bir muşavvire
Naqş-ı ma'ānī gözle kulak tut müfessire
Tedbīr-i ğayrı қо yürü var bir müdebbire
Tā sen de 'aşkla bulasın yahşi hāleti*

V.

*Bir hişşedür **Murādī** bu güftārdan murād
Biñ kışşa dénsé olmaya bundan daħi ziyād
Eyle du'ā-yı devletin anuñ **Beyānī** yād
Aña ki hoş buyurdu anı ol şeh-i 'ibād
'Ākil olanlar andan éderler dirāyeti*

151.

Ġazel-i Sultān Aħmed Tahmīs-i Beyānī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

I.

*Dilā tut gūş-i hūşı diñle güftār-ı cihān-dārı
Tazarru'la cenāb Hāqqa yüz tutmuş édüp zārı
Bu güne şadır olmuş dérler elfāz-ı dürer-bārı
İlāhī cānibine şalmışam ben iki serdārı
Kerem kıl düşmeni qahr eyle manşūr eyle anları*

151. 82^a-82^b. Tahmīs edilen gazel. (Kayaalp, 1991: 48)

II.

Hudâyâ yoğ şerîkûñ Evvel ü Āhir hemân birsin
Cihānı var iken yoğ étmege bir demde kâdirsin
Senüñ fermānuñ-ile ‘asker iki cānibe érsün
Birisi çār-yāri sevmeyen zālimleri kırsun
Biri varsın helāk étsün senüñ emrūñle küffārı

III.

Qabül eyle du‘āmı çünki sulţānum saña kıldum
Kamu hikmet senüñ yā Rabbī baħr-i hayrete taldım
Yolumda var-imiş geldi bugün eksikligüm bildüm
Tevekkül eyleyüp dergāhuña çün yüz süregeldüm
Elüm al dest-i luţfuñla érişdür ‘avnüñ éy Bārī

IV.

‘Adū-yı dīni yā Rab kahr édüp hūr ét mezellet vér
Cünüd-ı gāziyān-ı Müslimīne yine fırsat vér
Resülün çār-yārin sevmeyen mel‘ūna zillet vér
Habībün hürmetine ‘asker-i İslāma nuşret vér
Kemāl-i lutf u cūduñdan ol anlaruñ nigeħ-dārı

V.

Cihān-ı bī-şebātı yine ābādān éden sensin
Beyānī gibi kimin bende-i fermān éden sensin
Kimini ‘izz-ile serdār-ı ‘ālī-şān éden sensin
Yoğ-iken var édüp çün Ahmedī sulţān éden sensin
Yine sen vér anuñ maqşūdını éy ‘ālemüñ varı

152.

Ġazel-i Tiġī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Yoğdurur hāl-i dilümden o mehüñ āġāhı
Çıkarursam yéridür çarħa figān u āhı
Sözi bir yere koyup hep bir édüp efvāhı
İttifāħ eylemişüzdür şu‘arā-yı Allāhı
Cāndan medħ édevüz cümle ġazanfer şāhı

II.

Sihr éder cilvede nāz-ile o çeşm-i cādū
Nedür ol kâmet-i mevzūn o nihāl-i dil-cū
Evc-i eflāke çıkar velvele-i na‘ra-i Hū
Cāme-i sürhla rakş étse kaçan ol meh-rū
Çarh-ı çārümde tūlū‘ étdi şanur dil māhı

III.

Hüsn-i hulķında anuñ halk-ı zamāne şākir
Zülfidür ancak éde kalbi perīşān-hātır
Bārekallāh zihī kudret ü şun‘-ı Kādir
Kākülin seyr éden ol serv-ķadūñ rakşına dér
Hūblar şāhidur ol kâmeti tuğ-ı şāhı

IV.

Ķanı bir sencileyin tāze civān-baht yigit
Elin al bende-i pīrūñ sözini şāhum éşit
Meded öldüm beni gel şerbet-i la‘lūñle dirilt
Hasta-i derd-i gamem şun leb-i ‘İsā luţf ét
Ķıl şifā-sāz aña maħfı-i nigāhı gāhı

V.

Yok sözüm aña **Beyānı** buña Hāķ tanıķdur
Ķavli fi‘line muvāfıķ sözine şādıķdur
Ķulıdur cümle civānān aña hep ‘āşıķdur
Şeh-i hūbān-ı cihān dērsem aña lāyıķdur
Tıģiyā şimdi odur kişver-i hüsnūñ māhı

153.

Ķazel-i ‘Alı Tahmīs-i Beyānı

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

I.

Donandı her şecer başdan ayağa berg ü bār oldu
Ķemenler yine ezhār-ile pür-naķş u nigār oldu
Fiğāna başladı gülşende bülbüller hezār oldu
Yine süsen gibi bayraklar açıldı bahār oldu
Ķızıl yelkenlü gāzilerle şahrā lālezār oldu

II.

Ne deñlü étse murğān-ı hoş-elhān-ı çemen ğavğā
Hezār eylerse feryād u fiğānın bülbül-i şeydā
Kulak tutmaz birinüñ nālesin gül diñlemez ašlā
Şadā-yı bülbülinden gül-sitānuñ geldi istiğnā
Yine her bir dil-āver na‘ralarla āşikār oldu

III.

Yėtişün düşmen üzre ‘asker-i Tātār fırsatdur
Akın şalsun ki ğāret vaḳti eyyām-ı ğanīmetdür
Şadā-yı şürdan āvāz-ı zürnā bir ‘alāmetdür
Ġazā deştinde bir toz kopardı şan rüz-ı kıyāmetdür
Kıapandı ‘ayn-ı a‘dā bir ‘acāyib rüzgār oldu

IV.

Ser-ā-pā küştelerden püşteler doldı be-her vādī
Kazındı maḥv olup levḥ-i cihāndan düşmenüñ adı
Düşürdi yérlerde dest-i kazā çok kadd-i şimşādı
Dikildi nīzeler gösterdi şekl-i serv-i āzādı
‘Adūnuñ kanı pāy-ı serve aḳdı cūy-bār oldu

V.

Beyānī ḥaḳ budur yoḳdur felekde anuñ aḳrānı
Yukarıdandır bu dehr-i dūna baḳmaz ‘ālīdür şānı
Durup merdāne raḥş-ı tab‘ına gösterdi cevlānı
Dem-ā-dem geh kıılıcla geh kalemle aldı meydānı
Hele her yérde ‘**Ālī** pehlevān-ı nām-dār oldu

154.

Ġazel-i ‘Ubeydī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Yoḳ mıdur derd ü belānuñ güzelim ārāmı
Āḥir olsa şeb-i ğam gelse şafā hengāmı
Gey zebūn étدی beni firḳatinüñ ālāmı
Ġrmedin vaşluña öldürme dil-i nā-kāmı
Görsün éy kaşı kemānum ḳo hele bayramı

II.

Gelün ihvân-ı şafâ bir yere hep cem' olalum
Néçe bir rûze-i hicr-ile riyâzet kılalum
'Ayš ü nüş eyleyelüm hurrem olalum gülelüm
Cismümüz döndi şalınçağa demidür bulalum
Böyle şalınmağa bir serv-i semen-endâmı

III.

Nuql u bâde getür éy sâķī ki ƙalduƙ yalıñız
Âb u dâne dökélüm azduralum hâşılı iz
İttifâķ eyleyelüm cem' olalum da siz ü biz
Ƙuralum tutmaķ için tütī-i cāmı gelüñüz
Halka-i meclis-i yārān-ı şafādan dāmı

IV.

Bezme gün gibi ruħuñdan güzelüm şu'le véren
Şem'-i kâfûra bedeldür o gümüşden gerden
Cânına ƙüt erişür dīdesi olur rüşen
Sâķiyâ çeşm ü lebüñ yādına cām-ı Cem içen
Meclisinde meze édindi şeker-bādāmı

V.

Devr eder 'âlemi cām-ı sūħanuñ dest-be-dest
Şīşe-i ƙalb-i **Beyānī** gibi olmaya şikest
Neş'e-yi keyfini añlardı anuñ rûz-ı elest
Cür'a-i cām-ı ma'ānīden olurdı ser-mest
Meclis-i nazmuña erişse 'Ubeydī cāmı

155.

Ġazel-i Maķālī Tahmīs-i Beyānī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

I.

Életdi başa çü Ferhād tīşe-i kārı
Egerçi zümre-i 'uşşāķuñ oldı ser-dārı
Yanumda olsa n'ola 'asker-i ğamuñ varı
Şeh-i sipāh-ı belānuñ benem 'alem-dārı
Elümde düd-ı dilüm bir livā-yı jengārī

II.

Benüm gibi anı bir müflis ü arīb-i diyār
Olam meger varıca h^vāba mālīk-i dīnār
Gözüm derāhim eki éderse n'ola niār
‘Aceb mi baruma talar baam terāzū-vār
Çü yo o Yūsuf-ı hūsnūñ benümle bāzārı

III.

atı yuardan olupdur o meh-likāyı görüñ
Buradı yollara ‘uā-ı mübtelāyı görüñ
Belā budur bize eyler yine cefāyı görüñ
Raībe mihr éder ol yār-ı bī-vefāyı görüñ
alur güne gibi hāk-i siyāha envārı

IV.

Belā-yı hār-ile bülbül ‘aceb midür ola lāl
O nāle étmede güller afāda fāriğ-i bāl
ula abartmaz éderse ne deñlü ıl ile āl
Fiğānuñ gūına girmez gülüñ ne mükil hāl
Hezār éderse hezārān nāle vü zārı

V.

Beyānī ormada düdüm hicāba leblerini
aber alıncaya dek döküdüm anda an derini
Ki cānum ağızuma geldi bilince tā yérini
Maālī alamaa ‘aks-i la‘l-i gevherini
İki gözüm iki andūdur adef-kārī

156.

azel-i ‘Abdī-i Kātīb-i Dīvān Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

ala oñında kimüñ hayr-ı halef evlādı
Yata rāat anuñ ābā vü eger ecdādı
ılalar cümle du‘ā hayr-ıla ola yādı
Hüner oldur kiinüñ ande añılsa adı
Déyeler vardur anuñ devlete isti‘dādı

II.

Bu fenā dārını zann eylemeñüz bākī qalır
Ne bināsınıñ esāsı ne durur muhkem olur
‘Aqıbet bād-ı muhālif aña bir gün toqunur
Manşıba arqa ile vāşıl olan tız yıqılır
Öyle dīvāruñ igen berk olımaız bünyadı

III.

Şāh odur nāmını şol kimse gedāya değışür
Çıqarur dürlü qabāsını ‘abāya değışür
Şehr-i zevki varur ol zehr-i cefāya değışür
Mālı iqbāle véren bālı belāya değışür
Manşıbuñ qalmanı ‘ālemde efendi dadı

IV.

Heves étmez bu gönül künc-i miğenden ğayra
Māyil olmaz kişi ğurbetde vaţandan ğayra
Démezem luţf u kerem eyleye benden ğayra
Yā İlāhī beni qul eyleme senden ğayra
Gel qoma qayd-ı ta‘alluqda dil-i āzādı

V.

Haţda ger Qaraşşārī ile dünyā dolsa
Her biri hidmet éderdi aña ger yol bulsa
Néce olurdı **Beyānī** de kitābet görse
N'ola erbāb-ı qalem ‘**Abdiye** şākird olsa
Hāzret-i mīr-i nişānīdür anuñ üstādı

157.

Ġazel-i ‘Ulvī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Ol Hudā kim özüñi şāhib-i ‘unvān étđi
Burc-ı hüsne ruhuñı mihr-i dıraşşān étđi
Bunca şevketle şeref tahtına sultān étđi
Hak seni hātem-i la‘lünle Süleymān étđi
Mūr-veş halkı saña bende-i fermān étđi

II.

Gel řabībüm kerem ét eyle benüm dermānum
Çıkmadan derd-i firāķuñla bedenden cānum
Bilmiş ol boynuñadur billāh ölrsem şanum
Dest-gīr ol çoma ayakda beni sultānum
Göñlümüñ şehrini řam leşkeri vīrān étđi

III.

Ėam-ı ālām-ı maşabbet beni řādān eyler
Degme kes şanma ki bu řāleti iz‘ān eyler
Bu ne şikmet baña cevır éllere iřsān eyler
Ol ki der-māndelerüñ derdine dermān eyler
‘Aşķ derdini benüm derdüme dermān étđi

IV.

Ol şaşı yā elemin var mı benüm gibi çerker
Zaşm-ı tīr-i müjesiyse dem olur cāna geçer
Sīneden řaşra gelürse demidür hūn-ı ciger
Bağrumuñ yaraları néçe zamāndur işler
Baña bu işleri hep şamze-i cānān étđi

V.

Bāde-i şamla **Beyānī** néye varur ařvāl
Bezm-i ‘ālemde řafā sürmek [ise] emr-i muřāl
Halk keyfiyyet-i řālümnden éderlerse su‘āl
Benem ol ‘Ulvī-yi mişnet-zede kim cür‘a-miřāl
Sāķī-i dehr beni řāk-ile yeksān étđi

158.

Ėazel-i Feyzī Tahmīs-i Beyānī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I.

Dem-be-dem gözlerümüñ aķsa n'ola şanlı yaşı
Umarın rāh-ı şalebden çerkaram şaşra başı
‘Ālemüñ varlığına bā‘iş éden rüz-ı şeşı
Eyleyen encümen-i encüme meş‘al güneşı
Reh-nümā eyledi ķullarına ol māh-veşı

158. 85^b-86^a.
V/5. *bi-ğadāti ve ‘aşı*: Kur‘ān-ı Kerīm, 6 En‘ām Suresi 52.

II.

Düşüp ayağına olmağda zemīn emrine rām
Şevkine durma felek dönmede étmez ārām
Yād olunmazdı memālikde Ḥorāsān ile Şām
Ol şeh-i ‘Arb ü ‘Acem olmasa maqşūd u merām
Ḥālīk-ı kevn yaratmaz idi Rūm u Ḥabeşi

III.

Yalıñız anı néce medḥ éde bu murğ-ı göñül
Gülşen-i na‘tına ḥalk̄ olsa yaraşur bülbül
Kim odur bâğ-ı risāletde bugün ‘ārızı gül
Ḥātem ü şāh-ı rusül bedreka-i ḥayl-i sübül
Sebeb-i ḥilk̄at-i gül ya‘nī Nebiyy-i Ḳureşi

IV.

Ne sa‘ādet ki anuñ yolına cān éde fedā
Öle vérile şoñında bula tā zevk̄ u şafā
Ümmetinden ola vü ol da şefi‘ ola aña
Devlet ol teşne-dilüñ kim olıcağ rüz-ı cezā
Ḥavz-ı pür-feyzine uğraya ola cür‘a-keşi

V.

Hevesi cümle **Beyānī** budur ehl-i ḳudsüñ
Ṭalebi aña nihānī budur ehl-i ḳudsüñ
Dā’imā zıkr-i dehānı budur ehl-i ḳudsüñ
Feyziyā vird-i zebānı budur ehl-i ḳudsüñ
Şalli yā Rabbi ‘aleyhi bi-ğadāti ve ‘aşı

SONUÇ

Beyânî-i Karahisâri hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamış, yaşadığı yüzyıl hakkında açık bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak tahmîs ettiği şairlerin yüzyıllarından yola çıkılarak, en erken 17. yüzyıl şairi olabileceğine kanaat getirilmiştir.

Hayatı hakkında net bir bilgi olmadığı gibi, kişiliği ile ilgili de bir bilgi kaynaklarda geçmemektedir. Ancak şairin şiirlerinden yola çıkılarak tahminlerde bulunulmuş, kişiliği hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Diğer *Beyânî* mahlaslı şairler araştırılarak çalışmamızda bunlara yer verilmiştir. Böylece şair hakkında yapılan yorumlara temel oluşturulmuştur.

Şairin edebî yönü incelendiğinde diğer dîvân şairleri ile kendisini kıyasladığı, şairlerin gazellerine yaptığı tahmîslerde onlara nazîre edercesine bir dil kullandığı görülmektedir. Şair, mısralarda yer verdiği ayetlerle de anlamda derinlik yakalamıştır.

Yazmada toplam 158 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin 151'i başka şairlerin gazellerine yapılan tahmîslerden oluşmaktadır. Tahmîsler dışında ise 1 tesdîs, 1 taştîr bulunmaktadır. Şairin kendisine ait biri münâcât, biri na't olmak üzere 2 muhammes bulunmaktadır. Ayrıca Beyânî 3 tahmîsi ise kendi gazeline yapmıştır.

Yazmadaki şiirlerin tamamı aruz vezni ile yazılmıştır ve 17 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Kafiye yönünden bakıldığında ise şiirlerin tamamının müzdevic kafiyeli olduğu görülmektedir.

Gazelleri tahmîs edilen şair sayısı 74'tür. En fazla gazeli tahmîs edilen şair Bâkî'dir. Bâkî'nin gazellerine yapılan tahmîs sayısı toplamda 23'tür. Bunların 22'si tahmîs, 1'i ise tesdîs olarak karşımıza çıkmaktadır. Padişahlardan ise Sultan (III.) Murad'ın 1 gazeline taştîr, Sultan (I.) Ahmed'in 1 gazeline tahmîs yapılmıştır. Ayrıca 'Avnî mahlaslı 1 gazeli tahmîs edilmiştir. Ancak Fatih Sultan (II.) Mehmed'in Dîvân'ında bu gazele rastlanmamıştır.

Yazma müstensih nüshasıdır, müstensihin adı Fâzıl olarak kayıtlıdır. İstinsah tarihi 17 Rebiü'l-âhir 1242 (18 Kasım 1826)'dir. Yazmanın sonundaki tuğra Sultan (II.) Mahmud'a aittir.

KAYNAKÇA

- Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Karşılaştırmalı Metin 2 Cilt*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Akbulut, S. (2004). *Nâtıkî Divanı İnceleme Metin*, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 145909).
- Akkaya, M. (1992). *Şemsi Paşa Divanı: İnceleme - Edisyon Kritikli Metin*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 20442).
- Aydemir, Y. *Behiştî Dîvânı*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78362/behisti-divani.html>, (Erişim: 26.12.2016).
- Başpınar, F. (2008). *17. Yüzyıl Şairlerinden Beyânî'nin Divan'ı, İnceleme-Tenkitle Metin*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 227351).
- Bayak, C. *Sehâbî Dîvânı*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78399/sehabi-divani.html>, (Erişim: 26.12.2016).
- Baysar, H. (1991). *Ömerü'l Fu'adi Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 17947).
- Cankurt, G. Ç. (2015). *Figânî Divanı Gramatikal İndeksi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 394897).
- Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahya Bey Divanı, Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çetin, İ. (1993). *Derzi-zâde 'Ulvî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 27218).
- Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitle Metin-Dizin) 2 Cilt*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 218953).
- Güler, K. (2010). *"Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri"*, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1337586575_45g%C3%BClerkadir.pdf, (Erişim: 01.02.2017).

- Gülhan, A. (1996). *Hakani Mehmet Bey Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No. 52632).
- İpekten, H. (2010) *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaköse, S. (1994). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78393/nevizade-atayi-divani.html>, (Erişim: 26.12.2016).
- Kavruk, H. *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78354/divanlar.html>, (Erişim: 26.12.2016).
- Kayaalp, İ. (1991). *I.Ahmed ve Divanı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 13773).
- Kaya, E. (2013). *Mecmua-i Eş'âr [University of Michigan Isl. Ms. 416] (Metin-İnceleme)*, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 344569).
- Kırkkılıç, A. (1985). *Sultan Üçüncü Murad (Murâdî) Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divânının Tenkidli Metni (2 cilt)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 1699).
- Küçük, S. *Bâkî Dîvânı*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html>, (Erişim: 22.12.2016).
- Nar, O. (2007). *Şeyhî, Hayatı ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 211485).
- Öztürk, Y. (2006). *17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divan'ının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 209891).
- Saraç, M. A. Y. *Emrî Dîvânı*,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78368/emri-divani.html>, (Erişim: 26.12.2016).
- Selvi, M. (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 219839).
- Şenödeyici, Ö. ve Akdağ, A. (2014). *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri*, Ankara: Gece Kitaplığı.

- Tarlan, A. N. (1945). *Hayâlî Bey Divanı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- Tarlan, A. N. (2011). *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tıǵlı, F. (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 217010).
- Tulum, M. ve Tanyeri, M. A. (1977). *Nev'î Divan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ünlü, M. Ş. (1991). *Ubeydi: Hayatı - Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 17527).
- Yıldırım, A. (1991). *İshak Çelebi (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Edisyon Kritiği)*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No: 17225).